

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี

ปริญญานิพนธ์
ของ
พรพรรณ ขวัญชื่น

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา
พฤษภาคม 2544
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

370.157

W 207 61

5.3

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี

บทคัดย่อ

ของ

พรพรรณ ขวัญชื่น

370.157

W 207 61

5.3

24.00 2544

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา

พฤษภาคม 2544

พรพรรณ ขวัญชื่น. (2544) ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ของนักศึกษา
พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี , รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กริทอง.

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ในการให้
สุขศึกษา ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ตัวแปรที่ศึกษาแบ่งเป็น 3
ด้าน คือ ตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ ชั้นปีที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาของ
ผู้ปกครอง ตัวแปรด้านครอบครัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ตัวแปรด้านวิทยาลัย
พยาบาล ได้แก่ ทศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน สัมพันธภาพระหว่าง
อาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่าง
นักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปี
ที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 257 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
ค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถามตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษา
พยาบาล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson
Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple
Regression Analysis) ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ได้แก่ ทศนคติ
ต่อวิชาชีพทางด้านความคิด ทางด้านความรู้สึก ทางด้านแนวโน้มแสดงพฤติกรรม และสัมพันธภาพ
ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ได้แก่ ชั้นปีที่ 1
และชั้นปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ได้แก่ ชั้นปีที่ 2 ชั้น
ปีที่ 4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง
ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน และสัมพันธภาพระหว่าง
นักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย
4. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ของนักศึกษาพยาบาล
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี เรียงลำดับจากส่งผลมากที่สุดไปยังน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธ-
ภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล (X_{22}) ชั้นปีที่ 1 (X_1) และชั้นปีที่ 3 (X_3) และตัวแปรทั้งสาม
ตัวสามารถร่วมกันพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาได้ร้อยละ 9.6

5. สมการที่สามารถพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์มาเขียนสมการได้ดังนี้

5.1 สมการพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัย พยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .819 + .587 x_{22} - .713 x_1 - .296 x_3$$

5.2 สมการพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .229 x_{22} - .172 x_1 - .124 x_3$$

VARIABLES RELATED TO NURSE STUDENTS' CREATIVITY OF HEALTH EDUCATION
OF THE BAROMRATCHONNANE SARABURI NURSING COLLEGE
IN CHANGWAT SARABURI

AN ABSTRACT
BY
PORNPARN KWANCHUEN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Educational Psychology
at Srinakharinwirot University

May 2001

Pornparn Kwanchuen. (2001). *Variables related to nurse students' creativity of health education of Baromratchonnane saraburi nursing college in changwat saraburi*. Master Thesis, M. Ed. (Educational Psychology). Bangkok : Graduate School , Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Dr. Aree Panmanee , Assoc. Prof. Kamolrat Greethong.

The purpose of this research was to investigate the variables related to nurse students' creativity of health education of Baromratchonnane Saraburi, these variables were personal data, family environment and college environment. The subject of 257 nursing students of Baromratchonnane Saraburi nursing college in academic year 2000. The research instrument was variable related to nurse students' creativity of health education questionnaires. The data were analyzed by the Pearson Product Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The results were as follows :

1. There were significantly positive relationship among attitude of cognitive attitude of affective attitude of action relationship between teachers and students at 0.5 level.
2. There were significantly negative relationships among first year and third year at 0.5 level.
3. There were no significantly negative relationship among second year forth year high academic achievement parent' education level look after of parents classroom surrounding relationships with friends relationships students and health worker in hospital .
4. The students' creativity of health education could be significantly predicted about percentage of 9.6 from the most to least by following variables; relationship between teachers and students (X_{22}) first year (X_1) and third year students (X_3) at .05 level respectively.
5. The following education proved significantly to be predictors of the students' creativity of health education at .05 level were as follow :

5.1 In term of raw scores were

$$\hat{Y} = .819 + .587 x_{22} - .713 x_1 - .296 x_3$$

5.2 In term of standard scores were

$$Z = .229 x_{22} - .172 x_1 - .124 x_3$$

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษาของนักศึกษาพยาบาล
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี

ของ
นางสาวพรพรรณ ขวัญชื่น

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)
วันที่ ๑ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2544

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กรีทอง)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์ณี ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ กมลรัตน์ กรีทอง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรหมธิดา แสนคำเครือ และอาจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่กรุณาให้คำแนะนำ แนวคิด และข้อเสนอแนะ ตลอดจนช่วยตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณและความกรุณาที่ได้รับจากท่านอาจารย์เป็นอย่างมาก จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง และรองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐรพพงษ์ เจริญพิทย ที่ให้คำแนะนำ และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงสุด และน้อมรำลึกถึงพระคุณของคุณพ่อคุณแม่ ที่ให้ความรัก ความห่วงใย กำลังใจ และทุนทรัพย์ จนผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา

พรพรรณ ขวัญชื่น

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	9
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์.....	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานสุขศึกษา.....	30
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา.....	35
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	62
ประชากร.....	62
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
วิธีสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	63
การดำเนินการรวบรวมข้อมูล.....	72
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการค้นคว้า.....	74
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า.....	76

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	83
บทย่อ.....	83
ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า.....	83
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	83
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	83
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	83
การดำเนินการรวบรวมข้อมูล.....	84
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
อภิปรายผล.....	86
ข้อเสนอแนะ.....	94
บรรณานุกรม.....	95
ภาคผนวก.....	101
ภาคผนวก ก.	102
ภาคผนวก ข.	118
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	127

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นปี.....	62
2	แสดงจำนวน และร้อยละของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ชั้นปีที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง.....	77
3	แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร ได้แก่ ทศนคติต่อวิชาชีพ พยาบาล ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์ผู้สอน กับนักศึกษาพยาบาล สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน และสัม พันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย.....	79
4	แสดงผลการศึกษาสัมพันธภาพระหว่างตัวแปร ชั้นปีที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง การอบรมเลี้ยงดู ทศนคติต่อวิชาชีพ พยาบาล ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์ ผู้สอนกับนักศึกษาพยาบาล สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน และ สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์ กับความคิด สร้างสรรค์ในการให้สุศึกษาของนักศึกษาพยาบาล.....	80
5	แสดงผลการทดสอบความเป็นเส้นตรงของ ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ ในการให้สุศึกษาของนักศึกษาพยาบาล กับตัวแปรที่เกี่ยวข้อง.....	81
6	แสดงตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษาของ นักศึกษาพยาบาล โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ.....	82
7	แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามทัศนคติต่อวิชาชีพด้านความคิด.....	119
8	แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามทัศนคติต่อวิชาชีพด้านความรู้สึก.....	120
9	แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามทัศนคติต่อวิชาชีพด้านแนวโน้มการ แสดงพฤติกรรม.....	121
10	แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู.....	122
11	แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพ ของห้องเรียน.....	123

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับ นักศึกษาพยาบาล.....	124
13 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา พยาบาลกับเพื่อน.....	125
14 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา พยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย.....	126
15 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ในการให้ สุขศึกษา.....	126

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

อนามัยเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ชน มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อมั่นทางการเมือง ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเพื่อให้มีอนามัยในระดับอันสมควร เป็นที่ยอมรับกันว่า สุขภาพอนามัยของประชาชนในระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้ว กับประเทศที่กำลังพัฒนามีความไม่ทัดเทียมกันอย่างเห็นได้ชัด แม้แต่ภายในแต่ละประเทศเอง ความไม่เท่าเทียมกันก็ยังมิอยู่ในระหว่างกลุ่มต่างๆ แม้ว่าจะมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมากมายทางวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาศาสตร์การแพทย์ก็ตาม คนยากจนยังขาดปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในระดับอันสมควร เช่น ขาดที่พักอาศัย น้ำดื่มที่ปลอดภัย อาหารที่จะบริโภค เป็นต้น นอกจากนี้ในประเทศที่กำลังพัฒนายังมีคนตายด้วยโรคติดต่อบางอย่างซึ่งสามารถป้องกันได้เป็นจำนวนมาก องค์การอนามัยโลกตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้ จึงได้มีคำประกาศเป็นทางการจากการประชุมที่กรุง อัลมา อตา ในเดือน กันยายน 2521 ซึ่งได้เรียกร้องให้รัฐบาลทุกประเทศรับผิดชอบในสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยถ้วนหน้า ในอันที่จะให้ได้มาซึ่งอนามัยและสังคมในระดับอันสมควร (อูลิต ลียะวณิช. 2540 : 508)

ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ประชาชนของประเทศจำนวนมากประสบกับปัญหาด้านสุขภาพอนามัย อันเนื่องมาจากการปฏิบัติตนไม่ถูกต้อง ทั้งในเวลาปกติและเวลาเจ็บป่วย เวลาปกติชอบที่จะปฏิบัติตนเสี่ยงต่อการเป็นโรค เช่น รับประทานอาหารไม่สุก ไม่สะอาด ไม่มีคุณค่าทางโภชนาการ สูบบุหรี่ ดื่มสุรา เพิกเฉยต่อการฉีดวัคซีนป้องกันโรค ขาดการออกกำลังกาย การใช้ยาที่ไม่ถูกต้อง ฯลฯ ส่วนเวลาเจ็บป่วย ก็มักจะระมัดระวังอาหารการกินที่ได้รับคำบอกเล่าต่อๆ กันมาว่าแสดงต่อโรคบ้าง หรือไม่ตัดสินใจที่จะไปรับบริการรักษาจากสถานบริการสาธารณสุข ในระยะที่โรคไม่รุนแรง สิ่งเหล่านี้เป็นแนวทางปฏิบัติที่ประชาชนของประเทศไทย ยังคงถือปฏิบัติกันอยู่ในหลายๆ ท้องถิ่น โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ห่างไกลความเจริญ (วารี ระกิติ. 2540 : 689) พฤติกรรมสุขภาพการปฏิบัติตนที่ไม่ถูกต้องจะมีผลเสียต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

วิธีการที่จะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพที่เกิดจากความไม่รู้ ไม่เข้าใจและการปฏิบัติตนที่ไม่ถูกต้องของประชาชน คือ การให้สุศึกษา งานสุศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของ การดำเนินงานสาธารณสุข เพื่อนำไปใช้สำหรับแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของแต่ละกลุ่มชนให้สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ทศนคติ และการปฏิบัติไปในทางที่ถูกต้องการในการบริการด้านการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพได้บรรลุผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพด้วยดี สุศึกษา จึงได้รับการยอมรับจากองค์การอนามัยโลก ให้ใช้เป็นองค์ประกอบนำในการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน เพื่อมุ่งหวังให้ประชาชนมีสุขภาพดีถ้วนหน้าในปี 2543

สุขภาพ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพทั้งด้าน ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของบุคคลในทางที่พึงประสงค์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นผลจากการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับบุคคล (วาริ ระกิติ, 2540 : 660) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเองในตัวบุคคล แต่จะเกิดขึ้นจากการได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งอาจจะเป็นประสบการณ์เดียวหรือหลายประสบการณ์ก็ได้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงเฉพาะด้านใด หรืออาจเกิดขึ้นพร้อมๆ กันหลายด้านก็ได้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพตามแนวคิดหลักของสุขภาพนั้น ถ้าจะให้ได้ผลสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อบุคคลได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (attitude) และการปฏิบัติ (practice) ทั้ง 3 ด้าน อย่างถาวรนั่นเอง (วาริ ระกิติ, 2540 : 660-661) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพด้านความรู้ เช่น มีความรู้ ความคิด เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ว่าเป็นอย่างไร จะรักษาสุขภาพให้ดีได้อย่างไร จะระมัดระวังสุขภาพไม่ให้เจ็บป่วยได้อย่างไร รู้สาเหตุของโรค การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพด้านทัศนคติ เช่น ความยินดี ความเห็นชอบ ความพึงใจที่จะปฏิบัติให้เป็นผู้มีสุขภาพดี และการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ เช่น การไปรับบริการจากสถานบริการสาธารณสุขในชุมชน การจัดสุขภาพสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่อาศัย การเลือกซื้ออาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ การเลือกรับประทานอาหารที่สุก สะอาด ถูกหลักอนามัย การแต่งกายสะอาด เป็นต้น

สุขภาพมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้บุคคลมีสุขภาพดีทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยที่บุคคลต้องเป็นผู้ใช้ ความพยายามละมือกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้ได้มาซึ่งการมีสุขภาพที่ดีนั่นเอง วัตถุประสงค์ของสุขภาพ ไม่ใช่มุ่งเฉพาะให้บุคคลมีสุขภาพดีด้วยการกระทำของตนเอง แต่มีจุดมุ่งหมายถึงครอบคลุมทั่วทุกครอบครัว ตลอดจนชุมชนที่บุคคลอาศัยอยู่ด้วย ทั้งนี้เพราะสุขภาพเน้นในความสัมพันธ์ของบุคคล ครอบครัวและชุมชนเป็นอย่างดี ว่าต้องมีความสัมพันธ์กันทั้ง 3 องค์ประกอบ จึงเป็นวัฏจักร ไม่ว่าจะเริ่มที่จุดใดย่อมมีผลกระทบซึ่งกันและกัน

ความสำคัญของสุขภาพต่อการแก้ไขปัญหาสุขภาพ โดยเป็นการตอบสนองความต้องการอยากรู้ อยากเห็นของประชาชนในเรื่องสุขภาพของตนเอง เช่น ทำไมจึงต้องฉีดวัคซีน ดีพีทีรวม 3 ครั้ง ทำไมก่อนผ่าตัดจึงต้องงดอาหารและน้ำ เป็นต้น เป็นการแก้ปัญหาสุขภาพของประชาชน โดยให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วๆ ไป ได้ตระหนักถึงปัญหาสุขภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน เพื่อให้ได้การยอมรับสภาพของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข เป็นการลดจำนวนประชาชนที่ไปปรึกษาบริการที่โรงพยาบาลเกี่ยวกับการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ เช่น โภชนาการ สุขภาพส่วนบุคคล การวางแผนครอบครัว ทันตสุขภาพ ฯลฯ ถ้าประชาชนมีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ก็ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาไปปรึกษาสอบถามเจ้าหน้าที่ที่โรงพยาบาล เป็นการลดจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ และประการสุดท้ายเป็นการแก้ไขปัญหาสุขภาพในระยะยาวของชุมชนและเป็นการลงทุนที่ให้ผลคุ้มค่ากับการแก้ไขปัญหาสุขภาพ

งานสุขภาพ เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีบทบาทต่อการมีสุขภาพดีถ้วนหน้า ของประชาชน ถึงแม้ว่าประเทศไทยเราจะดำเนินงานสาธารณสุขมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ปัญหาสุขภาพของประชาชนก็ยังคงมีเหมือนเดิม และปัญหาบางชนิดก็แตกต่างไปจากเดิม เช่น ปัญหาสุขภาพของคนในเมืองกับคนในชนบทจะแตกต่างกัน โรคติดต่อบางชนิด เช่น อหิวาตกโรค ไข้ทรพิษหมดไป แต่ก็ยัง

พบว่าปัญหาสุขภาพที่ควรระวังป้องกันได้กลับยังคงมีมาก เช่น ปัญหาโรคติดเชื้อ ปัญหาอุบัติเหตุ ปัญหาโรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคมาลาเรีย ปัญหาเกี่ยวกับเห็บเห็บและฟัน ปัญหาสุขภาพจิต เป็นต้น และการที่จะทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการมีสุขภาพที่ดี และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพไปในทางที่ถูกต้องนั้น ย่อมต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ความเข้าใจ การพิจารณาไตร่ตรองข้อมูลที่ได้รับ การเชื่อและเห็นด้วยกับผลดี ของการปฏิบัติตนทางสุขภาพที่ถูกต้อง การยอมรับการปฏิบัติ ตลอดจนการยอมรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ความสะดวกสบายในการมารับบริการสุขภาพ ฯลฯ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพนี้ เป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนมาก และแตกต่างกันไปตามแต่ละสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ ได้แก่ พื้นฐานการศึกษาของประชาชน จำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น หมู่บ้านอยู่ห่างไกลและกระจัดกระจาย ความเชื่อที่ผิด ตลอดจนวัฒนธรรมบางอย่างที่ขัดขวางการปฏิบัติทางสุขภาพที่ถูกต้อง ฯลฯ ปัญหามากมายเหล่านี้ การแก้ไขต้องใช้เวลา เงิน และบุคลากรจำนวนมาก ดังนั้นการนำเอาเทคนิคใหม่ เทคโนโลยีใหม่ๆ ตลอดจนความคิดและวิธีการใหม่ๆ มาใช้เพื่อหวังผลให้ประชาชนทุกระดับได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ จึงเป็นสิ่งที่ต้องการและเป็นสิ่งจำเป็นในงานสุขภาพ (บุญยง เกี่ยวการค้า. 2536 : 458-467)

เทคนิคใหม่ๆ วิธีการแปลกใหม่ ความคิดใหม่ และเทคโนโลยีใหม่ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนหรือผู้รับความรู้ เกิดพัฒนาการทางด้านการเรียนรู้มากขึ้น ทำให้เรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง ช่วยให้เข้าใจเรื่องราวต่างๆ เกิดความใคร่อยากรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาสาระ ไม่เบื่อหน่าย ต้องการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ มากขึ้น และยังทำให้เกิดความพอใจ มีแรงเสริมกำลังที่จะเรียนรู้สิ่งอื่นๆ มากยิ่งขึ้น (บุญยง เกี่ยวการค้า. 2536 : 464-465)

พยาบาลก็เป็นหนึ่งในบุคลากรสาธารณสุข ที่จะต้องทำหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค ดูแลรักษาพยาบาล และฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย (กองงานวิทยาลัยพยาบาล. 2528 : 6) สถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข มีหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตพยาบาล ที่มีคุณภาพของกระทรวงสาธารณสุขที่มุ่งเน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษา มีความสามารถในการให้บริการสุขภาพแก่ประชาชน มีการใช้กระบวนการพยาบาล หลักการ ทฤษฎี เทคโนโลยีต่างๆ ในการดูแลรักษาพยาบาล และฟื้นฟูสภาพ ป้องกันความพิการจากการเจ็บป่วย ในเรื่องของการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรคก็สามารถให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัย การปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันโรค การปฏิบัติตนเมื่อเจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ และการดูแลสิ่งแวดล้อม เพื่อไม่ให้เป็นที่มาของการเจ็บป่วยได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ การเรียนการสอนวิชาชีพพยาบาลนั้น นักศึกษาพยาบาลจะได้รับการฝึกให้ใช้วิธีการสุขภาพในการถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพแก่ประชาชนทั้งในชุมชน โรงเรียน และในโรงพยาบาล จากการศึกษาวิจัยได้สัมภาษณ์อาจารย์นิตะ เกี่ยวกับการสอนสุขภาพของนักศึกษาพยาบาล พบว่านักศึกษาพยาบาล ร้อยละ 80 จะสอนสุขภาพโดยการบรรยายมีรูปภาพประกอบรูปภาพที่นำมาจากของเดิมที่ทำได้ใช้ในการสอนสุขภาพครั้งก่อนๆ ผู้ฟังให้ความร่วมมือด้วยดี ตอบคำถามเมื่อถูกซักถาม มีความกระตือรือร้นน้อย ส่วนใหญ่นั่งฟังเฉยๆ ไม่แสดงความคิดเห็น ตอบเมื่อถูกซักถามเท่านั้น เมื่อเวลาผ่านไปหลายๆ วัน สอบถามความรู้จากที่ฟังบรรยายเรื่องสุขภาพ

นั้นๆ จะตอบไม่ค่อยได้ และในกลุ่มผู้ป่วยด้วยโรคต่างๆ พบว่า ส่วนมากยังคงปฏิบัติตนในการดูแลตนเองให้ถูกต้องเหมาะสมกับโรคที่เป็นอยู่ไม่ถูกต้อง

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ถามถึงเทคนิค วิธีการที่นักศึกษาใช้ในการสอนสุขศึกษาเรื่องสุขภาพในช่องปาก แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ณ โรงเรียนแห่งหนึ่ง พบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 98 สอนโดยการบรรยายมีรูปภาพประกอบ ร้อยละ 2 สอนโดยวิธีให้เล่นเกมตอบปัญหาชิงรางวัล นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 70.5 สอนโดยการบรรยาย มีรูปภาพประกอบและให้ผู้ฟังซักถามเสนอความคิดเห็น ร้อยละ 29.4 สอนโดยวิธีการเล่นเกมสตอบปัญหาชิงรางวัล นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 80 สอนโดยการสาธิตวิธีแปรงฟัน พร้อมกับบรรยายสาธิตย้อนกลับ ร้อยละ 20 สอนโดยวิธีการฉายวิดีโอ จัดนิทรรศการและเล่นเกมส นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 70 สอนโดยการสาธิตพร้อมการบรรยายและสาธิตย้อนกลับ ร้อยละ 30 สอนโดยการฉายวิดีโอ จัดนิทรรศการเล่นเกมส แสดงละคร นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามปลายปิดเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่ดัดแปลงมาจาก แบบประเมินนักสร้างสรรค์ ของ ดร. อารี พันธุ์ณี จำนวน 18 ข้อ ให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน ถ้าตอบถูก ให้ 0 คะแนน ถ้าตอบผิด คะแนนเต็ม 18 คะแนน พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 55 ตอบได้คะแนนต่ำกว่า 9 คะแนน ร้อยละ 45 ตอบได้คะแนนตั้งแต่ 9 คะแนนขึ้นไป นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 63 ตอบได้คะแนนต่ำกว่า 9 ร้อยละ 37 ตอบได้คะแนนตั้งแต่ 9 คะแนนขึ้นไป นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 75 ตอบได้คะแนนต่ำกว่า 9 คะแนน ร้อยละ 25 ตอบได้คะแนนตั้งแต่ 9 คะแนนขึ้นไป นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 78 ตอบได้คะแนนต่ำกว่า 9 คะแนน ร้อยละ 22 ตอบได้คะแนนตั้งแต่ 9 คะแนนขึ้นไป

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น พบว่านักศึกษาพยาบาล ร้อยละ 70.7 มีลักษณะของนักสร้างสรรค์ต่ำ และยังพบว่าร้อยละ 75 ของนักศึกษาพยาบาลจะสอนสุขศึกษาโดยการบรรยายมีรูปภาพประกอบ วิธีการบรรยายนั้นเป็นการให้ความรู้ที่ค่อนข้างจะเป็นทางการ แต่ก็ใช่วิธีที่ง่ายในการสื่อความหมายแบบทางเดียว (One way communication) โดยผู้บรรยายจะเป็นศูนย์กลางหรือเป็นหลัก (Teacher-centered) ผู้บรรยายจะเป็นผู้จัดทำดำเนินการทั้งหมดและผูกขาดการพูดแต่เพียงผู้เดียว ส่วนผู้ฟังนั้นแทบจะไม่มีโอกาสได้ซักถาม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์หรือเนื้อหาสาระทางวิชาการต่างๆ ได้มากในเวลาอันจำกัด แต่การบรรยายนั้น ก็อาจทำให้ขาดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีผู้ฟังเป็นจำนวนมาก ไม่สามารถสนองความต้องการของผู้ฟังได้อย่างทั่วถึง และถ้าผู้บรรยายขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้หรือไม่มีความรู้มากพอ ก็จะทำให้ผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่ายและไม่ได้ความรู้เท่าที่ควร นอกจากนั้นการบรรยายยังไม่สามารถที่จะสร้างสรรค์ความคิดริเริ่มหรือปรุงแต่งการบรรยายให้เหมาะสมกับผู้ฟังแต่ละคนได้ (บุญยง เกียรติการค้า, 2536 : 409-411) ดังนั้นในการให้ความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน ที่มีความแตกต่างกันในหลายๆ ด้าน เช่น ความรู้ ระดับการศึกษา อาชีพ ศาสนา เป็นต้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องหาเทคนิค วิธีการใหม่ๆ อุปกรณ์ใหม่ๆ ความคิดและแนวคิดใหม่ๆ มาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพต่อผู้รับความรู้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านวิทยาลัยพยาบาล กับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล
2. เพื่อศึกษาตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านวิทยาลัยพยาบาล ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

เป็นนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ปีการศึกษา 2543 ชั้นปีที่ 1 จำนวน 40 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 170 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 170 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 170 คน รวมทั้งสิ้น 550 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ปีการศึกษา 2543 จำนวน 257 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ของยามาเน่ (Yamane, 1970: 582) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 19 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 82 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 74 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 82 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากร โดยใช้ชั้นปีเป็นชั้น (Strata)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 ตัวแปรด้านส่วนตัว

1. ระดับชั้น
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. ทศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล

3.1.2 ตัวแปรด้านครอบครัว

1. ระดับการศึกษาของบิดา มารดา
2. การอบรมเลี้ยงดู

3.1.3 ตัวแปรด้านวิทยาลัยพยาบาล ได้แก่ บรรยากาศในการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. ลักษณะทางการภาพของห้องเรียน
2. สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล

3. สมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน

4. สมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา หมายถึง ความสามารถในการคิดหาวิธีการต่างๆ หลายรูปแบบ เพื่อนำมาใช้ในการให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องของการรักษาโรค การส่งเสริมสุขภาพ และการฟื้นฟูสภาพจากโรคที่เจ็บป่วย ซึ่งประกอบด้วย

1.1 ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาพยาบาลที่มีความคิดแปลกใหม่ ไม่ซ้ำซาก จำเจ ในการให้สุขศึกษา เช่น การแสดงบทบาทสมมุติ การแสดงหุ่นกระบอก การนำอุปกรณ์ที่เป็นจริงมาแสดง การนำผู้ที่มีประสบการณ์จากการเจ็บป่วยมาเป็นผู้บรรยาย การจัดบรรยากาศในการสุขศึกษาให้ดูแปลกใหม่ เป็นที่น่าสนใจ เป็นต้น

1.2 ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาพยาบาลที่จะคิดสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด เช่น ให้คิดโทษของการดื่มสุรา คือ ร่างกายเสื่อมโทรม ดับแข็ง โรคกระเพาะอาหาร เลือดออกในกระเพาะอาหาร ขาดสติ สติสัมปชัญญะลดลง ทำร้ายผู้อื่น ทะเลาะวิวาท ทำให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน สร้างความรำคาญให้กับผู้อื่น

1.3 ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ความสามารถของนักศึกษาพยาบาลที่จะพยายามคิดให้หลายประเภท เช่น โทษของการดื่มสุรา จัดเป็นประเภทได้ดังนี้

ประเภทที่ 1 โทษต่อตนเอง คือ ขาดสติ ดับแข็ง เลือดออกในกระเพาะ ร่างกายเสื่อมโทรม

ประเภทที่ 2 โทษต่อครอบครัว คือ เสียทรัพย์สิน ขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว ทะเลาะวิวาทภายในครอบครัว

ประเภทที่ 3 โทษต่อผู้อื่น คือ ก่อให้เกิดความรำคาญจากการส่งเสียงดัง เป็นตัวการทำให้เกิดอุบัติเหตุ

ประเภทที่ 4 โทษต่อประเทศชาติ คือ ขาดทรัพยากรที่ดีในการพัฒนาประเทศ เสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการดูแลคนเจ็บป่วย

1.4 ความคิดละเอียดลออ (Elaborative thinking) หมายถึง มีความสามารถในการคิดในรายละเอียด คิดเป็นขั้นตอนและสามารถอธิบายในเรื่องที่ให้สุขศึกษาให้เห็นภาพพจน์ได้อย่างชัดเจน

2. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง สิ่งส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านวิทยาลัยพยาบาล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ตัวแปรด้านส่วนตัว หมายถึง สภาพโดยทั่วไปของนักศึกษา ได้แก่ ชั้นปีที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะติดต่อวิชาชีพพยาบาล

2.1.1 ระดับชั้น ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 4

2.1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถทางการเรียนที่แสดงผลเป็นระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม (Grade Point Average) ของทุกวิชานับตั้งแต่เริ่มเรียนในภาคเรียนที่ 1 ของชั้นปีที่ 1 จนสิ้นสุดภาคเรียนการศึกษาที่ 1 ของปีการศึกษา 2543

โดยแบ่งเป็น	0 - .49	หมายถึง	ไม่ผ่าน
	0.5 - 1.49	"	อ่อน
	1.5 - 2.49	"	พอใช้
	2.5 - 3.49	"	ดี
	3.5 - 4	"	ดีมาก

2.1.3 ทศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล หมายถึง ความรู้ ความรู้สึกและแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมของนักศึกษาพยาบาล ที่มีต่อการเรียนวิชาชีพพยาบาล ดังนี้

2.1.3.1 ทศนคติด้านความรู้ หมายถึง การเห็นคุณค่าและประโยชน์ของลักษณะวิชาชีพพยาบาล

2.1.3.2 ทศนคติด้านความรู้สึก หมายถึง ความชอบ ความพอใจต่อวิชาชีพพยาบาล

2.1.3.3 ทศนคติด้านแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรม หมายถึง การตั้งใจเรียน ตั้งใจฝึกปฏิบัติงาน สนใจซักถามข้อสงสัยต่างๆ เกี่ยวกับวิชาการพยาบาล

2.2 ตัวแปรด้านครอบครัว หมายถึง ระดับการศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาแก่บุตร

2.2.1 ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

2.2.1.1 ได้รับการศึกษา

1. ประถมศึกษา
2. มัธยมศึกษา
3. อนุปริญญา-ปริญญาตรี
4. สูงกว่าปริญญาตรี

2.2.1.2 ไม่ได้รับการศึกษา

2.2.2 การอบรมเลี้ยงดู แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

2.2.2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่บิดามารดา ให้ความรัก เคารพในสิทธิของเด็ก ให้เท่าเทียมกันในครอบครัว

2.2.2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง การที่บิดามารดา เลี้ยงดูบุตรด้วยความเข้มงวดในระเบียบวินัย มีการลงโทษอย่างรุนแรง ไม่ยืดหยุ่นในระเบียบวินัย การบังคับให้บุตรปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด โดยไม่คำนึงถึงพัฒนาการตามวัยของบุตร

2.2.2.3 การอบรมเลี้ยงดู แบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การที่บิดา มารดา ไม่ค่อยสนใจต่อความคิดและการกระทำของบุตร ไม่สนใจต่อการเรียน การคบเพื่อน กิจกรรมต่างๆ ที่ทำ และความเป็นอยู่ของบุตร

2.3 ตัวแปรด้านวิทยาลัยพยาบาล หมายถึง บรรยากาศในการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย

2.3.1 ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน หมายถึง อาคารสถานที่ ความสวยงาม หนาแน่น สี แสงสว่าง การถ่ายเทอากาศอุณหภูมิ เสียง ขณะที่ผู้เรียนอยู่ในห้อง ความปลอดภัยของอาคารสถานที่ ความพอเพียงและความเหมาะสมด้านวัสดุครุภัณฑ์

2.3.2 สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษาพยาบาล หมายถึง การปฏิบัติตนของนักศึกษา กับอาจารย์ผู้สอน และการปฏิบัติตนของอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษา เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ดังนี้

2.3.2.1 การปฏิบัติตนของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์ผู้สอน ได้แก่ การเคารพเชื่อฟังและการปฏิบัติตามคำสั่งสอน

2.3.2.2 การปฏิบัติตนของอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษา ได้แก่ คำนี้ถึงความรู้สึกและความต้องการของนักศึกษา เข้าใจและเห็นอกเห็นใจ ยอมรับความคิดเห็นและให้ความเป็นกันเองต่อนักศึกษา

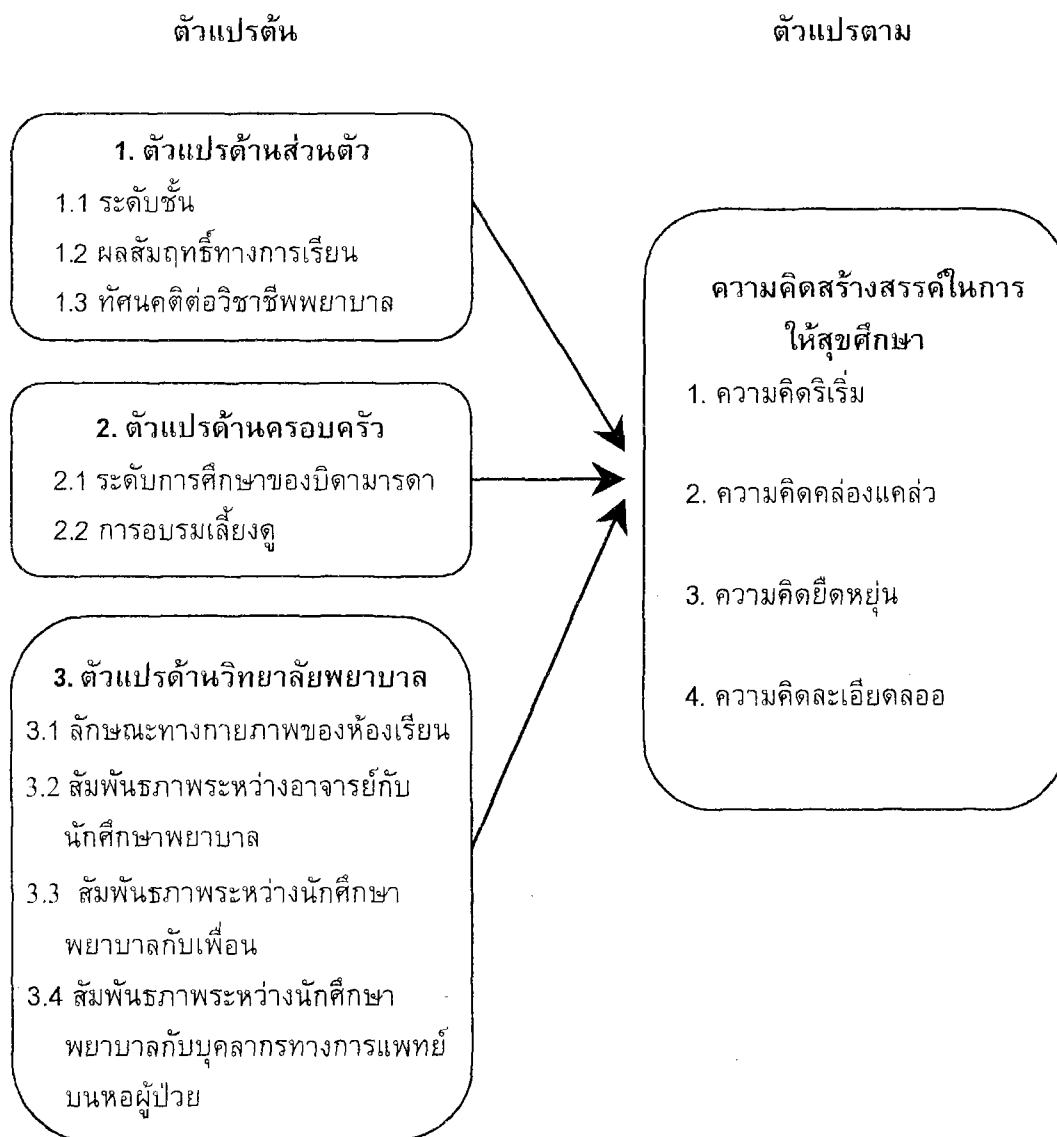
2.3.3 สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน หมายถึง การปฏิบัติตนของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อกันในกลุ่มเพื่อน เช่น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การให้กำลังใจ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและการยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2.3.4 สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาล กับบุคลากรทางการแพทย์ บนหอผู้ป่วย หมายถึง การปฏิบัติตนของนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์ บนหอผู้ป่วย และการปฏิบัติตนของบุคลากรทางการแพทย์ บนหอผู้ป่วยกับนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ดังนี้

2.3.4.1 การปฏิบัติตนของนักศึกษาพยาบาล กับบุคลากรทางการแพทย์ บนหอผู้ป่วย ได้แก่ พูดยิ้มแย้มแจ่มใส ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซักถามเมื่อมีข้อสงสัยในกิจกรรมพยาบาล และช่วยเหลือกิจกรรมทางการพยาบาลต่างๆ

2.3.4.2 การปฏิบัติตนของบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย กับนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ มีความเป็นกันเอง ให้คำแนะนำสั่งสอนในเรื่องต่างๆ ทางการพยาบาลด้วยคำพูดที่สุภาพอ่อนโยน และมีความเต็มใจในการให้ความรู้ทางด้านการพยาบาลแก่นักศึกษาพยาบาล

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านวิทยาลัยพยาบาล มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษาของนักศึกษาพยาบาล
2. ตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านวิทยาลัยพยาบาล ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษาของนักศึกษาพยาบาล

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสุขศึกษา
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นความสามารถของมนุษย์ และมีอยู่ในแต่ละบุคคล ซึ่งได้มีการศึกษากันอย่างกว้างขวาง และมีผู้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้หลายทัศนะ ดังต่อไปนี้

ไมล์ (Mile. 1961 : 1) อธิบายไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ จะปรากฏออกมาให้เห็นได้จากกระบวนการในการทำสิ่งใหม่ๆ โดยการรวบรวมขึ้นมาใหม่ หรือจากรูปแบบของวัสดุอุปกรณ์ การเคลื่อนไหวใหม่ๆ ผลิตภัณฑ์และสัญลักษณ์ใหม่ หรือเป็นแนวความคิดใหม่ที่ทำให้ผลผลิตดีกว่าเดิม

เกทเซล (Getzels. 1962 : 455-460) กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์ เป็นลักษณะการคิดที่หาคำตอบหลายๆ คำตอบเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า ผู้ที่มีอิสระในการตอบสนองจึงจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้มาก

ทอร์เรนซ์ (Torrance. 1962 : 16) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถของบุคคล ในการสร้างความคิดผลิตผล หรือสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ที่ไม่รู้จักมาก่อน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ อาจเกิดจากการรวมเอาความรู้ต่างๆ ที่ได้จากประสบการณ์แล้วรวบรวมความคิดเป็นสมมติฐาน และทำการทดสอบสมมติฐานแล้วรายงานผลที่ได้รับจากการค้นพบ

เทเลอร์ (Taylor. 1964 : 108-109) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นความสามารถที่จะย้อนกลับ เพื่อการแก้ปัญหาแนวทางใหม่ ซึ่งเสนอว่า ความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยความสามารถคล่องแคล่วในการคิด เป็นการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยความสามารถคล่องแคล่วในการคิด เป็นการกระตุ้นความคิดจากภายในและร่วมกันใช้ความคิดเหล่านี้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว

และความมั่นใจมากขึ้น ความคิดยืดหยุ่นเป็นการพิจารณาปัญหาได้หลายแง่ และความคิดริเริ่มเป็นการพิจารณาสิ่งต่างๆ ในทางที่แปลก

กิลฟอร์ด (Guilford, 1967) ได้ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดแบบอเนกนัย (Divergent thinking) คือความคิดหลายทิศทาง หลายแง่ หลายมุม คิดได้กว้างไกล ลักษณะความคิดเช่นนี้จะนำไปสู่การประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ รวมทั้งการคิดหาวิธีการแก้ปัญหาให้สำเร็จด้วยความคิดอเนกนัยนี้ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคล่องในการคิด (Fluency) ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) และความละเอียดละออ (Elaboration)

วิจิตร วรุตบางกูร (2520 : 39) ให้คำจำกัดความว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นจินตนาการประยุกต์ (Applied Imagination) ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหาที่ยาก เป็นการรวบรวมจินตนาการจากสิ่งเร้า และทำให้เป็นสิ่งที่มีความประโยชน์

อารี พันธุ์ณี (2537 : 9) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะอเนกนัย อันนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งแปลกใหม่ด้วยการคิด ดัดแปลง ประดิษฐ์ จากความคิดเดิมผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่างๆ ตลอดจนวิธีการคิด ทฤษฎี หลักการได้สำเร็จ ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้นี้มีใช้เพียงแต่คิดในสิ่งที่เป็นไปได้ หรือสิ่งที่เป็นเหตุเป็นผลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ต้องควบคู่กันไปกับความพยายามที่จะสร้างความคิดค้นหรือจินตนาการให้เป็นไปได้ หรือที่เรียกว่า เป็นจินตนาการประยุกต์นั่นเอง จึงจะทำให้เกิดผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ขึ้น

จากความหมายของความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะอเนกนัย คือ ความคิดหลายทิศทาง หลายแง่ หลายมุม และเป็นความสามารถของบุคคลในการคิดสร้างสรรค์ ผลิตผล หรือสิ่งแปลกๆ ใหม่ ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่างๆ และต้องการควบคู่กับความพยายามที่จะสร้างความความคิดค้น หรือจินตนาการให้เป็นไปได้ จึงจะทำให้เกิดผลงานจากความคิดสร้างสรรค์

1.2 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์นี้มีผู้กล่าวถึง ความสำคัญไว้หลายท่านดังนี้

อารี สันทนต์ (2511 : 424) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งจำเป็นในสังคมปัจจุบันเพราะสังคมเปลี่ยนแปลง มีปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เด็กต้องได้รับการฝึกให้รู้จักการคิดใหม่ๆ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่ต้องพบในชีวิตประจำวัน

ชาญชัย อินทรประวัติ (2518 : 19) ได้ให้ความเห็นว่าความคิดสร้างสรรค์มีความจำเป็นต่อชีวิต เพราะในการให้การศึกษาแก่เด็ก เราไม่สามารถจะสอนทุกสิ่งทุกอย่างที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของเขาได้ เราสอนได้เพียงบางอย่างเท่านั้น เด็กที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จึงมีโอกาสนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ดีกว่า

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1972 : 319) ได้กล่าวถึงคุณค่าของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์ให้ความสนุก ความสุข และความพอใจแก่เด็ก และอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กมาก ไม่มีอะไรที่จะทำให้เด็กรู้สึกหดหู่ได้เท่ากับงานสร้างสรรค์ของเขาถูกตำหนิ ถูกดูถูก หรือถูกว่าสิ่งที่เขาสรางนั้นไม่เหมือนของจริง

เจอร์ซิด (Jersid. 1972 : 153-158) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์มีส่วนช่วยในการส่งเสริมเด็กในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. ส่งเสริมสุนทรีย์ภาพ เด็กจะรู้จักชื่นชมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งผู้ใหญ่ควรทำเป็นตัวอย่าง โดยการยอมรับและชื่นชมในผลงานของเด็ก การพัฒนาสุนทรีย์ภาพแก่เด็ก โดยให้เด็กเห็นว่าทุก ๆ อย่างมีความหมายสำหรับตัวเขา ส่งเสริมให้รู้จักสังเกตสิ่งที่แปลกจากสิ่งธรรมดาสามัญให้ไต่ยนในสิ่งไม่เคยไต่ยน และหัดให้เด็กสนใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

2. เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ การทำงานสร้างสรรค์เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ ลดความกดดัน ความคับข้องใจ และความก้าวร้าวลง

3. สร้างนิสัยในการทำงานที่ดี ขณะที่เด็กทำงานครูควรสอนระเบียบและนิสัยที่ดีในการทำงานควบคู่ไปด้วย เช่น หัดให้เด็กรู้จักเก็บของเป็นที่ ล้างมือเมื่อทำงานเสร็จแล้ว เป็นต้น

4. เป็นการพัฒนากล้ามเนื้อมือ เด็กจะสามารถพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่จากการเล่น การเคลื่อนไหว การเล่นเกม และพัฒนากล้ามเนื้อเล็กจากการตัดกระดาษ ประดิษฐ์ภาพ วาดภาพด้วยนิ้วมือ การต่อภาพ การเล่นเกมกระดานตะปู

5. เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง เด็กจะชอบทำกิจกรรมและใช้วัตถุต่าง ๆ ซ้ำ ๆ กัน เพื่อสร้างสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นโอกาสที่เด็กจะใช้ความคิดริเริ่ม และจินตนาการของเขาสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้น ครูจึงควรจัดหาวัสดุต่าง ๆ ไว้ให้เด็กมีโอกาสดำเนินการทดลองของตน เช่น กล้องยาสีฟัน เปลือกไข่และเศษวัสดุเหลือใช้ เพื่อให้เขาฝึกสมมุติฐานเป็นนักก่อสร้างหรือสถาปนิก

จากความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมานี้ จะเห็นว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่สำคัญควรได้รับการส่งเสริม และปลูกฝังให้กับเด็ก เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์ช่วยสร้างนิสัยที่ดีให้กับเด็ก ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ทั้งยังช่วยให้เด็กได้พัฒนาด้านร่างกาย สติปัญญา เด็กได้สำรวจค้นคว้าและทดลอง ซึ่งเป็นผลให้เด็กสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตได้

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์ มีดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของนักจิตวิทยา กลุ่มจิตวิเคราะห์
 ฟรอยด์ (Freud, 1938 : 193) จิตแพทย์ชาวเวียนนาเป็นผู้นำกลุ่ม ฟรอยด์ ให้ความคิดเห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความขัดแย้งระหว่างแรงขับทางเพศ ซึ่งถูกผลักดันออกมาโดยจิตใต้สำนึก กับความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในสังคม ดังนั้นเพื่อให้แรงขับทางเพศได้แสดงออกมาในรูปแบบ หรือพฤติกรรมที่สังคมยอมรับได้ จึงแสดงออกมาในรูปของความคิดสร้างสรรค์ ตัวอย่าง เช่น ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอาจเป็นความขัดแย้งเรื่องความไม่พึงพอใจในสภาพของตน จึงต้องการปรับสภาพเดิมให้เป็นไปตามที่ตนพอใจ เช่น รุจิรา เด็กวัยรุ่น อายุประมาณ 15 ปี ไม่พอใจในสภาพห้องนอนของเธอ เพราะมันเรียบ เธอจึงติดตกแต่งด้วยการติดภาพประดับตามผนัง และโยกย้ายเฟอร์นิเจอร์บางชิ้นให้อยู่ในที่ที่เหมาะสมขึ้น เพิ่มแจกันดอกไม้ ให้ห้องดูสดชื่นสวยงาม ติดมาน หน้าต่าง และอื่นๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ ฟรอยด์ ยังให้ทรรศนะเพิ่มเติมว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะของความกล้าแฉกแฉก ผ่อนคลาย อิสระ หรือลักษณะของความเป็นเด็ก ซึ่งบริสุทธิ์เป็นธรรมชาติ เป็นตามสภาพที่เป็นจริงไม่แสร้งสร้าง หรือปรุงแต่ง และมีความคิดแฉกแฉก บริสุทธิ์ สนุกสนานไม่มีความคิดติดยึดต่อสิ่งใดๆ ไม่มีความเครียด

2. ทฤษฎีโครงสร้างสมรรถภาพทางสมอง (The Structure of Intellect Theory) ซึ่งกิลฟอร์ด (Guilford) และผู้ร่วมงาน ได้ศึกษาวิจัยการวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) ทางสถิติ เป็นเวลาประมาณ 20 ปี โดยเน้นการศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์ ความมีเหตุผล และการแก้ปัญหา กิลฟอร์ด ได้อธิบายสมรรถภาพสมองของมนุษย์เป็น 3 มิติ (Guilford, 1967 : 60-64) ดังนี้

มิติที่ 1 วิธีการคิด (Operation) เป็นมิติที่แสดงลักษณะการทำงานของสมองในลักษณะต่างๆ 5 ลักษณะ คือ

1. การรู้จักและเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่จะตีความเมื่อเห็นสิ่งเราได้

2. การจำ (Memory) หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะเก็บสะสมความรู้ไว้แล้วสามารถสามารถระลึกออกมาได้เมื่อมีสิ่งเร้า

3. การคิดแบบแตกแขนง (Divergent Thinking) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคล ที่จะคิดหลายแง่หลายมุม หลายทิศทาง คิดจะหาคำตอบโดยไม่จำกัดจำนวน ทำให้ได้ความคิดที่แปลกใหม่จากสิ่งเร้าที่กำหนดให้

4. การคิดแบบเอกนิยม (Convergent Thinking) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่จะสรุปหรือตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีที่สุดจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้

5. การประเมิน (Evaluation) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถหาเกณฑ์ที่สมเหตุสมผล สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับความดี ความงาม ความเหมาะสม สามารถลงสรุปได้ว่าข้อมูลอื่นใดบ้างที่สอดคล้องกับเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น

มิติที่ 2 เนื้อหา (Content) เป็นมิติที่แทนข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิด สมองจะได้รับสิ่งเหล่านี้เข้าไปในความคิด แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ภาพ (Figural) เป็นข้อมูลประเภทรูปธรรม สัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส เช่น ภาพ แสง เสียง
2. สัญลักษณ์ (Symbolic) เป็นข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่อยู่ในรูปของเครื่องหมาย เช่น ตัวอักษร ตัวเลข โน้ตดนตรี และรหัสต่างๆ
3. ภาษา (Semantic) เป็นข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่อยู่ในรูปถ้อยคำที่มีความหมายต่างๆ ซึ่งสามารถใช้ในการติดต่อสื่อสาร เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความคิดทางภาษา เช่น พ่อ แม่ ชอบโกรธ
4. พฤติกรรม (Behavior) เป็นข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่เป็นการแสดงออกของกิริยาอาการของบุคคลในลักษณะต่างๆ

มิติที่ 3 ผลของการคิด (Product) เป็นมิติที่แสดงถึงผลที่ได้จากการทำงาน การจัดกระทำ วิธีการคิดจากข้อมูลจากเนื้อหาผลการคิดออกมาในรูปแบบต่างๆ กัน ดังนี้คือ

1. หน่วย (Units) หมายถึง สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีคุณสมบัติเฉพาะของตนเองที่แตกต่างจากสิ่งอื่น
2. กลุ่ม จำพวก (Classes) หมายถึง กลุ่มของหน่วย กลุ่มของสิ่งที่มีคุณสมบัติร่วมกัน เช่น ไทย มาเลเซีย ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา จัดเป็นกลุ่มเดียวกัน เพราะต่างก็เป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบบประชาธิปไตย
3. ความสัมพันธ์ (Relation) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดแบบต่างๆ ตั้งแต่ 2 พวก เข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางอย่างเป็นเกณฑ์ ความสัมพันธ์อาจจะอยู่ในรูปของหน่วยกับหน่วย จำพวกกับจำพวกหรือระบบกับระบบ
4. ระบบ (Systems) หมายถึง การรวบรวมขึ้นเป็นองค์การหรือจัดรวมโครงสร้างเข้าด้วยกันอย่างมีระเบียบแบบแผนอย่างใดอย่างหนึ่งและเข้าใจระเบียบแบบแผนของสิ่งเร้าว่าอะไรมาก่อนหลัง
5. การแปลงรูป (Transformation) หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง การให้คำนิยามใหม่ การขยายความ หรือการจัดองค์ประกอบของข้อมูลให้มีรูปร่างแตกต่างไปจากสภาพเดิม หรือ เปลี่ยนแปลงข้อมูลไปใช้ในวัตถุประสงค์อื่น
6. การประยุกต์ (Implications) หมายถึง ความเข้าใจในการนำข้อมูลไปขยายความเพื่อการพยากรณ์หรือคาดคะเนโดยอาศัยเหตุและผล หรือการทำนายเรื่องบางอย่างจากข้อมูลที่กำหนดไว้ให้เกิดความแตกต่างไปจากเดิม

ทฤษฎีแบบจำลองโครงสร้างของสมรรถภาพสมองนี้ เป็นพื้นฐานในการศึกษาด้านความคิดสร้างสรรค์ เพราะกิลฟอร์ด (Guilford, 1967 : 138) อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) คือ ความคิดหลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล ซึ่งลักษณะความคิดนี้จะนำไปสู่ผลผลิตของความคิดหรือคำตอบได้หลายอย่างตลอดจนนำไปสู่การประดิษฐ์สิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ได้ด้วย

3. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของนักมานุษยนิยม มาสโลว์ (Maslow) และ โรเจอร์ส (Rogers) ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญของแนวคิดกลุ่มนี้ โดยมีความคิดว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นผู้ที่รู้จักตนเองตรงตามสภาพที่เป็นจริง เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเองทั้งในส่วนบกพร่องและส่วนที่ดี รู้ทั้งจุดอ่อนและตระหนักในความสามารถของตนเองฟังตนเอง ริเริ่ม และนำตนเองได้ สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ มีอิสระเสรีในการคิด ตัดสินใจเลือกทำสิ่งต่างๆ โดยไม่ให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน มองเห็นศักดิ์ศรีและคุณค่าของตนเอง สามารถสร้างสรรค์ตนเองและสังคมให้เกิดประโยชน์สุข

การที่บุคคลจะสามารถพัฒนาและไปถึงเป้าหมายดังกล่าวนี้ กลุ่มมานุษยนิยมวิพากษ์ได้เน้นถึงสถานการณ์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ว่า จะประกอบด้วย

1. ภาวะความปลอดภัยทางจิต กล่าวคือ

- 1.1 การยอมรับในค่าของคนแต่ละคนเคารพในสิทธิและความคิดเห็น
- 1.2 ไม่มีการตีราคา ประเมิน หรือเปรียบเทียบความคิดเห็นและผลงาน ทุกคนทำงานด้วยความสบายใจไม่ต้องหวงวิตก และเกรงการถูกลงโทษ หรือตำหนิ หรือตัดสินว่าไม่ดี
- 1.3 ความมั่นใจในตนเอง มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจด้วยตัวเอง และเต็มใจที่จะรับผิดชอบในความสำเร็จหรือความล้มเหลวของตนได้

2. ภาวะที่มีเสรีภาพในการแสดงออก กล่าวคือ

- 2.1 มีจิตใจกว้างที่จะเปิดรับ ประสบการณ์ เต็มใจจะรับรู้ความคิด มีความสนใจต่อเหตุการณ์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลก รวมทั้งประเด็นข้อถกเถียงที่ยังไม่ยุติ
- 2.1 ปราศจากการเล่นกับความคิด และสิ่งแปลกๆ ใหม่ ๆ

4. ทฤษฎีความคิดสองลักษณะ เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับการทำงานของสมองมนุษย์ โดยเริ่มต้นศึกษาและทดลองของนักจิตวิทยาคลินิก ซึ่งมีแนวคิดเบื้องต้นว่า เฝ่าพันธุ์ของมนุษย์อยู่รอดสืบสายมาจนถึงคนรุ่นปัจจุบันได้ ก็เพราะมนุษย์มีสมองอันเชี่ยวชาญ ซึ่งเกิดจากการทำงานของสมองที่มีสองส่วน โดยแบ่งหน้าที่กันทำในแต่ละส่วน และจากการศึกษาทดลอง เกี่ยวกับการทำงานของสมองสองซีกของมนุษย์มาเป็นเวลา 15 ปี นักวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันจึงสรุปได้ว่า มนุษย์แต่ละคนมีสมองสองซีก คือ สมองซีกซ้าย และสมองซีกขวา ซึ่งทำหน้าที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดในการรับรู้ความเป็นไปของสิ่งต่างๆ

ความคิดสร้างสรรค์ เกิดจากการทำงานของสมองซีกขวา ซึ่งทำหน้าที่คิดจินตนาการ ความคิดแปลกๆ ใหม่ ๆ ความซาบซึ้งในดนตรี ศิลปะ วรรณคดี เป็นต้น ส่วนสมองซีกซ้าย เป็นส่วนที่คิดและมีการทำงานออกมาเป็นรูปธรรม เช่น การวิเคราะห์ การหาเหตุผล กฎเกณฑ์ เป็นต้น ดังรายละเอียด ดังนี้

สมองซีกซ้าย

- สรรหาถ้อยคำ
- วิเคราะห์

สมองซีกขวา

- ไม่มีถ้อยคำ
- สงเคราะห์

- ใช้เหตุใช้ผล	- หยั่งรู้เอง
- เชิงตรรกวิทยา	- ความคิดเชิงสร้างสรรค์
- ความแบ่งแยก	- ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
- มีการเวลา	- ไม่มีการเวลา
- โน้มเอียงเข้าหากฎเกณฑ์	- โน้มเอียงเข้าหากฎเกณฑ์ของดนตรี
ทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์	และศิลปะ

ฉะนั้น ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเกิดจากการทำงานของสมองซีกขวา จะสามารถแสดงหรือบอกให้ผู้อื่นทราบได้ ต้องเกิดจากการรวบรวม วิเคราะห์และหาถ้อยคำของสมองซีกซ้ายเท่านั้น ดังนั้นหากสมองทั้งสองซีก คือ ซีกซ้ายและซีกขวา ได้มีการพัฒนาอย่างเหมาะสมทั้ง 2 ซีก ก็จะสามารถทำคุณประโยชน์ต่างๆ แก่มนุษยชาติอย่างมหาศาล ทฤษฎีความคิดสองลักษณะจึงเป็นทฤษฎีพื้นฐานอีกทฤษฎีหนึ่งในการจัด และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล

5. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามรูปแบบโอตา (The Model AUTA) โอตา (AUTA)

เป็นคำย่อมาจาก Awareness, Understanding, Techniques และ Actualization ซึ่งเป็นชื่อกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามรูปแบบโอตา เป็นทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ที่ เดวิส (Davis) และซัลลิแวน (Sullivan) คิดขึ้นในปี ค.ศ. 1980 โดยอธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้ด้วยการส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์และจัดลำดับของการพัฒนา ซึ่งมี 4 ลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตระหนักรู้ถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ เป็นขั้นตอนแรกที่จะทำให้บุคคลเพิ่มความสำนึกในเรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล เช่น การพัฒนาปัญญา การรู้จักและเข้าใจตนเอง การมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์และการมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม และเข้าใจในวัฒนธรรมต่างๆ ที่ผ่านมาในประวัติศาสตร์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าและวิถีแก้ปัญหาในปัจจุบันและอนาคต

ขั้นตอนที่ 2 ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและแจ่มชัดในธรรมชาติของความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การที่บุคคลจะสนใจและให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นนั้น ก็ต่อเมื่อได้รับความรู้ เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเข้าใจและเห็นความสำคัญยิ่งขึ้น สาระที่ควรจัดให้บุคคลได้เรียนรู้ก็ได้แก่เรื่องต่อไปนี้

- 2.1 บุคลิกภาพของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์
- 2.2 ลักษณะกระบวนการคิดสร้างสรรค์
- 2.3 ความสามารถสร้างสรรค์ด้านต่างๆ
- 2.4 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์
- 2.5 แบบสอบถาม แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
- 2.6 เทคนิควิธีการฝึกการคิดสร้างสรรค์
- 2.7 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 3 เทคนิควิธีการที่ส่งเสริม และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กลยุทธ์ในการฝึกกระบวนการคิดสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดผลผลิตสร้างสรรค์ ซึ่งรวมเทคนิคและวิธีการต่อไปนี้ด้วย ก็คือ การระดมพลังสมอง การคิดเชิงเทียบเคียง (Metaphoric Thinking) การฝึกจินตนาการ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การเพิ่มพูนในการเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง เป็นการพัฒนาบุคคลไปสู่การรู้จักตนตรงสภาพที่เป็นจริง ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุด กล่าวคือ บุคคลสามารถดึงศักยภาพ ความสามารถ และปรัชญาของแต่ละบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนและสังคมอย่างเต็มที่ ซึ่งการรู้จักตนเองตรงตามสภาพที่เป็นจริง จะประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

- 4.1 เป็นผู้เปิดรับประสบการณ์ต่างๆ มาปรับเข้ากับตนเองได้ดี
- 4.2 สนใจศึกษาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของมนุษย์
- 4.3 มีความคิดริเริ่มในการนำตนเองและริเริ่มผลิตสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง
- 4.4 มีความสามารถในการยืดหยุ่น เพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมได้

6. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงพฤติกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2535 : 6-74 ; อ้างอิงมาจาก Davis. 1983) นักจิตวิทยากลุ่มนี้ มีแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ โดยเน้นที่ความสำคัญของการเสริมแรง การตอบสนองที่ถูกต้องกับสิ่งเร้าเฉพาะหรือสถานการณ์ นอกจากนี้ยังได้เน้นความสัมพันธ์ทางปัญญา คือ การโยงความสัมพันธ์จากสิ่งเร้าหนึ่งไปยังสิ่งต่างๆ ทำให้เกิดความคิดใหม่หรือสิ่งใหม่เกิดขึ้น

จากทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่มีอยู่ในบุคคลทุกคน และสามารถที่จะพัฒนาได้โดยอาศัยการเรียนรู้และการจัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวย

1.4 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

เจเลน และเออร์บัน (Jellen and Urban. 1968 : 141) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้ในข้อสอบทีซีที-พีที (TCT-PT) ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว
2. ความคิดยืดหยุ่น
3. ความคิดริเริ่ม
4. ความคิดละเอียดละออ
5. การกระทำซึ่งแสดงถึงการเสี่ยงอันตราย
6. การผสมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น การจัดรวมสิ่งต่างๆ ให้มีความต่อเนื่อง
7. อารมณ์ขัน

กิลฟอร์ด (Guilford.1969 : 145-151)) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน แบ่งเป็น

1.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำ

1.2 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านการโยงความสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่คิดหาถ้อยคำที่เหมือนกันหรือคล้ายกันได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ภายในเวลาที่กำหนด

1.3 ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้สี หรือประโยคและนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

1.4 ความคิดคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดในสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด เช่น ให้คิดประโยชน์ของก้อนอิฐให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดให้

2. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดที่แปลกใหม่และแตกต่างไปจากความคิดธรรมดา หรือความคิดที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ประเภทหรือแบบของการคิด แบ่งออกเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดให้ได้หลายอย่างอย่างอิสระ เช่น คนที่มีความคิดยืดหยุ่นในด้านนี้จะคิดได้ว่า ประโยชน์ของก้อนอิฐมีอะไรบ้างและคิดได้หลายทิศทาง ในขณะที่คนซึ่งไม่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้เพียงทิศทางเดียว

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางด้านการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการดัดแปลงความรู้ หรือประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์หลายๆ ด้าน ซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาซึ่งคนที่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้ไม่ซ้ำกัน

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความคิดเกี่ยวกับรายละเอียดที่ใช้ในการตกแต่ง เพื่อให้ความคิดริเริ่มนั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กิลฟอร์ด และฮอฟเนอร์ (Guilford and Hoepfner. 1971 : 125-143) ได้ศึกษาองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์เพิ่มเติมและพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 8 องค์ประกอบ คือ

1. ความคิดริเริ่ม
2. ความคิดคล่องตัว
3. ความคิดยืดหยุ่น
4. ความคิดละเอียดลออ
5. ความไวต่อปัญหา
6. ความสามารถในการให้นิยามใหม่

7. ความซึ่มซาบ

8. ความสามารถในการทำนาย

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 7) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ มีดังนี้คือ

1. ความคิดริเริ่ม หมายถึง ความคิดที่แปลกแตกต่างไปจากบุคคลอื่น
2. ความว่องไวหรือความพรั่งพร้อม ปริมาณความคิดพรั่งพร้อมมากกว่าบุคคลอื่นๆ
3. ความคล่องตัว ชนิดของความคิดที่ปรากฏออกมาจะแตกต่างกันออกไปโดยไม่ซ้ำ

กันเลย

4. ความละเอียดลออประณีต ความคิดที่แสดงออกมานั้นละเอียดลออ สามารถที่จะนำมาทำให้สมบูรณ์และประณีตต่อไปได้อย่างเต็มที่

5. การสังเคราะห์ คือ การรวบรวมสิ่งที่คิดได้มาทำให้มีความหมาย และนำมาพัฒนาต่อไปให้สมบูรณ์เป็นจริงได้

จะเห็นได้ว่า นักการศึกษาหลายท่านให้รายละเอียดเกี่ยวกับ องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้คล้ายๆ กัน สรุปได้ว่าองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ จัดเป็นลักษณะความคิดแบบอเนกนัย

1.5 กระบวนการคิดสร้างสรรค์

กระบวนการคิดสร้างสรรค์นั้น เกิดขึ้นเมื่อคนเรามุ่งคิดเพื่อไปสู่จุดหมายที่แปลกใหม่ มีผู้กล่าวถึงขั้นตอนของกระบวนการคิดสร้างสรรค์ไว้หลายท่าน ดังนี้

ฮัทชินสัน (Hutchinson. 1949 : 42-44) ได้กล่าวถึงกระบวนการคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการหยั่งรู้ (Intuition) ซึ่งมีขั้นตอนต่างๆ ของการคิด ดังนี้

1. ขั้นเตรียม (The Stage of Preparation) เป็นการรวบรวมประสบการณ์เก่าๆ มาลองผิดลองถูก และตั้งสมมติฐานเพื่อแก้ปัญหา

2. ขั้นคิดแก้ปัญหา (The Stage of Frustration) เป็นระยะที่เกิดความกระวนกระวายใจ เกิดความรู้สึกเครียด อันเนื่องมาจากการครุ่นคิดแก้ปัญหาแต่ยังคิดไม่ตก

3. ขั้นเกิดความคิด (The Period of Moment of Insight) เป็นระยะที่เกิดแนวความคิดแวบขึ้นมาในสมอง คิดคำตอบออกมาได้ทันทีทันใด

4. ขั้นพิสูจน์ (The Stage of Verification) เป็นระยะเวลาของการตรวจสอบประเมินผลโดยใช้เกณฑ์ต่างๆ เพื่อตรวจสอบว่าคำตอบที่ได้ถูกต้องหรือไม่

ออสบอร์น (อาร์ี รังสินันท์. 2527 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Osborn. 1957) ได้ขยายกระบวนการคิดสร้างสรรค์เป็น 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การชี้ถึงปัญหา เป็นการระบุหรือทราบประเด็นปัญหา

ขั้นที่ 2 การเตรียมและรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นการเตรียมการรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการคิดแก้ปัญหา

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ เป็นขั้นที่ใช้ความคิดพิจารณาและแจกแจงข้อมูล

ขั้นที่ 4 การใช้ความคิด หรือคัดเลือกเพื่อหาทางเลือกต่างๆ อย่างละเอียดรอบคอบ

ขั้นที่ 5 การคิดและการทำให้กระจ่างๆ เป็นขั้นที่ทำให้จิตใจว่าง เพื่อให้เกิดความคิดแวบแล้วกระจ่างขึ้น

ขั้นที่ 6 การสังเคราะห์หรือการรวมส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน

ขั้นที่ 7 การประเมินผล เป็นการคัดเลือกคำตอบที่มีประสิทธิภาพที่สุด

ทอเรนซ์ (Torrance. 1962 : 47) ได้กำหนดขั้นตอนในการคิดสร้างสรรค์เป็น 4 ขั้นตอนได้แก่

1. ขั้นเริ่มต้น เกิดจากความรู้สึกต้องการหรือความไม่เพียงพอในสิ่งต่างๆ ที่จะทำให้บุคคลเริ่มคิด เขาจะพยายามรวบรวมข้อเท็จจริงเรื่องราวและแนวคิดต่างๆ ที่มีอยู่เข้าด้วยกัน เพื่อหาความกระจ่างในปัญหา ขั้นนี้ผู้คิดยังไม่ทราบว่าจะเกิดขั้นนั้น จะเป็นในรูปใด และอาจใช้เวลานานจนบางครั้งจะเกิดขึ้นโดยผู้คิดไม่รู้สึกรู้ส

2. ขั้นครุ่นคิด ต่อจากขั้นเริ่มต้น มีระยะหนึ่งที่มีความรู้ ความคิด และเรื่องราวต่างๆ ที่รวบรวมได้มาประสมกลมกลืนกันเข้าเป็นรูปร่าง ระยะนี้ผู้คิดต้องใช้ความคิดอย่างหนัก แต่บางครั้งความคิดอันนี้อาจหยุดชะงักไปเฉยๆ เป็นเวลานาน บางครั้งก็กลับเกิดขึ้นใหม่อีก

3. ขั้นเกิดความคิด ในระยะที่กำลังครุ่นคิดนั้น บางครั้งอาจเกิดความคิดผุดขึ้นมาทันทีทันใด ผู้คิดจะมองเห็นความสัมพันธ์ของความคิดใหม่ที่เข้ากับความคิดเก่าๆ ซึ่งมีผู้คิดมาแล้ว การมองเห็นความสัมพันธ์ในแนวความคิดใหม่นี้ จะเกิดขึ้นในทันทีทันใด ผู้คิดไม่ได้นึกฝันว่าจะเกิดขึ้นเลย

4. ขั้นปรับปรุง เมื่อเกิดความคิดใหม่แล้ว ผู้คิดจะขัดเกลาความคิดนั้นให้หมดจดเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย หรือต่อเติมเสริมแต่งความคิดที่เกิดขึ้นใหม่นั้นให้รัดกุม และวิวัฒนาการต่อไปหรือในบางกรณีในขั้นตอนนี้ อาจมีการทดลอง เพื่อประเมินการแก้ปัญหาสำหรับเลือกความคิดที่สมบูรณ์ที่สุดความคิดเหล่านี้ก่อให้เกิดการประดิษฐ์ใหม่ๆ ทางวิทยาศาสตร์ นวนิยาย บทเพลง จิตรกรรมและการออกแบบอื่นๆ เป็นต้น

วาลลาส (Gilhooly. 1981 : 129-131 ; citing Wallas. 1962 *Thinking Directed-Undirected and Creative*) ได้กล่าวว่ากระบวนการของความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความคิดสิ่งใหม่ๆ โดยการลองผิดลองถูก (Trial and Error) และได้แบ่งขั้นตอนไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม (Preparation) เป็นขั้นเตรียมข้อมูลต่างๆ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำ หรือแนวทางที่ถูกต้อง หรือข้อมูลระบุปัญหา หรือข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ฯลฯ

ขั้นที่ 2 ขั้นความคิดคุกรุ่น หรือระยะฟักตัว (Incubation) เป็นขั้นที่อยู่ในความวุ่นวายของข้อมูลต่างๆ ทั้งใหม่และเก่าสะเปะสะปะ ปราศจากความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่สามารถจะขมวดความคิดนั้น จึงปล่อยความคิดไว้เฉยๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นความคิดกระจ่างชัด (Illumination) เป็นขั้นที่ความคิดสับสนนั้นได้ผ่านการเรียบเรียงและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ต่างๆ เข้าด้วยกันให้มีความกระจ่างชัดและจะมองเห็นภาพพจน์ มโนทัศน์ของความคิด

ขั้นที่ 4 ขั้นทดสอบความคิดและทดสอบให้เห็นจริง (Verification) เป็นขั้นที่ได้รับความคิด 3 ขั้น จากข้างต้น เพื่อพิสูจน์ว่าเป็นความคิดที่เป็นจริงและถูกต้อง

จุงส์ (อาร์. รังสินันท์. 2527 : 9 ; อ้างอิงจาก Jung. 1963) ได้อธิบายถึงวิธีการสร้างความคิดสร้างสรรค์ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยเขาเสนอวิธีการคิดสร้างสรรค์ไว้ 5 ขั้น และเรียกขั้นเหล่านี้ว่า “ห้าขั้นแห่งการสร้างความคิด” ดังนี้

ขั้นที่ 1 คิดรวบรวมข้อมูล หมายถึง การใช้ใจรวบรวมวัตถุดิบต่างๆ คิดถึงข้อมูลต่างๆ ทุกอย่างที่เรากระทำ เช่น การโฆษณา หรือจะเขียนรูป เป็นต้น เราก็คิดถึงภาพที่เรากระทำมา เช่น สี เส้นสี การวาดรูปที่เราทำกันมา พยายามใช้ความคิดกับสิ่งต่างๆ เหล่านี้อย่างกระตือรือร้นให้มันหลั่งไหลเข้ามาสู่ใจหรือสมองของเรา

ขั้นที่ 2 ขบวนการเคี้ยววัสดุ หมายถึง การคิดถึงข้อมูลต่างๆ ที่ได้รวบรวมอยู่ในใจ ครั่งแล้วครั่งเล่า ว่าการกระทำอย่างนั้นจะเป็นที่สนใจและได้ประโยชน์ไหม แล้วนำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นที่เรารวบรวมอยู่ในใจ หากสมองเหนื่อยก็งหยุดพักไว้ก่อน

ขั้นที่ 3 ทำใจให้ว่าง หมายถึง การหยุดคิดแล้วทำจิตใจให้ว่าง ลืมปัญหาต่างๆ ในขั้นที่สอง แล้วหันเหความสนใจไปยังสิ่งอื่นๆ อีก

ขั้นที่ 4 ยูเรคา หมายถึง ขั้นเกิดความคิดแวบเข้ามา บางครั้งความคิดอาจหลั่งไหลเข้ามาโดยไม่คาดฝัน อาจเป็นเวลาไหนก็ได้ แต่ส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นในตอนเราครึ่งหลับครึ่งตื่นในตอนเช้า และเราเรียกขั้นนี้ว่า “ยูเรคา” ซึ่งแปลว่า “ข้าพเจ้าได้พบแล้ว” หรือ “ได้ตัวแล้ว” ซึ่งเป็นคำกล่าวของอาร์เคมีดิส กล่าวในขณะที่เขาได้พบวิธีหาหน้าหนักของวัตถุ เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของทองคำ

ขั้นที่ 5 วิพากษ์วิจารณ์ หมายถึง เป็นขั้นที่ต้องใช้เวลาวิพากษ์วิจารณ์อย่างจริงจังต่อความคิดใหม่ที่คิดได้ แล้วพยายามจัดความคิดนั้นให้เป็นรูปร่าง เพื่อจะนำไปใช้ประโยชน์หรือให้มันทำงานได้ เขาเสนอแนะว่า ช่วงตอนนี้เป็นโอกาสดีที่ให้ใครช่วยวิพากษ์วิจารณ์ เพราะบางทีคำพูดสักเพียงประโยคเดียวอาจทำให้ความคิดใหม่ที่คิดนั้นยิ่งดีขึ้น

ซัลลิแวน (Sullivan. 1967 : 33) ได้กล่าวถึงขั้นต่างๆ ของกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1. ขั้นประสบปัญหา (Puzzlement) เป็นขั้นซึ่งบุคคลเกิดความรู้สึกว่า มีบางสิ่งบางอย่างเกิดความเข้าใจผิด ไม่แจ่มชัด หรือไม่สามารเข้าใจได้

2. ขั้นคิดไตร่ตรองอย่างหนัก (Mental Labor) เป็นขั้นที่บุคคลคิดถึงวิธีการและความรู้ต่างๆ ที่ได้สะสมไว้ ขั้นนี้สมองทำงานอย่างหนักแต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้

3. ขั้นเพาะความคิด (Incubation) เป็นขั้นที่ความคิดหยุดอยู่ขณะหนึ่ง เพื่อคอยดูว่ามีอะไรเกิดขึ้น

4. ขั้นเกิดความคิดกระจ่าง (Illumination) เป็นขั้นที่เกิดความคิดอย่างทะลุปรุโปร่ง หรือเกิดการค้นพบแล้ว

5. ขั้นกลั่นกรองความคิด (Elaboration) เป็นขั้นที่ทำการพิสูจน์ ทบทวนเหตุผลที่ได้จากการกระทำนั้น

เวแกนส์ (Weigang. 1971 : 208) กล่าวว่า กระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ประกอบด้วยขั้นต่างๆ 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นวิเคราะห์ปัญหา (Analysis) เป็นการกำหนดตัวปัญหาให้แจ่มชัด

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Manipulation) เป็นขั้นรวบรวมวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้

ขั้นที่ 3 ขั้นความคิดติดขัด (Impasse) เป็นขั้นที่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้

ขั้นที่ 4 ขั้นเกิดความคิดกระจ่าง (Eureka) เป็นขั้นที่เกิดความคิดแวบขึ้น มองเห็นแนวทางแก้ปัญหาทันที

ขั้นที่ 5 ขั้นพิสูจน์ (Verification) เป็นขั้นตรวจสอบให้แน่ใจ

เวแกนส์ ยังเสนอแนะเพิ่มเติมอีกว่า กระบวนการคิดสร้างสรรค์ไม่จำเป็นต้องไปที่ละขั้นตอนตามที่กล่าวมาแล้ว โดยทั่วไปแล้วจะเป็นไปตามลำดับดังกล่าว

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 4) กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วยกระบวนการคิด 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 กระบวนการของความรู้สึกว่ามีความยุ่งยาก มีปัญหาช่องว่างของข้อมูลเกิดขึ้น (Sensory Problem)

ขั้นที่ 2 กระบวนการของการคาดคะเน หรือการสร้างสมมติฐานเกี่ยวกับปัญหานั้นขึ้นมา (Formulating Hypothesis)

ขั้นที่ 3 กระบวนการทดสอบการคาดคะเนหรือสมมติฐาน (Testing Guess)

ขั้นที่ 4 กระบวนการของการติดต่อผลลัพธ์ที่ได้มา (Communicating the Results)

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า กระบวนการคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยลำดับขั้นต่างๆ ดังนี้ ขั้นคิด รวบรวมข้อมูล ตั้งสมมติฐาน การใช้ความคิด ตลอดจนนำไปใช้และปรับปรุงให้สมบูรณ์

1.6 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์

ประสาธ อิศรปริดา (2532 : 8-10) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ว่า ไม่ว่าความคิดสร้างสรรค์จะอยู่ในระดับบุคคล ระดับกลุ่มหรือระดับสังคม จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 2 ส่วนเสมอ คือ

1. องค์ประกอบที่เป็นส่วนของความสามารถ (Abilities) หรือทักษะทางการคิดซึ่งเป็นศักยภาพในตัวบุคคล

2. องค์ประกอบทางแรงจูงใจ (Motivation)

องค์ประกอบดังกล่าวจะอยู่ในลักษณะที่เอื้อซึ่งกันและกันเสมอ คือ จะต้องมียุทธศาสตร์ทางการคิด มีความอดทน ความอยากรู้อยากเห็น กล้าเสี่ยง ซึ่งเป็นคุณลักษณะทางอารมณ์หรือสภาพแรงจูงใจที่เอื้ออำนวยต่อการคิดสร้างสรรค์ควบคู่ไปด้วยเสมอ ดังนั้นหากบุคคลที่มีศักยภาพทางการคิดได้รับการฝึกให้คิด และได้รับการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจที่จะคิด หรือริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ความก้าวหน้าในการคิดก็จะเกิดขึ้นได้

1.7 การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

เดอร์ ซีคโก (De Cessco, 1968 : 459) กล่าวว่า ครูสามารถที่จะจัดประสบการณ์ที่จะส่งเสริมความคิดยืดหยุ่น ความคิดคล่องแคล่ว และความคิดริเริ่มในการแก้ปัญหาต่างๆ ของนักเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับอาร์ รังสินันท์ (2528 : 523 ; ข) ที่กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์ส่งเสริมให้พัฒนาสูงขึ้นได้ โดยฝึกให้นักเรียนคิดคล่องแคล่ว คิดริเริ่ม คิดละเอียด และคิดแก้ปัญหา

แอนเดอร์สัน และคนอื่นๆ (Anderson and Others, 1970 : 90) ได้ให้ความเห็นว่า ทุกคนเกิดมาพร้อมกับมีศักยภาพทางการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถพัฒนาได้ในทุกระดับอายุและทุกสาขา ถ้าประสบการณ์ให้เหมาะสม นอกจากนี้ แมคแคนเลสส์ และอีวานส์ (Mc Caandless and Evans, 1978 : 209-301) ได้เสนอแนะว่าความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ เขาสนับสนุนความคิดของเพียเจต์ (Piaget) ที่ว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เป็นเป้าหมายของการศึกษา ซึ่งควรจะต้องสนับสนุนให้เกิดขึ้นในโรงเรียน

ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กนักเรียนนั้น ฮอลล์แมน (Hallman, 1971 : 220-224) ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับครู พอสรุปได้ดังนี้

1. ให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยความคิดริเริ่มของตนเอง อันจะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนอยากค้นพบอยากทดลอง
2. จัดบรรยากาศในการเรียนรู้แบบเสรี ให้นักเรียนมีอิสระในการคิด และการแสดงออกตามความสนใจ และความสามารถของเขา ครูต้องไม่ทำตัวเป็นเผด็จการทางความคิด
3. สนับสนุนให้นักเรียนเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น โดยการให้ข้อมูลข่าวสารที่กระตุ้นให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนรู้เพิ่มขึ้นด้วยตนเอง
4. ยั่วยุให้นักเรียนคิดหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลในรูปแบบที่แปลกใหม่จากเดิม ส่งเสริมความคิดจินตนาการ ส่งเสริมให้คิดวิธีแก้ปัญหาแปลกๆ ใหม่ๆ
5. ไม่เข้มงวดกับผลงาน หรือคำตอบที่ได้จากการค้นพบของนักเรียน ครูต้องยอมรับว่าความผิดพลาดเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นได้
6. ยั่วยุให้นักเรียนคิดหาวิธีหาคำตอบ หรือแก้ปัญหาหลายๆ วิธี

7. สนับสนุนให้นักเรียนรู้จักประเมินผลสัมฤทธิ์ และความก้าวหน้าของตนเอง มีความรับผิดชอบและรู้จักประเมินตนเอง พยายามหลีกเลี่ยงการใช้เกณฑ์มาตรฐาน
8. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่ไวต่อการรับรู้สิ่งเร้า
9. ส่งเสริมให้นักเรียนตอบคำถามประเภทปลายเปิดที่มีความหมาย และไม่มีคำตอบที่เป็นความจริงแน่นอนตายตัว
10. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เตรียมความคิด และเครื่องมือในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

สำหรับ เบอ์นาร์ต (Bernard. 1972 : 302) ได้เสนอแนะว่า การสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้น ควรใช้การสอนแบบระดมความคิด (Brainstorming) ซึ่งเป็นวิธีที่สมาชิกในกลุ่มจะถูกกระตุ้นเร่งเร้าให้เสนอแนวความคิดของตนเองออกมาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือใช้วิธีสอนแบบเป็นทีมที่มีส่วนทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ และครูจะตระหนักถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน

สำหรับการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนนั้น เดวิส ได้เสนอแนะไว้ดังนี้ (อารี รังสินธ์ 2532 : 102-106 ; ก ; อ้างอิงจาก Davis. 1972 *Training Creative Thinking*)

1. มุ่งสอนให้เกิดจินตนาการ คือ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดสิ่งที่แปลกใหม่และคิดในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น โดยครูต้องเตรียมเนื้อหา วิธีการและวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม
2. สอนให้เด็กเรียนรู้การสร้างสรรคโดยการกระทำ คือ ให้นักเรียนได้มีโอกาสลงมือคิดด้วยตนเอง ฉะนั้นกิจกรรมในชั้นจะต้องเปิดโอกาสหรือสนับสนุนให้นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกแก้ปัญหา
3. สอนให้เด็กเรียนรู้วิธีการระดมสมอง (Brainstorming) โดยส่งเสริมให้บุคคลมีความคิดหลายทิศทาง คิดได้มากในช่วงเวลาที่จำกัด

ผุสดี กุฎอินทร์ (2525 : 99-100) ได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนดังนี้

1. ให้ความรัก ความเอาใจใส่ ให้ความรู้สึกปลอดภัย และความอบอุ่นกับเด็ก
2. จัดสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นไม่เคร่งเครียด
3. ส่งเสริมให้คิดแบบอเนกนัยหรือคิดได้หลายทิศทาง
4. ช่วยชี้แนะให้เด็กได้พัฒนาความสามารถ ความสนใจอย่างเต็มที่
5. ยกย่องชมเชยและให้กำลังใจผู้ที่มีผลงานสร้างสรรค์
6. ครูต้องยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก และในการทำกิจกรรมไม่ควรแบ่งแยกเพศเด็ก
7. ไม่บังคับให้เด็กทำกิจกรรมที่ไม่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เช่น การเลียนแบบ

นอกจากนี้ นิพนธ์ จิตต์ภักดี (2528 : 18) กล่าวโดยสรุปว่า วิธีการสอนที่จะให้เกิดความคิดสร้างสรรค์มีมากมายหลายวิธี เช่น

1. การใช้วิธีระดมสมอง (Brainstorming) คือ ให้นักเรียนทุกคนพูดหรือเขียนเท่าที่จะเขียนออกในประเด็นปัญหาหนึ่งๆ เพื่อให้ได้แนวทางในการแก้ปัญหา
2. การต่อเติมข้อความให้สมบูรณ์ บางโอกาสครูผู้สอนอาจจะอ่านบทความหรือเรื่องราวบางเรื่องให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนทุกคนเขียนต่อเติมให้จบสมบูรณ์
3. การให้นักเรียนออกไปนอกห้อง เมื่อกลับเข้าห้องเรียนให้พยายามเขียนสิ่งที่คิดว่าคนอื่นอาจจะมองไม่เห็น ใครบันทึกสิ่งที่ไม่มีใครบันทึกจะได้คะแนนสูงสุด ถ้ามีคนอื่นเห็นบ้างก็ได้คะแนนรองๆ ไป

อารี รังสินันท์ (2532 : 118-126 ; ก ; William. 1970) ได้สรุปวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการสอนของครู เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ตามแนวความคิดของวิลเลียม (William) ไว้ 18 ลักษณะ ดังนี้

1. การสอน (Paradox) หมายถึง การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็นในลักษณะความคิดเห็นซึ่งขัดแย้งในตัวของมันเอง ความเห็นหรือความเชื่อที่ฝังใจมานาน ซึ่งความเห็น ข้อความ หรือข้อสังเกตต่างๆ อาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ แม้ว่าจะหาข้อยุติได้ยาก แต่ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับเหตุผลที่ประกอบสนับสนุนหรือคัดค้านข้อคิดเห็นนั้นๆ เป็นการฝึกฝนให้คิดในสิ่งที่แตกต่างไปจากรูปเดิมที่เคยมี ดังนั้นในการสอนครูจึงควรกำหนดหรือให้นักเรียนรวบรวมและเลือกข้อคิดเห็น แล้วให้นักเรียนอภิปราย โต้แย้งหรือแสดงความคิดเห็นในกลุ่มย่อย
2. การพิจารณาลักษณะ (Attribute) หมายถึง การสอนให้นักเรียนคิดพิจารณาถึงลักษณะต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ ทั้งมนุษย์ สัตว์ สิ่งของ ในลักษณะที่แปลกแตกต่างไปกว่าที่เคยคิด รวมทั้งลักษณะที่คาดไม่ถึงด้วย เช่น ให้คิดหาส่วนใดส่วนหนึ่งที่เห็นว่าแปลกประหลาดไม่เหมือนอย่างอื่นของดินสอ ยางลบ หนังสือ เป็นต้น
3. การเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย (Analogies) หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งของหรือสถานการณ์ที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน แตกต่างหรือตรงกันข้าม อาจอยู่ในรูปคำเปรียบเทียบ คำพังเพย สุภาษิต ก็ได้ เช่น ลองคิดว่า ช้อน กับ รถยนต์ มีลักษณะเหมือนกันอย่างไร
4. การบอกสิ่งที่คาดเคลื่อนไปจากความจริง (Discrepancies) หมายถึง การแสดงความคิดเห็น ระบุ บ่งชี้ถึงสิ่งที่คาดเคลื่อนจากความจริง หรือขาดตกบกพร่องหรือสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์ เช่น สมมุติว่านักเรียนเป็นแมวที่เจ้าของลืมให้อาหาร ลองคิดว่าแมวมีวิธีหาอาหารอย่างไรบ้าง
5. การใช้คำถามยั่วและกระตุ้นให้ตอบ (Provocative Question) หมายถึง การตั้งคำถามแบบปลายเปิดและเป็นคำถามที่ยั่ว และเร้าความรู้สึกนึกคิดให้ชวนคิดค้นคว้าให้ได้ความหมายที่ลึกซึ้งสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ คำตอบจากคำถามลักษณะเช่นนี้ไม่มีคำตอบที่ถูกเพียงคำตอบเดียว แต่มีหลายๆ คำตอบ โอกาสที่นักเรียนจะตอบได้ถูกมีมากเป็นคำตอบที่มักจะลงท้ายว่า วิธีการใดบ้าง มีประโยชน์อย่างไรบ้าง ท่านรู้สึกอย่างไรบ้าง เป็นต้น
6. การเปลี่ยนแปลง (Example of Change) หมายถึง การฝึกให้คิดถึงการเปลี่ยนแปลง ดัดแปลง การปรับปรุงสิ่งต่างๆ ที่คงสภาพมาเป็นเวลานานให้เป็นไปในรูปแบบอื่น และเปิดโอกาสให้

เปลี่ยนแปลงด้วยวิธีต่างๆ อย่างเป็นอิสระ เช่น ถ้าแผ่นดินไหวเกิดขึ้นในประเทศไทย แทนที่จะเป็นประเทศญี่ปุ่น ซึ่งชีวิตของประชาชนคนไทยจะเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

7. การเปลี่ยนแปลงความเชื่อ (Example of Habit) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนเป็นคนที่มีความยืดหยุ่น ยอมรับการเปลี่ยนแปลงคลายความยึดมั่นต่างๆ เพื่อปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ เช่น ถ้าโลกนี้ไม่มีโทรทัศน์คนจะเป็นอย่างไรบ้าง เป็นต้น

8. การสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม (An Organized Random Search) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนรู้จักสร้างสิ่งใหม่ กฎเกณฑ์ใหม่ ความคิดใหม่ โดยอาศัยโครงสร้างเดิมหรือกฎเกณฑ์เดิมที่เคยมี แต่พยายามคิดพลิกแพลงให้ต่างไปจากเดิม ตัวอย่างเช่น ให้นักเรียนฟังเรื่องค้างแล้วต่อเรื่องตอนท้ายให้จบ

9. ทักษะการค้นคว้าข้อมูล (The Skill of Search) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนรู้จักการสำรวจเพื่อหาข้อมูล เช่น ลองคิดว่าทำไมไม่จึงลอยได้ในน้ำแต่เหล็กจมน้ำ

10. การค้นหาคำตอบจากคำถามที่กำกวม (Tolerance for Ambiguity) เป็นการฝึกให้นักเรียนมีความอดทนและพยายามที่จะค้นหาคำตอบต่อปัญหาที่กำกวม หรือเป็นสองนัย สลับ หรือท้าทายความนึกคิดต่างๆ ตัวอย่างเช่น ลองต่อเติมภาพจากส่วนที่กำหนดให้สมบูรณ์ ฯลฯ

11. การแสดงออกของความคิดเมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบ (Intuitive Expression) เป็นการฝึกให้รู้จักการแสดงความรู้สึกความคิดที่เกิดจากมีสิ่งมาเร้าด้วยวิธีสัมผัส ตัวอย่างเช่น สมมติเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตแล้วบอกให้รู้สึก

12. การปรับตัวเพื่อพัฒนาตน (Adjustment for Development) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนรู้จักพิจารณาความผิดพลาดหลังล้มเหลว ซึ่งเกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม แล้วหาประโยชน์จากความผิดพลาด หรือข้อบกพร่องของตนเองหรือผู้อื่น ใช้ความผิดพลาดเป็นบทเรียนนำไปสู่ความสำเร็จ

13. ลักษณะบุคคลและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Creative Person and Process) หมายถึง การให้ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญ ทั้งในแง่ลักษณะพฤติกรรมและกระบวนการคิด ตลอดจนประสบการณ์ของเขาด้วย ตัวอย่างเช่น การเปรียบเทียบประวัติบุคคลสำคัญ 2 คน หลังจากการอ่าน หรือฟังประวัติแล้ว ให้เปรียบเทียบลักษณะนิสัยของคนทั้งสองว่าเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร และอะไรเป็นจุดสำคัญในชีวิตของเขา

14. การประเมินสถานการณ์ (Evaluate Situation) หมายถึง การฝึกให้หาคำตอบ โดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นและความหมายเกี่ยวเนื่องกัน ด้วยการตั้งคำถามว่า ถ้าเกิดสิ่งนี้แล้วจะเกิดผลอย่างไร

15. พัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ (A Creative Reading Skill) หมายถึง การฝึกให้รู้จักคิด แสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึกนึกคิดต่อเรื่องที่อ่าน

16. พัฒนาการฟังอย่างสร้างสรรค์ (A Creative Listening Skill) หมายถึง การฝึกให้เกิดความรู้สึกนึกคิดในขณะที่ฟังบทความ เรื่องราว ดนตรี เพื่อเป็นการศึกษาข้อมูล ความรู้ ซึ่งโยงไปหาสิ่งอื่นๆ ต่อไป เช่น การให้นักเรียนฟังดนตรี แล้วคิดทำดนตรีขึ้น เป็นต้น

17. พัฒนาการเขียนอย่างสร้างสรรค์ (A Creative Writing Skill) หมายถึง การฝึกให้แสดงความคิด ความรู้สึก และจินตนาการด้านการเขียนบรรยายหรือพรรณนาให้เห็นภาพชัดเจน ตัวอย่างเช่น กำหนดคำมาให้แล้ว ให้นักเรียนแต่งเรื่องจากคำเหล่านี้

18. ทักษะการมองเห็นภาพในมิติต่างๆ (Visualization Skill) หมายถึง การฝึกให้แสดงความรู้สึกนึกคิดจากภาพในแง่มุมแปลกๆ ใหม่ๆ ไม่ซ้ำของเดิม ตัวอย่างเช่น ลองวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ เช่น สามเหลี่ยม วงกลม สีเหลี่ยม เป็นต้น

จากแนวคิดและข้อเสนอแนะ แนวทางในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ดังกล่าวมาแล้ว การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาได้ทุกระดับอายุและทุกสาขา ถ้าจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมและการพัฒนานั้นควรจะต้องสนับสนุนให้เกิดขึ้นในโรงเรียน เพราะโรงเรียนสามารถส่งเสริมให้มีการพัฒนาได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม และครู ก็มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการที่จะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นความสามารถอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่มีคุณภาพมากและเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติประเทศใดก็ตามสามารถพัฒนาและนำศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของประเทศชาติออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากเท่าใด ก็ยังมีโอกาสพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้มากเท่านั้น

1.8 อุปสรรคของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ในการพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์นั้นควรคำนึงถึงอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลด้วยอุปสรรคที่สำคัญ อาจสรุปได้ 3 ประการ คือ อุปสรรคด้านการรับรู้ (Perceptual Block) อุปสรรคด้านวัฒนธรรม (Cultural Block) และอุปสรรคด้านอารมณ์ (Emotional Block) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (Simberg, 1971 : 119-135)

อุปสรรคด้านการรับรู้ ได้แก่ การที่คนเราไม่สามารถมองเห็นปัญหาที่แท้จริงได้ เป็นเหตุให้การแก้ปัญหาหันไปดำเนินไปโดยปราศจากเป้าหมายที่ชัดเจนและแน่นอน ตัวอย่างอุปสรรคประเภทนี้ ได้แก่

1. ความยากในการจำแนกปัญหาที่แท้จริงจากปัญหาทั่วไป เปรียบเสมือนนายแพทย์ที่พยายามรักษาคนไข้โดยไม่ทราบสาเหตุของโรคที่แท้จริง หรือเสมือนนายช่างแก้ไขเครื่องยนต์ติดขัดโดยไม่ทราบจุดบกพร่องของเครื่องยนต์

2. การมองปัญหาแคบเกินไป ขาดการพิจารณาสภาพแวดล้อมของปัญหานั้น ซึ่งอาจเป็นด้วยข้อจำกัดในการรับรู้ก็ได้ เช่น มีเลข 6 อยู่ 4 ตัว จะทำอย่างไรจึงจะให้มีความเท่ากับ 100 ได้ (คำตอบ $99 + 9/9$)

3. ความที่ไม่สามารถที่จะให้คำจำกัดความหรือนิยามของปัญหา เป็นเหตุให้สื่อความเข้าใจให้ตรงกันไม่ได้

4. ความที่ไม่สามารถที่จะใช้ประสาทสัมผัสทั้งหลายในการสังเกต ซึ่งโดยทั่วไปมักเข้าใจว่าการสังเกตนั้น เป็นการดูเพียงตามองเท่านั้น แต่แท้จริงแล้วสามารถใช้ประสาทสัมผัสทั้งหมด คือ ตา หู จมูก และกายสัมผัส ช่วยในการสังเกตได้ด้วย

5. ความยากที่จะมองเห็นความสัมพันธ์ของวัตถุ หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกันน้อย (Remote Relationship) ทำให้ไม่สามารถหาทางแก้ปัญหาได้

6. การมองข้ามสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว หรือสิ่งที่เด่นชัด ซึ่งบางครั้งความเคยชิน กับปัญหาหรือสถานการณ์ที่คุ้นเคย อาจทำให้มองข้ามประเด็นที่น่าสนใจไปได้

7. ความล้มเหลวในการจำแนกเหตุและผล มีหลายสถานการณ์ที่ยากแก่การแยกแยะได้ อย่างชัดเจนว่าอะไรเป็นเหตุอะไรเป็นผลแก่กัน เช่น จากการสังเกตพบว่านักศึกษาที่เรียนอ่อนมักจะสอบห่วยมากกว่านักศึกษาที่เรียนเก่ง จึงเป็นปัญหาว่าการสอบห่วยเป็นสาเหตุต่อการเรียนอ่อน หรือไม่ หรือการเรียนอ่อนเป็นสาเหตุให้เกิดความเครียดทำให้สอบห่วยมากขึ้น หรือทั้งการเรียนอ่อนและการสอบห่วยเป็นผลรวมมาจากสาเหตุอื่น จึงไม่ด่วนสรุปสาเหตุและผลจนกว่าจะรู้แน่ชัดเสียก่อน

อุปสรรคด้านวัฒนธรรม ได้แก่ เป็นผลเนื่องจากกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งกำหนดให้บุคคลต้องมีพฤติกรรมอยู่ในกรอบระเบียบแบบแผน ทำให้มีผลต่อการสกัดกั้น ความท้าทายต่อการคิดค้น และความเปลี่ยนแปลงอันเป็นคุณลักษณะด้านความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล ตัวอย่างของอุปสรรคประเภทนี้ ได้แก่

1. ความต้องการทำตามแบบอย่างในกรอบที่ไม่แตกต่างจากผู้อื่น ทำให้เกิดรูปแบบพฤติกรรมและการมองปัญหาที่คล้ายคลึงกัน การหาวิธีแก้ปัญหาที่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนมากเกินไป ทำให้บางครั้งไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ตัวอย่างเช่น ให้ลากเส้นตรง 4 เส้น ให้ผ่านจุดที่กำหนดให้ 9 จุด โดยไม่ยกปากกาหรือดินสอและไม่ขีดซ้ำเส้นตรงที่ขีดแล้ว

ผู้ที่ไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ มักจะเป็นผู้ที่ยึดติดในกรอบความคิดที่ว่าจะต้องลากเส้นตรงภายในกรอบของจุดทั้ง 9 นี้ เท่านั้น ทั้งๆ ที่ปัญหาไม่ได้กำหนดไว้เลย

2. การมุ่งเน้นในความประหยัด และให้สามารถปฏิบัติได้มากเกินไป ซึ่งมีผลทำให้เกิดการตัดสินใจที่รวดเร็วเกินไป ทำให้บุคคลไม่พยายามที่จะใช้ความคิดของตนในสิ่งที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำกับของเดิม เพราะการกระทำเช่นนี้ต้องลงทุนทั้งเวลาและเงินมากขึ้น ข้าไม่แน่ใจในความสำเร็จด้วย

3. ความกลัวที่จะเป็นคนไม่สุภาพเรียบร้อย กลัวผู้อื่นเห็นว่าตนเป็นบุคคลที่น่ารำคาญ จึงทำให้ขาดความอยากรู้อยากเห็น ไม่กล้าที่จะซักถามหรืออภิปรายในสิ่งที่ตนยังไม่เข้าใจ ทำให้กลายเป็นคนที่ขาดสติสำนึกแห่งการสืบค้น

4. การมุ่งในเรื่องการแข่งขันหรือความร่วมมือกันมากเกินไป บุคคลทั่วไปมักคิดว่าการร่วมมือกันนั้นแต่ละคนต้องลดความคิดของตนเองลง เพื่อให้สอดคล้องกับความคิดของกลุ่มหรือลดความขัดแย้งลง ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องนัก ความจริง ความร่วมมือ หมายถึง การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ โดยต้องสามารถอธิบายหรือชี้แจงความคิดของตนให้ผู้อื่นเข้าใจหรือยอมรับได้ ส่วนการมุ่งแข่งขันกันจนเกินไปนั้น ก็มีผลทำให้บุคคลมองข้ามเป้าหมายที่แท้จริงของงานนั้นไป โดยจะมุ่งเอาชนะแต่อย่างเดียว ทำให้ละเลยความคิดริเริ่มของตนเองไป

5. การยึดมั่นในสถิติมากเกินไป การยึดมั่นหรือเชื่อในตัวเลข โดยไม่ได้พิจารณาตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เข้าใจสภาพความเป็นจริงผิดไปได้ ตัวอย่างเช่น จากรายงานอุณหภูมิใน 1 ปี ของเมืองหนึ่ง เท่ากับ 65 องศาฟาเรนไฮต์ ถ้าพิสูจน์ตามตัวเลขนี้

จะเข้าใจว่าเมืองนี้มีอุณหภูมิหนาวอยู่ แต่เมื่อพิจารณาให้ลึกลงไป กลับพบว่าเมืองนี้มีอุณหภูมิตั้งแต่ -22 องศาฟาเรนไฮต์ ถึง 114 องศาฟาเรนไฮต์ ตามจริงเช่นนี้จะเห็นว่าเมืองนี้ไม่น่าอยู่เลย ซึ่งแตกต่างจากการพิจารณาค่าอุณหภูมิเฉลี่ยในตอนแรก

6. ความยากในการสรุปอ้างอิง พฤติกรรมของบุคคลเป็นสิ่งที่ยากต่อการสรุปอ้างอิง เพราะแต่ละคนก็มีพฤติกรรมเป็นเอกลักษณ์ของตนเองซึ่งแตกต่างกัน จึงเป็นการยากในการพิจารณาขอบข่ายงานที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคลได้

7. การยึดมั่นเหตุผลและความจริงมากเกินไป หรือการหลงเชื่อความจริงในอดีตมากเกินไป ก็จะมีผลทำให้บุคคลขาดความคิดสร้างสรรค์ได้ ตัวอย่างเช่น ถ้าหากเราเชื่อว่าพาหนะที่เบากว่าอากาศเท่านั้นที่สามารถจะบินได้แล้ว จนบัดนี้ก็ยังไม่มีเครื่องบินใช้แน่นอน

8. การขาดความประนีประนอมในความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน เข้าด้วยกัน ส่วนมากแล้วบุคคลจะมีแนวโน้มที่จะต่อต้านหรือไม่ยอมรับความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับตนโดยสิ้นเชิง และจะยอมรับความคิดที่ตรงกับตนในทันที ลักษณะเช่นนี้มีผลทำให้เกิดความคิดใหม่ๆ ขึ้นมา

9. การมีความรู้สึกเกี่ยวกับขอบข่ายงานที่ปฏิบัติมากหรือน้อยเกินไป บุคคลที่มีความรู้ น้อยหรือแคบเกินไปก็ไม่สามารถนำมาอภิปรายและสร้างสรรค์ให้เกิดความคิดริเริ่มใหม่ๆ ขึ้นมา เช่นเดียวกับบุคคลที่มีความรู้มากหรือเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ ก็มักจะมีความรู้สึกว่าความคิดของตนนั้นถูกต้อง ดีกว่าผู้อื่นเสมอ จึงไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเลย ลักษณะเช่นนี้ก็เป็นอุปสรรคต่อความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลในองค์กรนั้นๆ

10. การมีความเชื่อว่าความคิดผืนเป็นสิ่งไร้ค่า บุคคลจึงไม่ยอมรับฟังความคิดผืนในสิ่งที่แปลกๆ ใหม่ๆ โดยเห็นว่าเป็นเรื่องเพ้อผิน ไร้สาระ ซึ่งความจริงแล้วประดิษฐกรรมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนใหญ่ก็มักได้มาจากความคิดผืนมาก่อนนั่นเอง

อุปสรรคด้านอารมณ์ จัดเป็นอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่ง ทั้งนี้เพราะอารมณ์ของบุคคล อันได้แก่ ความกลัว ความโกรธ ความรัก และความเกลียด เป็นต้น นับว่ามีความสำคัญมากต่อปัญหาและเหตุผล สองสิ่งนี้เปรียบเสมือนหน้าหัวและก้อยของเหรียญ คือ ถ้าเหรียญหงายหน้าใดขึ้น อีกหน้าก็ต้องคว่ำลง เช่นเดียวกับบุคคล ถ้ามีอารมณ์เกิดขึ้นสูง ความสามารถทางปัญญาและเหตุผลของคนนั้นก็ต่ำลง นั่นคืออารมณ์จะเป็นตัวสกัดกั้นความคิดและเหตุผล ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล ตัวอย่างอุปสรรคทางอารมณ์ที่สำคัญ คือ

1. ความกลัวที่จะทำผิดหรือทำในสิ่งที่ผู้อื่นมองว่าไร้ด้วยกลัวเช่นนี้ จึงทำให้สูญเสียความคิดที่ดีๆ ไป เพราะเจ้าความคิดไม่กล้าที่จะเสนอความคิดนั้นออกมา ด้วยเกรงจะถูกผู้อื่นมองว่าเป็นเรื่องที่ไร้สาระ

2. การด่วนที่จะตัดสินใจรับความคิดอันแรกที่เกิดขึ้น โดยไม่เปิดโอกาสค้นหาแนวทางอื่นที่แตกต่างออกไป ความจริงความคิดอันแรกนั้นอาจจะไม่ใช่ความคิดที่ดีที่สุดเสมอไป อาจจะมีความคิดอื่นที่ดีกว่าก็ได้ ถ้ายอมรับเสียตั้งแต่ความคิดอันแรกแล้วก็จะเป็นการสกัดกั้นความคิดอื่นๆ ไป

3. การยึดติดกับความคิดของตน บุคคลมักจะยึดติดกับความคิด ความเชื่อของตน และยากที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดหรือข้อเสนอแนะของบุคคลอื่น และมักจะต่อต้านความคิดที่ไม่ตรงกับความคิดของตนเองด้วย

4. ความอดทน อดกลั้นต่อการแสวงหาวิธีแก้ปัญหาที่ยาก บุคคลทั่วไปมักจะไม่มีความมุ่งมั่นในผลสำเร็จในงานของตนไว้มากนัก เมื่องานนั้นประสบปัญหา ก็จะเกิดความคับข้องใจ และมุ่งแก้ปัญหาในแบบหวัชฉะ ไม่พยายามที่จะรวบรวมสถิติและความคิดในการหาหนทางอื่นๆ

5. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยสูงเกินไป จริงอยู่ที่ทุกคนมีความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ แต่ถ้าความต้องการสูงเกินไปก็ทำให้เป็นโรคประสาทได้ และเมื่อทุกคนต่างก็มุ่งไปที่ความมั่นคงปลอดภัยของตัวเองแล้ว ก็จะมีผลละเลยต่อโอกาสที่จะได้รับรู้หรือพิจารณาในสิ่งใหม่ไปอย่างน่าเสียดาย

6. ความกลัวต่อการนิเทศแนะนำและไม่ไว้วางใจเพื่อนร่วมงาน ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้บุคคลขาดความเชื่อมั่น และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการสกัดกั้นความสามารถในการแก้ปัญหาและกระทำการกิจกรรมสร้างสรรค์

7. การขาดความพยายาม ที่จะแก้ปัญหาโดยตลอดจนสำเร็จ บุคคลส่วนมากชอบที่จะดำเนินโครงการใหม่ๆ และให้ความสนใจกับโครงการนั้นๆ ในระยะสั้นๆ ในระยะยาวบุคคลมักจะขาดการเอาใจใส่ติดตามแก้ปัญหา และหาวิธีการใหม่ๆ มาดำเนินให้โครงการนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

8. การขาดแรงจูงใจในการแก้ปัญหา สาเหตุเนื่องจากขาดผู้เห็นด้วย หรือขาดผู้สนใจในแนวทางแก้ปัญหาที่ตนได้เสนอ อาจเป็นเพราะเขาไม่แน่ใจแนวทางแก้ปัญหา นั้น หรือมีความรู้ความเข้าใจไม่ดีพอ จึงมีผลทำให้ผู้เสนอแนวทางแก่นั้นขาดแรงจูงใจที่จะคิดต่อไป

จากข้อความที่กล่าวถึงอุปสรรคของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า การที่คนเราไม่สามารถรับรู้และมองเห็นปัญหาที่แท้จริง การที่บุคคลต้องมีพฤติกรรมอยู่ในกรอบระเบียบแบบแผน และอารมณ์ของบุคคลที่แสดงออก ทำให้มีผลต่อการสกัดกั้นความท้าทายต่อการคิดสร้างสรรค์ของบุคคล

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสุขศึกษา

ในระยะเวลาช่วงตั้งแต่ ค.ศ. 1974 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน คำว่า การส่งเสริมสุขภาพ ได้ถูกนำมาใช้และเน้นในการจัดกิจกรรมด้านการแพทย์/สาธารณสุขมากขึ้นเรื่อย ๆ รวมทั้งองค์การอนามัยโลก ก็ได้ใช้คำนี้เป็นต้นมา ตั้งแต่เริ่มแนวคิดทางด้านการสาธารณสุขมูลฐาน ซึ่งเป้าหมาย เพื่อการมีสุขภาพดีถ้วนหน้าในปี 2000 ในการประชุมใหญ่ที่เมือง อัลมา อตา ประเทศรัสเซีย เมื่อปี ค.ศ. 1977 การส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง ผลรวมของการสนับสนุนทางด้านการศึกษา และการสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดผลทางการกระทำและสภาพการณ์ ของการดำรงชีวิตที่จะก่อให้เกิดสภาวะสุขภาพที่สมบูรณ์ การกระทำนั้นอาจจะเป็นของบุคคล ชุมชน ผู้กำหนดนโยบาย นายจ้าง ครู หรือกลุ่มบุคคลอื่นๆ ซึ่งกระทำ/ปฏิบัติเหล่านั้น มีอิทธิพลต่อสุขภาพของบุคคล ชุมชน และสังคมส่วนรวม (Green and Kreuter. 1991 : 4) จากคำจำกัดความของคำว่า การส่งเสริมสุขภาพนี้จะเห็นได้ว่า

สุขศึกษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ต้องมีในงานส่งเสริมสุขภาพ การสุขศึกษาจะช่วยให้บุคคลเกิด ความตระหนัก เกิดความสนใจ พร้อมทั้งกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีความรู้สึกว่าคุณ เองมีความผูกพัน และเป็นหน้าที่ที่จะพัฒนาสังคมร่วมกัน การสุขศึกษา มีเป้าหมายเพื่อให้ประชา ชนเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติโดยตัวประชาชนเอง ด้วยความสมัครใจ (Voluntary actions) ในฐานะที่ เป็นพลเมืองคนหนึ่งที่จะต้องดูแล สุขภาพของตนเองและของบุคคลอื่น รวมทั้งสังคมส่วนรวมด้วย (Green and Kreuter, 1991 : 4)

2.1 ความหมายของสุขศึกษา

สุขศึกษา หมายถึง ผลรวมของประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อจะช่วยให้เกิดการ ปฏิบัติด้วยความสมัครใจ อันจะนำไปสู่การมีสุขภาพดี (Green and Kreuter, 1991 : 17)

องค์การอนามัยโลก (วาริ ระกิติ, 2540 : 660 ; อ้างอิงจาก WHO, 1976) สุขศึกษา หมายถึง การศึกษา เช่นเดียวกับการศึกษาทั่วไป เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงความรู้ ความสามารถ และพฤติกรรมของบุคคล แต่สุขศึกษาจะเน้นหนักที่การพัฒนาการปฏิบัติทางสุขภาพ จึงเชื่อว่าจะก่อ ให้เกิดสภาวะความเป็นอยู่ที่ดีที่สมบูรณ์ที่สุด

กันยา กาญจนบุรานนท์ (2530 : 824) สุขศึกษาในโรงพยาบาล หมายถึง กระบวนการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภทที่จัดให้แก่ผู้รับบริการ และเจ้าหน้าที่เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยน แปลงพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับทั้งเป็นบริการที่จัดเป็นการภายในและภายนอกโรง พยาบาล

วาริ ระกิติ (2540 : 60) ให้ความหมายของสุขศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สุขภาพทั้งด้านความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติของบุคคลในทางที่พึง ประสงค์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นผลเกิดจากการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับบุคคล

2.2 ความสำคัญของสุขศึกษา

วาริ ระกิติ (2540 : 662 – 663) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสุขศึกษาต่อการแก้ไข ปัญหาสุขภาพ ดังนี้

1. เป็นการตอบสนองความต้องการอยากรู้อยากเห็นของประชาชนในเรื่องสุขภาพของ ตนเอง เช่น ทำไมจึงต้องฉีดวัคซีน DPT รวม 3 ครั้ง ในการฉีดครั้งแรก ฉีดครั้งเดียวได้หรือไม่ ทำไมก่อนผ่าตัดจึงต้องงดอาหารและน้ำ ถ้าไม่งดจะเป็นอันตรายหรือไม่ ฯลฯ ความต้องการอยากรู้อย เหล่านี้ สามารถจัดสนองตอบโดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตนเอง

2. เป็นการแก้ปัญหาสุขภาพของประชาชน โดยให้การศึกษาแก่ประชาชนทั่วๆ ไป ได้ ตระหนักถึงปัญหาสุขภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน เพื่อให้ได้ยอมรับสภาพของปัญหา ตลอดจน แนวทางแก้ไข

3. เป็นการลดจำนวนประชาชนที่ไปปรึกษาบริการที่โรงพยาบาล เกี่ยวกับการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ เช่น โภชนาการ สุขภาพส่วนบุคคล การวางแผนครอบครัว ทันตสุขภาพ ฯลฯ ถ้าประชาชนมีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ ก็ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาไปปรึกษาสอบถามเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล

4. ลดจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ โรคส่วนมากที่คนไทยเจ็บป่วยมักจะเป็นโรคที่สามารถป้องกันได้ ถ้าได้เรียนรู้ถึงการป้องกันแล้ว การเจ็บป่วย การแพร่กระจายโรคต่างๆ ที่ติดต่อไปยังผู้อื่นก็จะลดลงได้ด้วย ดังนั้น โรงพยาบาลก็จะรับภาระให้เฉพาะโรคที่ยังไม่สามารถจะป้องกันได้เท่านั้น ซึ่งก็มักจะมีจำนวนน้อยมาก

5. เป็นการแก้ไขปัญหาสุขภาพในระยะยาวของชุมชน เนื่องจากสุขภาพเป็นมาตรการหนึ่งที่ใช้แก้ไขปัญหาสุขภาพของบุคคล หรือชุมชนซึ่งจะแตกต่างจากการแก้ไขปัญหาด้วยการรักษาโรค ซึ่งถือว่าการแก้ไขปัญหาหลายเหตุ และไม่ได้ทำให้สาเหตุหมดไปได้ ปัญหานั้นยังคงมีอยู่ในชุมชนต่อไปอีก เช่น เมื่อ 50 ปีก่อน คนไทยมีปัญหาเกี่ยวกับโรคพยาธิเท้าไค ขณะนี้ก็ยังมียูแต่อาจลดจำนวนลงบ้าง ถ้าประชาชนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยมีการควบคุมปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดโรคพยาธิ ซึ่งปัญหานี้ก็จะค่อยๆ ลดลง และในระยะยาวอาจหมดไปจากประเทศไทยในที่สุด

6. เป็นการลงทุนที่ให้ผลคุ้มค่าแก่การแก้ปัญหา การลงทุนให้ความรู้แก่ประชาชนทุกวัย ทุกกลุ่มเป้าหมายนั้นนับว่าเป็นการลงทุนที่คุ้มค่ามาก ถ้าจะพิจารณาในแง่ของการลงทุนสร้างสถานพยาบาล การซื้อเวชภัณฑ์ต่างๆ ด้วยราคาแพงเพื่อการรักษาพยาบาล รัฐบาลจะต้องจ่ายเงินสร้างสิ่งเหล่านี้เพิ่มด้วยเงินที่สูงมากและจะเป็นการสร้างวัตถุที่ไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าลงทุนให้การศึกษาเพียงด้วยวิธีการที่เหมาะสม ก็จะส่งผลต่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพในระยะยาว หรืออาจจะเรียกได้ว่าตลอดชีวิตของบุคคลก็เป็นได้

2.3 ลักษณะการดำเนินงานสุขภาพศึกษา

ในแผนการดำเนินงานสาธารณสุขตามแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 4 (2520 - 2524) มีแนวความคิดว่า การจัดบริการสาธารณสุขนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการจากแนวความคิดนี้ กระทรวงสาธารณสุข จึงมีนโยบายนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปของอาสาสมัครโครงสร้างสาธารณสุขมูลฐาน ได้บรรจุแนวความคิดและแนวทางการดำเนินงานไว้ในแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 4 จากผลดังกล่าวทำให้แนวความคิดทางด้านสุขภาพศึกษาเปลี่ยนแปลงไปทั้งกลวิธีและรูปแบบการดำเนินงาน โดยมุ่งหวังให้การสุขภาพครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้ใช้บริการโครงการสุขภาพศึกษา จึงได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายต่างๆ คือ กลุ่มผู้รับบริการในโรงพยาบาลและสถานบริการต่างๆ กลุ่มประชาชนในชุมชนและหมู่บ้าน กลุ่มนักศึกษา นักเรียน และได้จัดลักษณะงานให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในลักษณะงานดังนี้ (วาริ ระกิติ, 2540 : 668-669)

1. สุขศึกษาในชุมชน (Community Health Education) เป็นการดำเนินงานสุขภาพศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายทุกวัย สุขศึกษาในชุมชนจะมุ่งไปยังกลุ่มประชาชนโดยส่วนรวม ลักษณะการดำเนินงานจึงเป็นไปในด้านการจัดชุมชน การฝึกอบรมให้กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ได้รับบริการการ

ศึกษาสุขภาพโดยผ่านสื่อมวลชน เช่น ทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ผู้ดำเนินงานสุขภาพในชุมชนจึงเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกระดับ

2. สุขศึกษาในโรงเรียน (School Health Education) เนื่องจากโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และเป็นที่รวมของนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่แตกต่างกัน บางครอบครัวอาจจะไม่ได้ให้ความสนใจต่อการรับบริการสาธารณสุข ซึ่งเด็กอาจป่วยเป็นโรคติดต่อ และมีโอกาสจะแพร่กระจายไปยังเพื่อนนักเรียนได้ ส่วนเรื่องเกี่ยวกับอุบัติเหตุก็มีโอกาสจะเกิดขึ้นได้มากเช่นกัน เมื่อเด็กนักเรียนอยู่ด้วยกันเป็นจำนวนมากเช่นนี้ การดำเนินงานสุขภาพในโรงเรียนมีกลุ่มเป้าหมายที่แน่นอนจำกัด คือ นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียน เป้าหมายหลักและการดำเนินงานก็อยู่ภายในขอบเขตของสถานศึกษาของตนเอง สำหรับการดำเนินงานทั่วไปจะครอบคลุมงานใหญ่ๆ เกี่ยวกับการสอนสุขภาพ การบริการสุขภาพและการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะให้เหมาะที่จะอยู่อาศัยสำหรับทุกคนในโรงเรียน

3. สุขศึกษาในสถานบริการสาธารณสุข หรือสุขภาพในโรงพยาบาล (Hospital Health Education) โดยทั่วไปแล้วคนทั่วไปมักเข้าใจว่า โรงพยาบาลให้บริการเฉพาะการตรวจรักษาโรคเท่านั้น แต่ในปัจจุบันโรงพยาบาลได้ขยายขอบเขตให้บริการมากมายที่จะบริการทั้งด้านการแพทย์ การสาธารณสุขและบริการวิชาการแก่สังคม ตลอดจนการศึกษาวิจัยด้วย สำหรับบริการสุขภาพนั้นได้จัดแก่ผู้ป่วย ญาติ และประชาชนทั่วไป ตลอดจนเจ้าหน้าที่ระดับต่างๆ ด้วย เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องและเหมาะสมนั่นเอง สำหรับโอกาสที่ดำเนินการสุขภาพนั้นสามารถดำเนินการได้ทั้งแผนกผู้ป่วยนอก และผู้ป่วยใน เช่น ขณะที่ผู้ป่วยและญาติมาติดต่อที่แผนกตรวจโรค ขณะที่รักษาตัวในโรงพยาบาลและก่อนจะกลับบ้าน แม้ขณะมาติดต่อขอตรวจซ้ำเมื่อแพทย์นัด

2.4 วิธีการสุขภาพศึกษา

กันยา กาญจนบุรานนท์ (2540 : 725-754) ได้กล่าวถึง วิธีการสุขภาพศึกษาว่า เป็นกระบวนการที่วางแผนไว้อย่างมีระบบ และมีจุดมุ่งหมายที่จะให้บุคคล ครอบครัวและชุมชน สามารถคิดและหาเหตุผลด้วยตนเอง รวมทั้งการเลือกและตัดสินใจที่จะปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดสุขภาพที่ดีตลอดไป วิธีการสุขภาพศึกษาที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน สามารถแบ่งตามลักษณะของการปฏิบัติออกได้หลายแบบด้วยกัน ได้แก่

1. การสุขภาพศึกษารายบุคคล แบ่งออกเป็น

1.1 การสัมภาษณ์ เป็นการพูดคุยกันอย่างมีจุดมุ่งหมาย ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อหาข้อมูลข่าวสารหรือรายงานข้อเท็จจริงและความคิดเห็น

1.2 การให้คำปรึกษา เป็นกระบวนการให้ความรู้และให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาโดยความสมัครใจ และความร่วมมือกันอย่างจริงจังของทั้งผู้ให้และผู้ขอรับคำปรึกษา

1.3 การเยี่ยมบ้าน เป็นการติดตามไปให้ความรู้และให้คำแนะนำแก่บุคคลที่มีปัญหาสุขภาพถึงที่อยู่อาศัย

1.4 การบริการทางโทรศัพท์ เป็นการให้ข้อมูลข่าวสาร และเนื้อหาสาระต่าง ๆ หรือตอบคำถามแก่ผู้ที่ต้องการจะทราบผ่านทางโทรศัพท์

2. การสุขศึกษารายกลุ่ม แบ่งออกเป็น

2.1 การบรรยาย (lecture) เป็นการพูดที่แสดงถึงความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้พูด เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ ต่อผู้ฟัง

2.2 การสาธิต (demonstration) เป็นการแสดงโดยใช้เครื่องมือประกอบ เพื่อช่วยให้ผู้ดูได้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในเรื่องที่ต้องการจะให้รู้

2.3 การบรรยายหมู่ (symposium) เป็นวิธีการที่เชิญผู้เชี่ยวชาญหลายๆ ท่านมาร่วมบรรยาย เพื่อให้ความรู้ และแนวคิดอย่างละเอียดแก่ผู้ฟัง ตามปกติแล้วจะมีผู้ร่วมบรรยายประมาณ 3 – 5 คน โดยมีผู้ดำเนินการบรรยาย เป็นผู้ดำเนินการ

2.4 การอภิปรายหมู่ (panel discussion) เป็นวิธีการที่เชิญผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์มากในแขนงเดียวกันหรือต่างแขนงกันจำนวนประมาณ 3-6 คน มาร่วมอภิปรายในหัวข้อเรื่องหรือปัญหาต่างๆ ที่เป็นที่สนใจของผู้ฟัง

2.5 การฝึกอบรม (training) เป็นโปรแกรมการศึกษาที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับงานที่จะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหรือเกิดทักษะและทัศนคติที่ดีต่องานที่กำลังปฏิบัติอยู่

2.6 การประชุมสัมมนา (seminar) เป็นการช่วยกันหาแนวคิดโดยใช้เหตุผล ประสบการณ์ และความรู้เพื่อประโยชน์ร่วมกันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

2.7 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) เป็นการประชุมที่ต้องการให้ผู้เข้าร่วมประชุมเกิดทักษะและประสบการณ์ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้

3. การสุขศึกษามวลชน

3.1 สิ่งพิมพ์ เป็นแบบจำลองต้นฉบับที่บรรจุเนื้อหาสาระและรูปภาพที่ให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน แบ่งออกได้เป็นหลายประเภท และแต่ละประเภทต่างก็มีลักษณะเฉพาะและมีความเหมาะสมที่จะใช้ในการเผยแพร่สำหรับมวลชนที่มีความรู้ไม่เหมือนกัน

3.2 วิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อมวลชนที่ไปถึงผู้รับจำนวนมากด้วยเสียงในเวลาอันรวดเร็ว และในทุกห้องที่ทั้งที่มีไฟฟ้าใช้หรือไม่มีไฟฟ้าใช้มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของประชาชนมาก

3.3 วิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อที่นำภาพและเสียงไปให้ประชาชนดูถึงในบ้าน ไม่ว่าจะอยู่ใกล้หรือไกล เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้แบบมวลชนที่มีประสิทธิภาพสูง และสามารถทำให้ผู้ดูเกิดแนวคิดร่วมกัน

3.4 ภาพยนตร์ เป็นสื่อที่แสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวที่ต่อเนื่องและมีเสียงประกอบที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมาก สามารถเสนอสิ่งที่จริงและสิ่งที่จำลองในแบบมวลชนให้ประชาชนดูได้ และเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวาง

3.5 นิทรรศการ เป็นกิจกรรมสุขศึกษา แบบมวลชนในลักษณะสื่อความหมายโดยนำเอาวัสดุสิ่งของหรืออุปกรณ์ต่างๆ มาจัดแสดงอย่างเป็นระเบียบและมีศิลปะ ทำให้ผู้ดูเกิดการเรียนรู้ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา

3.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับชั้นกับความคิดสร้างสรรค์

3.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับระดับชั้นกับความคิดสร้างสรรค์

ทอร์เรนซ์ (วราภรณ์ รักวิจัย. 2525 : 25 ; อ้างอิงจาก Torrance. 1962 : 87–88 *Guiding creative Talent*) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้นได้ทุกวัย เช่น วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ แม้ว่าผลจากการศึกษาจะพบว่า เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงสุดเมื่ออายุ 4 ปีครึ่ง ก็มีได้หมายความว่า ความคิดสร้างสรรค์จะไม่พัฒนาในช่วงวัยอื่น ความคิดสร้างสรรค์จะค่อยๆ พัฒนาขึ้นจนกระทั่งเด็กเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และจะลดลงอย่างเห็นชัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เป็นต้นว่า ระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ วัฒนธรรม ประเพณีที่เด็กเรียนรู้ ควบคู่กับอายุที่เพิ่มขึ้น หากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเอื้ออำนวย ความคิดสร้างสรรค์ก็ยังคงพัฒนาต่อไป แอนเดอร์สันและคนอื่นๆ (Anderson and others. 1970 : 90) ได้ให้ความเห็นว่า ทุกคนเกิดมาพร้อมกับมีศักยภาพทางการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสามารถพัฒนาได้ทุกระดับอายุ และทุกสาขา ถ้าจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม แมคเคนเลสส์ และอีวานส์ (Mecandless and Evans. 1978 : 209 – 301) ได้เสนอแนะว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นเป้าหมายของการศึกษา ซึ่งควรจะต้องสนับสนุนให้เกิดขึ้นในโรงเรียน เพราะโรงเรียนสามารถส่งเสริมให้มีการพัฒนาได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรง คือ การสอน การฝึกฝน การอบรม และในทางอ้อม คือ การสร้างบรรยากาศ และการจัดสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความเป็นอิสระในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของโรเจอร์ (อาร์ี รังสินันท์. 2526 : 74 – 76 อ้างอิงจาก Rogers. 1959 *Creativity and Its Cultivation*) ที่ว่าความคิดสร้างสรรค์ไม่สามารถบังคับให้เกิดขึ้นได้ แต่สามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งเปรียบเสมือนกับชาวนาที่สามารถทำให้ต้นพืชงอกงามออกมาจากเมล็ดได้ก็ต่อเมื่อจัดสิ่งแวดล้อมให้พอเหมาะทั้งอากาศ น้ำและดิน เมล็ดพืชนั้นจึงจะงอกงามได้ ความคิดสร้างสรรค์ ก็เช่นเดียวกัน จะเสริมสร้างขึ้นได้ด้วยการจัดสภาพการณ์ เทคนิควิธีที่เหมาะสมถูกต้องอ้างอิงมาจาก โรเจอร์ (Rogers. 1959) ที่ว่าความคิดสร้างสรรค์ไม่สามารถบังคับให้เกิดขึ้นได้ แต่สามารถส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งเปรียบเสมือนกับชาวนาที่สามารถทำให้ต้นพืชงอกงามออกมาจากเมล็ดได้ก็ต่อเมื่อจัดสิ่งแวดล้อมให้พอเหมาะทั้งอากาศ น้ำและดิน เมล็ดพืชนั้นจึงจะงอกงามได้ ความคิดสร้างสรรค์ ก็เช่นเดียวกัน จะเสริมสร้างขึ้นได้ด้วยการจัดสภาพการณ์ เทคนิควิธีที่เหมาะสมถูกต้อง

3.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับชั้น กับ ความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยในต่างประเทศ

แพทริก (Torrance . 1964 : 91 ; citing Patrick. 1900 *Guiding Creative Talent*) ได้ทำการศึกษา โดยใช้แบบทดสอบหัดหมึก พบว่าเด็กเกรด 1 – 3 มีจินตนาการสูงกว่าเด็กเกรด 4 – 6 และตามรายงานของเขายังได้กล่าวไว้ว่า จินตนาการของเด็กจะเพิ่มอีกครั้ง เมื่อเด็กเรียนอยู่ในเกรด 7 – 8

ซิมป์สัน (Torrance. 1964 : 91 ; citing Simpsom. 1922 *Guiding Creative Talent*) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กเกรด 1 - 12 พบว่า เด็กเกรด 3 มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูงอย่างเห็นได้ชัด และจะลดลงเมื่อขึ้นเกรด 4 จากนั้น ความคิดสร้างสรรค์จะสูงอีกครั้งเมื่ออยู่เกรด 5 - 6 และจะลดลงอีกเมื่ออยู่เกรด 7 ต่อจากนั้น ความคิดสร้างสรรค์จะคงอยู่ในระดับนี้ จนถึงเกรด 8

มานส์ (Torrance . 1964 : 91 ; citing Mearns. 1931 *Guiding Creative Talent*) ได้ทำการศึกษาพบว่า เด็กเกรด 1 - 3 มีความสามารถแสดงความคิดหรือพฤติกรรมทางสร้างสรรค์ และจะคงอยู่จนกระทั่งเกรด 4 - 5 ต่อจากนั้นความคิดสร้างสรรค์จะลดลง เมื่ออยู่เกรด 6 - 7

สมิธ และคนอื่นๆ (Smith and others. 1983 : 167 - 195) ได้ทำการศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์กับเด็กอายุ 7 - 11 ปี โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก อายุ 7 - 8 ปี กลุ่มที่ 2 อายุ 8.1 - 9.11 ปี กลุ่มที่ 3 อายุ 10 - 11 ปี โดยทดสอบความสามารถพิเศษในด้านการรับรู้ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ และความพ้อฝัน พบว่าในขณะที่เด็กกลุ่มที่ 1 มีความคิดสร้างสรรค์ลดลง เด็กกลุ่มที่ 3 จะมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอายุ 7 ปี มีความสัมพันธ์กับการเริ่มเข้าโรงเรียน และความคิดสร้างสรรค์จะสูง เมื่ออายุ 10 - 11 ปี นั้นแสดงว่าเด็กปรับตัวได้และมีการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น

ทอร์เรนซ์ (Torrance. 1989 : 2595 - A) ได้ทำการศึกษากลุ่มเด็กอายุ 5 - 6 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ฉบับรูปภาพแบบ A ผลการวิจัยพบว่า อายุมีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน คือ ความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ

จากการศึกษาของ มินนิโซต้า (Minnesota Studies) ที่ได้พยายามทำการศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กตั้งแต่ชั้นอนุบาล - เกรด 12 พบว่า พัฒนาการจะเพิ่มขึ้นอย่างคงที่ระหว่างเกรด 1-3 และจะลดลงในช่วงเกรด 3 และเกรด 4 หลังจากนั้นจะเพิ่มขึ้นอีกครั้งระหว่างเกรด 5 และเกรด 6 และลดลงอีกครั้งระหว่างเกรด 6 - 7 ต่อจากนั้นจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งใกล้จบจากโรงเรียนสามัญ (Torrance. 1964 : 93)

งานวิจัยในประเทศ

เชาวนา ยุทธสุริยพันธ์ (2514 : 79 - 81) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประถมศึกษาปีที่ 7 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสาธิต 1 โรงเรียน และโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติของกระทรวงศึกษาธิการ 2 โรงเรียน จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 360 คน พบว่าความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 สูงกว่าชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งในด้านความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาและรูปภาพ แต่จะไม่แตกต่างกันระหว่างเด็กชาย และเด็กหญิงในทุกระดับชั้น ยกเว้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เด็กหญิงจะมีความคิดสร้างสรรค์ด้านรูปภาพสูงกว่าเด็กชาย

อารี พันธุ์ณี และคณะ (2521 : 47 - 50) ได้ทำการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นอนุบาล ประถมศึกษาปีที่ 1 2 3 และ 4 เพื่อสำรวจและเปรียบเทียบคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ ของความคิดคล่องตัว ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ ซึ่งใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพ แบบ ก ของ ดร. อี พอล ทอแรนซ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มนักเรียนจากภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ ภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร จำนวน 3,123 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความคิดคล่องตัว ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออสูงสุด นอกจากนี้ยังพบว่าความคิดสร้างสรรค์จะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ตามลำดับ และความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว และความคิดละเอียดลออ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กนักเรียนในแต่ละชั้นปีจะมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เด็กได้รับ ถ้าสิ่งแวดล้อมนั้นเหมาะสมและเอื้ออำนวยความคิดสร้างสรรค์ก็ยังคงพัฒนาต่อไป

3.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความคิดสร้างสรรค์

3.2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความคิดสร้างสรรค์

มีคำถามหรือข้อถกเถียงกันอยู่เสมอ ก็คือ สถิติปัญญามีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ หรือกล่าวอีกนัยว่า บุคคลที่มีเชาว์ปัญญาสูง จะต้องมีความคิดสร้างสรรค์สูงด้วยหรือไม่อย่างไรก็ตาม ผลจากการวิจัยก็ยังไม่ยืนยันชัดเจนได้ว่า เชาว์ปัญญามีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์เสมอไป แมกแกนนอน (Mc Gannon. 1972 : 10) กล่าวว่า มีข้อสมมติฐาน อันหนึ่ง ซึ่งบรรดานักวิจัยในเรื่องความคิดสร้างสรรค์เห็นด้วยก็คือ การใช้ข้อสอบ IQ และข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาวัดความคิดสร้างสรรค์และสถิติปัญญานั้น ผลที่ได้รับจะไม่เหมือนกัน ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อทดสอบ IQ กับข้อสอบความคิดสร้างสรรค์จะต่ำ ($r = .20 - .40$) ในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่มีระดับ IQ ต่างๆ ปนกัน และได้ผลเป็นศูนย์ หรือติดลบในกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับ IQ สูงเท่าๆ กัน

ทอแรนซ์ (Torrance. 1959) ได้ค้นพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากการทดสอบ IQ และคะแนนความคิดสร้างสรรค์ และยังค้นพบอีกว่า นักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง ไม่ใช่นักเรียนที่เรียนเก่งเสมอไป และถ้าถือเอาผลจากการทดสอบ IQ เป็นเครื่องแบ่งแยกว่า นักเรียนเก่งจะต้องมีความคิดสร้างสรรค์สูงแล้ว 70 % ของนักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจะถูกตัดออกไป เมียร์ และสแตน (Meier and Stein, 1955 : 117) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้คะแนนจากการทดสอบ IQ สูงมากๆ (ประมาณ 95 %) ไม่ใช่จะทำงานทางด้านความคิดสร้างสรรค์ได้ดีเสมอไป

เมื่อจะทดสอบว่า ผู้ที่มีสติปัญญาสูง จะมีความคิดสร้างสรรค์สูงด้วยหรือไม่เพียงใด จึงเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนที่เก่งในวิชาคณิตศาสตร์ โดยมีคุณสมบัติต่อไปนี้ ข้อใดข้อหนึ่งหรือทั้งหมด คือ

1. มีสติปัญญา (IQ) สูง
2. มีคะแนนคณิตศาสตร์ดีในการทำข้อสอบ
3. มีคะแนนคณิตศาสตร์ดีมาจากชั้นต่าง ๆ
4. มีความสนใจในคณิตศาสตร์เป็นพิเศษ
5. มีการทำงานดี และมีนิสัยรักการเรียนคณิตศาสตร์
6. ได้ผ่านการทดสอบในการแข่งขันตอบปัญหาทางคณิตศาสตร์มาบ้างแล้ว

ผลปรากฏว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างข้อทดสอบ IQ และข้อทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ($r = .20 - .40$) ส่วนข้อ 3, 4, 5 คะแนนหรือผลที่ได้รับขึ้นอยู่กับครูผู้สอน แต่อย่างไรก็ตาม ฮอลแลนด์ (Holland, 1959 : 219) สำรวจได้ผลออกมาแน่นอนว่า คะแนนหรือผลที่ครูให้มานั้น เป็นประโยชน์ต่อการแสดงถึงความก้าวหน้าในการกระทำ และความเจริญทางด้านสติปัญญาในวิชาคณิตศาสตร์เท่านั้น จากการติดตามผลการแข่งขันในการทดสอบทางคณิตศาสตร์ ฮอลแลนด์ ได้เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการแข่งขันในวิชาคณิตศาสตร์ในระดับวิทยาลัยของสมาคม MAA-SA กับคะแนนที่ได้ จากการทดสอบของ Mednick's Remote Associates ซึ่งใช้ทดสอบกับนักศึกษาปีสุดท้าย 40 คน ปรากฏว่ามีค่าสหสัมพันธ์ทางลบสูง ($r = -.727$) ระหว่างคะแนนของทั้งสองชนิดนี้ แสดงว่าข้อทดสอบทั้งสองชนิดนี้ไม่ได้ใช้สำหรับวัดสิ่งเดียวกัน

เมดนิค รีโมท แอสโซซิเอต (Mednick's Remote Associates) เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความแตกต่างของความสามารถของแต่ละบุคคล ในการวางรากฐานของขบวนการคิดสร้างสรรค์ให้ได้ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าเป็นเครื่องมือทดสอบความสามารถ ที่จะใช้ความคิดสร้างสรรค์ด้วยเมดนิค อ้างว่า การทดสอบความรู้สึกภายในของความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคลที่มีแนวเดียวกัน จะออกมาคล้ายคลึงกันอย่างน่าประหลาด โดยแนวความคิดสร้างสรรค์นั้น จะแสดงออกมาทางผลงานของเขาเหล่านั้น ไม่ว่าเขาเหล่านั้นจะเป็นนักประพันธ์ นักวิทยาศาสตร์ หรือนักคณิตศาสตร์ ดังนั้นข้อทดสอบนี้ย่อมเหมาะสำหรับการทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากบุคคลทุกอาชีพ เทอร์เนอร์ (Turner, 1967 : 1) ได้สรุปผลการค้นคว้าในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ในวิชาต่างๆ นั้น นักศึกษาที่ผ่านข้อทดสอบทางวิชาการ และได้ชื่อว่าเก่งในวิชานั้นๆ อาจไม่ใช่ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในวิชานั้นๆ ดีก็ได้

3.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับ ความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยในต่างประเทศ

เกตเซล และแจคสัน (Getzels and Jackson, 1962) ได้ศึกษาเพื่อจะดูว่า ความคิดสร้างสรรค์ และสติปัญญา อาจแยกกันอย่างอิสระ เขาศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเด็กวัยรุ่น อายุตั้งแต่ 13 - 19 ปี มี IQ เฉลี่ยแล้วสูงกว่า 130 ใช้ข้อทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ด (Guilford) และแคทเทล (Cattell) วัดแล้วแบ่งเด็กเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้คะแนนความคิดสร้างสรรค์

สูง กลุ่มที่สองได้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ต่ำ แล้วได้เปรียบเทียบกับนักเรียน 2 กลุ่ม ในด้านอื่นๆ เช่น การเอาใจใส่การเรียนรู้ การสัมพันธ์กับครู ความประพฤติทางบ้าน ความพยายามในการทำงานเพื่อให้สำเร็จ ระดับความพอใจในการรับการอบรม มีความคิดซับซ้อน และสิ่งอื่นๆ พบว่านักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง มีอารมณ์ขันมากกว่า มีระดับความพอใจในการรับการอบรมน้อยกว่าชอบทำงานเกินกำหนด โดยไม่ละทิ้งผลงาน ผลการทดลองยังไม่อาจบ่งชี้ได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ และสติปัญญา แยกกันอยู่เพราะค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อทดสอบ ความคิดสร้างสรรค์ สูงกว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับ IQ

เบลต์ฮูเซน เดนนี่ และแคนดอน (Feldhusen, Denny and Candon. 1965 : 40 – 45) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดหลายแง่หลายมุม กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคม และการอ่านของนักเรียนระดับเกรด 7 และ เกรด 8 จำนวน 273 คน เป็นชาย 150 คน หญิง 123 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลที่จะเกิดขึ้น (Consequences Test) และแบบทดสอบวัดประโยชน์ของสิ่งของ (Uses Test) เพื่อวัดการคิดหลายแง่หลายมุม ผลการศึกษาพบว่า ความคิดยืดหยุ่นในการคิดสัมพันธ์กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาต่างๆ ของนักเรียนทั้งชาย และหญิงที่ระดับ ความเชื่อมั่น .01 และความคิดที่เป็นเอกลักษณ์สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาต่างๆ ของนักเรียนชายที่ระดับความเชื่อมั่น .01 เช่นกัน ส่วนความคล่องตัวในการคิดปรากฏว่ามีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญ กับผลสัมฤทธิ์ในทางการเรียนของนักเรียนชายและหญิงแต่ประการใด

เบนต์ลีย์ (Bentley. 1965 : 269 – 272) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นนิสิตมหาวิทยาลัยมินเนโซตา จำนวน 75 คน เป็นชาย 59 คน เป็นหญิง 16 คน วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบทดสอบ ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Operation) ความจำ (Memory Operation) การคิดหลายทิศทาง (Divergent Thinking) และการประเมินค่า (Evaluation) ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจ และความจำไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ ส่วนความคิดหลายทิศทาง และการประเมินค่ามีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์

ไกรฟเวอร์ (Grover. 1966 : 402-405) พยายามที่จะค้นคว้าว่า ระหว่างการสอนที่เน้นการตอบ – ถาม โดยให้เด็กคิดแบบอเนกนัย กับแบบเอกนัย (Divergent and Convergent) นั้นวิธีใดจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์มากกว่ากัน เขาได้ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนในเกรด 9 จำนวน 100 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกได้รับการเน้นให้คิดแบบเอกนัย (Convergent) กลุ่มที่ 2 เน้นการคิดแบบอเนกนัย(Divergent) ผลสัมฤทธิ์นั้นใช้คะแนนสอบในเกรด 7-8 เป็นเกณฑ์วัดว่า เด็กจะมีผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษอย่างไร จากการศึกษาปรากฏว่า การเน้นให้คิดแบบเอกนัย(Convergent) จะเป็นสิ่งที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่าเน้นการคิดแบบอเนกนัย (Divergent)

แมค คอแมค (Mc Cormack. 1971 : 301 – 305) ทำการสอนวิชาการศึกษาวิทยาศาสตร์ในชั้นประถมศึกษาของนิสิตมหาวิทยาลัยปีที่ 3 – 4 ผลปรากฏว่า กลุ่มที่สอนโดยที่ภาคปฏิบัติการมีการฝึกกิจกรรมสร้างสรรค์โดยเฉพาะ ได้แก่ Brainstorming, Inquiry Development Sessione, Morphological Analysis of Problem Invitation to Creative Thinking มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มที่สอนโดยมีการปฏิบัติการปกติ อย่างมีนัยสำคัญ แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

ซีซีเรลลี (พรรณี เดชคำแหง. 2515 : 10 ; อ้างอิงจาก Cirirelli . 1965 *Journal of Education Psychology*) ได้ศึกษาความสัมพันธ์และผลสัมฤทธิ์ในทางการเรียนของเด็กเกรด 6 จำนวน 609 คน โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของมินเนโซต้า พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าต่ำ แต่เดอบัวร์ (De Baer. 1965 : 3968) ได้ศึกษากับเด็กเกรด 6 จำนวน 195 คน จากโรงเรียนรัฐบาล 4 แห่ง และมี 11 ชั้นเรียนโดยใช้แบบทดสอบของเคทเชลล์ และแจคสัน พบว่าค่าสหพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ในทางการเรียน มีค่า .71 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวตรงข้ามกับการศึกษาของ ยามาโมโต (Yamamoto. 1967 : 321 – 325) ได้ศึกษาเด็กเกรด 9 จำนวน 75 คน และเด็กเกรด 11 จำนวน 84 คน ปรากฏว่าค่าสหพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์ค่อนข้างต่ำ ยกเว้นผู้ที่มิมีพื้นฐานทางด้านสังคมศึกษาในระดับเกรด 9

งานวิจัยในประเทศ

พรรณี เดชคำแหง (2515 : 47) ได้ทำการศึกษา นักเรียนฝึกหัดครู ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ปีที่ 1 และ 2 จากวิทยาลัยครูสวนสุนันทา จำนวน 238 คน โดยใช้แบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งดัดแปลงจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ มินเนโซต้า รวม 3 ฉบับ คือ การสร้างภาพจากวงกลมและสี่เหลี่ยม ประโยชน์ของสิ่งของและผลที่จะเกิดขึ้น คือ หลักเกณฑ์พิจารณาคำตอบที่อยู่ในลักษณะที่เป็นการคิดหลายๆ ทาง (Divergent Thinking) ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ในแง่ความคล่องในการคิด และความยืดหยุ่นในการคิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดที่เป็นของตนเองโดยเฉพาะ

เกรียงศักดิ์ พราวศรี (2516 : 91) ได้ทำการศึกษา นักเรียนที่จบชั้นประถมปีที่ 4 ในปีการศึกษา 2515 และกำลังเรียนอยู่ชั้นประถมปีที่ 5 ปีการศึกษา 2516 ในโรงเรียนประถมศึกษา 9 โรงเรียนในภาคศึกษา 5 จำนวน 320 คน ชาย 185 คน หญิง 135 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการคิดแบบอเนกนัย ตามโครงสร้างสมรรถภาพสมอง ตามทฤษฎีกิลฟอร์ด ลักษณะของแบบทดสอบเป็นแบบปลายเปิด (Open – End) ชนิดรูปภาพ และภาษา จำนวน 8 ข้อ แต่ละข้อเป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้ตอบคิดหาคำตอบให้มากที่สุด และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย ด้านการฟัง การอ่าน และการสะกดคำ ผลปรากฏว่า การคิด แบบอเนกนัย ด้านความคล่องในการคิดมีความสัมพันธ์ในทางบวก กับความสามารถด้านการฟัง และการสะกดคำ อย่างมีนัย

สำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 การคิดแบบอเนกนัย ด้านความยืดหยุ่นในการคิดมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสามารถในการการอ่าน และการสะกดคำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การคิดแบบอเนกนัย ด้านความคิดริเริ่ม ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถด้านการอ่าน แต่มีความสัมพันธ์ในทางบวก กับความสามารถด้านการสะกดคำ และความสามารถด้านการสะกดคำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันน้อยมากกับความคิดสร้างสรรค์ จะมีเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในบางวิชาเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์

3.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติกับความคิดสร้างสรรค์

3.3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติกับความคิดสร้างสรรค์

นิวคอมบี้ (New Comb. 1954 : 128) กล่าวว่า ทัศนคติ ซึ่งมีอยู่ในเฉพาะบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งแวดล้อมที่เขาได้รับ ทัศนคติของบุคคลนั้นอาจแสดงออกมาได้ทางพฤติกรรม ซึ่งเป็นไปได้สองลักษณะ คือ ลักษณะพึงพอใจ หรือชอบ อันเป็นผลให้ผู้นั้นเกิดความพอใจรักใคร่อยากใกล้ชิดสิ่งนั้นๆ เรียกว่า ทัศนคตินิมาน (Positive Attitude) กับทัศนคติแบบหนึ่งซึ่งแสดงออกมาในรูปของความไม่พึงพอใจ เบื่อหน่าย เป็นผลให้ผู้นั้นเกิดความชิงชัง ไม่อยากเข้าใกล้สิ่งนั้นๆ เรียกว่า ทัศนคติเชิงนิเสธ (Negative Attitude)

แมคโดแนล (Mc.Donald. 1959 : 564) ให้ความหมายว่า ทัศนคติ หมายถึง ความโน้มเอียงของพฤติกรรมที่จะแสดงออกมาในทางใดทางหนึ่ง หรือเป็นความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาในทางใดทางหนึ่ง

แลมเบิร์ต (Lambert. 1964 : 50) ให้ความหมายว่า ทัศนคติ หมายถึง ลักษณะที่คงที่ของความคิดความรู้สึก และแนวโน้มที่จะแสดงออกต่อบุคคล กลุ่มสังคม และเหตุการณ์ต่างๆ

แมคไกร์ (Mc.Guine. 1969 : 155 – 156) กล่าวว่า ทัศนคติมีองค์ประกอบพื้นฐาน 3 ส่วน คือ

1. ความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive) มีขอบเขตครอบคลุมถึงความคิดความเชื่อที่มีต่อสิ่งของหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ
2. ความรู้สึก (Affective) เช่น ความรัก ความโกรธ ความชอบ หรือความเกลียดชังต่อวัตถุ
3. พฤติกรรม (Action) เป็นการประพฤติปฏิบัติ การกระทำ เป็นการแสดงออกที่สามารถสังเกตได้

เคนเดอร์ (Kendler. 1974 : 572) ให้ความหมายว่า ทศคติ หมายถึง ความพร้อมของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสังคมที่แวดล้อม หรือเป็นความโน้มเอียงที่จะแสดงพฤติกรรมที่สนับสนุน หรือเป็นความโน้มเอียงที่จะแสดงพฤติกรรมที่สนับสนุนหรือคัดค้าน ประสบการณ์บางอย่าง บุคคล สถาบัน ตลอดจนแนวความคิดบางอย่าง การแสดงออกของทัศนคติ โดยอาศัยพฤติกรรม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ แสดงออกในลักษณะที่เห็นด้วย ฟังพอใจหรือชอบ เรียกว่า ทัศนคติเชิงนิมิต (Positive Attitude) ถ้าแสดงออกในลักษณะที่ไม่เห็นด้วย ไม่ฟังพอใจ ไม่ชอบ เปื่อหน่าย ชิงชัง ไม่อยากเข้าใกล้ ลักษณะเช่นนี้ เรียกว่า ทัศนคติเชิงนิเสธ (Negative Attitude) และทัศนคติเมื่อเกิดขึ้น แล้วจะแสดงออกในทางพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคล

สุรางค์ จันทรเอน (2514 : 20 – 21) กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของทัศนคติ ดังนี้

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือเกิดจากประสบการณ์ของบุคคล ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด
2. ทัศนคติเป็นเครื่องกำหนดขอบเขต และวิธีการที่ควรใช้ในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ
3. ทัศนคติอาจจะเป็นสิ่งถาวรซึ่งติดตัวเด็กอยู่ตลอดชีวิตก็ได้ เพราะทัศนคติทำให้คนมั่นใจในการปฏิบัติตามทัศนคติในตอนต้นมากขึ้น ดังนั้นทัศนคติจึงมีลักษณะที่จะเป็นสิ่งถาวร
4. ทัศนคติมีผลกระทบกระเทือน ต่อการเรียนรู้ของเด็ก ถ้าเด็กมีทัศนคติที่ดีต่องานในชั้น ต่อครู เด็กย่อมได้รับความพอใจ และความสำเร็จจากการเรียนนั้น ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กมีทัศนคติไม่ดีต่องานในชั้น และต่อครูแล้ว เด็กมักประสบแต่ความล้มเหลว

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 1) กล่าวว่า ทัศนคติ เป็นความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ สถานการณ์ และอื่นๆ รวมทั้งท่าทีบ่งถึงสภาพจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

งานวิจัยโดยทั่วไปที่ศึกษาค้นคว้ากันมาในส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคตินั้น มีทั้งที่ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติต่อบทเรียน เนื้อหา วิธีการสอนต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการค้นคว้าในเรื่องของทัศนคติที่มีผลต่อการทำงาน อรุณ รักธรรม (2533 : 141 – 142) กล่าวไว้ว่า ทัศนคติเป็นสาเหตุหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงาน กล่าวคือ หากพัฒนาทัศนคติต่อการทำงานราชการให้มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานราชการได้แล้ว ย่อมส่งผลให้บุคคลเห็นคุณประโยชน์ของการทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ มีความพอใจ และพร้อมที่จะทำงานราชการ ซึ่งเป็นสาเหตุก่อให้เกิดความคิดคล่องตัว ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพราะสอดคล้องกับลักษณะของบุคคลที่ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน ซึ่งอารี รังสินันท์ (2528 : 11) ได้เสนอไว้ว่า ต้องเป็นบุคคลที่มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ระบบระเบียบการทำงาน จะมีส่วนช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลให้พัฒนาขึ้นได้ ซึ่งมีความคิดคล่องตัว ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ เพราะมนุษย์ทุกคนต้องการสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานประจำวัน เมื่อบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อระบบระเบียบการทำงานของตนเองแล้ว จะทำให้เกิดความพอใจในการทำงาน และมองโลกในแง่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานขึ้นเรื่อยๆ

จากคำกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ถ้าบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใดบุคคลจะมีแนวโน้มที่จะทำสิ่งนั้นได้ดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ทัศนคติของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อวิชาชีพพยาบาลนั้น จะส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาหรือไม่

3.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาของบิดามารดา กับความคิดสร้างสรรค์

3.4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาของบิดามารดา กับความคิดสร้างสรรค์

ในประเทศไทยได้มีผู้ทำการวิจัยมากมาย ในเรื่องของความแตกต่างของการอบรมเลี้ยงดูบุตรในบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน เช่น เกษมสุข เณลียวศักดิ์ (2521) พบว่า มารดาที่มีการศึกษาค่ำ มีความเชื่อที่ไม่มีเหตุผลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากกว่ามารดาที่มีการศึกษาปานกลาง และมารดาที่มีการศึกษาปานกลาง มีความเชื่อที่ไม่มีเหตุผลมากกว่า มารดาที่มีการศึกษาสูง

จงพยุหะ และคนอื่นๆ (2518 : 73) กล่าวว่า บิดา มารดาที่มีการศึกษาดี ย่อมมีความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูและแนะนำบุตรได้ดีกว่า บิดา มารดาที่มีการศึกษาน้อย เช่น รู้จักการจัดอาหารให้ลูกตามหลักโภชนาการ แบ่งเวลาให้ลูก ด้วยความอบอุ่นและสุขใจ ดูแลสุขภาพอนามัยของเด็ก รักษาพยาบาลเด็กยามเจ็บป่วย อบรมสั่งสอนเรื่องมารยาททางสังคม วัฒนธรรม ศีลธรรมระเบียบต่างๆ และการแนะนำในการปรับตัวให้เหมาะสม สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นสิ่งที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก คำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า เด็กที่มีผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูง ได้เปรียบเด็กที่มีผู้ปกครองที่มีการศึกษาค่ำ ซึ่งสอดคล้องกับคำสรุปรายงานตอนหนึ่งของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2517 : 39) ซึ่งกล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองว่า ผู้ปกครองในชนบทมักไม่ได้เรียนต่อในระดับสูงกว่าประถมศึกษา จึงทำให้โอกาสได้รับความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กน้อย เพราะวิชาที่เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กมีสอนในระดับที่สูงกว่าประถมศึกษา คนเหล่านี้จึงมักได้รับคำแนะนำและบอกเล่าจากมารดาญาติผู้ใหญ่ ส่วนมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเป็นประสบการณ์ของบุคคลเหล่านั้นมากกว่าความถูกต้องทางวิชาการสมัยใหม่

3.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาของบิดามารดา กับความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยในต่างประเทศ

สคาร์ท (Scarth. 1973 : 3168 – A) ได้ศึกษาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความพร้อมของเด็กก่อนบาล พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นตัวทำนายความพร้อมของเด็ก และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ในทางบวกกับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง นั่นคือ ระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับความพร้อมของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อินดีฮาร์ (Indehar. 1974 : 3299 – A) ซึ่งได้ศึกษาพบว่าการศึกษาของบิดา มีความสัมพันธ์กับความสามารถด้านคำศัพท์ และความเข้าใจภาษาของเด็ก

งานวิจัยในประเทศ

ยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาของบิดา มารดา กับความคิดสร้างสรรค์

3.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูกับความคิดสร้างสรรค์

3.5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูกับความคิดสร้างสรรค์

การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และบรรยากาศภายในบ้านของเด็ก นับว่ามีความสำคัญต่อการสร้างบุคลิกภาพของเด็กมาก ดังที่มัสเซนและคณะ (Mussen and Others. 1969 : 375) ได้ศึกษาถึงผลการอบรมเลี้ยงดูกับบรรยากาศภายในบ้าน สรุปได้ว่า เด็กที่มาจากบ้านและสิ่งแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย (Demoncrecy) จะเป็นคนที่มีลักษณะคล่องแคล่ว กล้าแสดงออก มีการก้าวร้าว กระตือรือร้น ซึ่งบุคลิกภาพเหล่านี้ เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ช่วยให้คนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และวัตสัน (Watson. 1957 : 237) ที่ได้ศึกษาทัศนคติการใช้วินัยของพ่อแม่กับบุคลิกภาพของเด็ก ผลปรากฏว่า เด็กที่ได้รับอิสระจากพ่อแม่จะมีความคิดริเริ่มมากกว่าเด็กที่พ่อแม่ควบคุม ซึ่งเด็กพวกหลังนี้มักมีพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่า

ดังนั้นพ่อแม่จึงควรให้การอบรมเลี้ยงดูเด็ก ด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็ก แอนโทโนฟสกี (Antonovsky. 1957) ได้ศึกษาค้นคว้า ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็กของบิดามารดา แบบให้ความรัก แบบเรียกร้องจากเด็กแบบจำกัดสิทธิของเด็ก กับพฤติกรรมที่แสดงออกพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กที่พึงสังเกตได้จากการเล่นที่แปลกใหม่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการแสดงความรักของมารดาโดยการอุ้ม การเล่นด้วยและการปกป้องดูแลจากมารดา การที่ความคิดสร้างสรรค์สัมพันธ์กับการแสดงความรักของมารดานั้น เพราะการแสดงความรักเป็นการเอาใจใส่ต่อเด็ก ทำให้เด็กได้รับความอบอุ่นปลอดภัย ซึ่งทำให้เด็กกล้าแสดงออกความรู้สึกนึกคิดของตนเองก่อให้เกิดพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์

สตาบันเฟลส์ (Baldwin and others. 1945 : 58) พบว่าเด็กที่มาจากบ้านที่เป็นประชาธิปไตยจะมีลักษณะเด่นในเรื่องการเป็นผู้นำในกิจกรรม มีความมั่นใจ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สร้างความอบอุ่นแก่เด็ก สร้างความมั่นคงทางอารมณ์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อยากรู้อยากเห็น และมักมีเหตุผลต่อต้านการใช้อำนาจของผู้อื่น แต่ในทางตรงกันข้าม เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดไม่ให้อิสระแก่เด็ก เด็กมักจะมีลักษณะเก็บขี้น ขี้อาย ไม่มั่นใจในการเข้าสังคม ไม่กล้าแสดงออกและขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

คอกซ์และคณะ (Cox and Others. 1961: 639-648) ได้อธิบายเรื่องของการรักที่พ่อแม่มีต่อเด็กไว้ว่า ควรยอมรับและยกย่องเด็ก ได้แก่ การแสดงออกโดยให้ความรักแก่เด็ก การยอมรับเด็กแต่ละคนตามความสามารถและข้อจำกัดของสมอง อารมณ์และร่างกาย ดังนั้นเมื่อเด็กมีความสมบูรณ์พร้อมและได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างดี โอกาสที่เด็กจะสบายใจและได้ใช้ความคิด ความสามารถของตนแสดงออกมาในการคิดสิ่งใหม่ รูปใหม่จะเกิดขึ้นได้อย่างเต็มที่ และทำนองเดียวกันพอ

แม่ที่อบรมเลี้ยงดูแบบเรียกร้องเอาจากเด็ก ก็เป็นลักษณะของการอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นคนดี วางขอบเขตและแนวทางให้เด็กประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม อันเป็นทางส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้เหมือนกัน

เกทเซลและเจคซัน (นิคม ดังคะพิภพ. 2516 : 3 ; อ้างอิงจาก Getzels and Jackson. 1971 *Creativity and Intelligence*) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงมักจะได้รับการต่อต้านหรือตำหนิจากครู พ่อแม่ หรือเพื่อนๆ เมื่อเด็กนั้นแสดงความคิดเห็น หรือตอบปัญหาผิดแปลกออกไปจากความคาดหมายของผู้ใหญ่ เพราะเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์มักจะมีความรู้สึกไว มีความคิดหลากหลาย (Divergent Thinking) เหตุการณ์เหล่านี้ ทำให้เด็กไม่ยอมตอบสนองคำถามหรือไม่อยากแสดงความคิดเห็น จึงมักจะแยกตัวออกจากกลุ่ม ดื้อรั้น ไม่อยากเรียนหนังสือ

ประเทิน มหาพันธ์ (2511 : 111) ได้ให้ความเห็นว่าการที่เด็กทำงานตามคำสั่งและต้องทำงานตามระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ เป็นการสกัดกั้น ความคิดสร้างสรรค์ที่เด็กมีอยู่ ไม่ให้เจริญงอกงามต่อไป การที่เด็กจะคิดทำสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ขึ้นมาได้ เด็กจะต้องมีอิสระในความคิด การกระทำ และการตัดสินใจซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นทางนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ทั้งสิ้น

วันเพ็ญ อายุการ (2512 : 90) ได้เขียนไว้ในข้อเสนอแนะตอนท้ายของการศึกษา ลักษณะและความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่แสดงออกถึงบุคลิกภาพเก็บตัว หรือการแสดงตัวกับการยอมรับตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวัยรุ่น ความว่า การเลี้ยงดูมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก จะเห็นว่าพ่อแม่ที่ใช้อำนาจหรือเป็นคนระเบียบจัดไม่ยอมให้เด็กทำอะไรตามใจเด็ก เด็กจะไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ขาดความเชื่อมั่น ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ย่อมจะมีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ดังที่ โซติ เพชรชื่น (2514 : 73) ได้กล่าวว่า การที่นักเรียนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีความคิดสร้างสรรค์มากน้อยเพียงไรนั้น น่าจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิธีการฝึกอบรมให้เด็กรู้จักคิด รู้จักวางแผนงาน และรู้จักรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ความคิดสร้างสรรค์มีความจำเป็นต่อความเจริญตั้งแต่อดีต ดังที่ มันน์ (Munn. 1962 : 359) ได้กล่าวว่า การที่มนุษย์พยายามพัฒนาจักรที่เริ่มตั้งแต่คนลากไป ต่อมาใช้ม้าลาก และในที่สุดใช้เครื่องจักรนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากความคิดสร้างสรรค์ทั้งสิ้น แต่บิดามารดาส่วนมากมักจะไม่นิยมนำเด็กทำอะไรเสี่ยงภัย และอาจลืมนึกไปว่าตนไม่อาจอยู่คอยร่วมปกป้องรักษาบุตรได้จนตลอดชีวิตของบุตรได้ เป็นผลให้เด็กขาดความคิดริเริ่ม อันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมในอนาคต (สุมาลย์ โสคติรี. 2515 : 79)

3.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูกับความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยในต่างประเทศ

บอลด์วิน (Baldwin. 1967 : 129-136) ได้ศึกษาเด็กอายุ 4 ขวบ จำนวน 67 คน โดยให้ครูสังเกตพฤติกรรมเด็ก พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวแบบประชาธิปไตยมักซุกซน กล้าแสดงออก เป็นผู้นำ มีแบบแผนในการดำเนินงาน อยากรู้อยากเห็น ตรงกันข้ามเด็กที่มาจากครอบครัวที่เข้มงวดกวดขันมักเป็นคนเก็บตัว เรียบร้อย มีความอยากรู้อยากเห็นและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์น้อย

กลุคและกลุค (สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย. 2512 : 123 อ้างอิงจาก Gluck and Gluck. 1967) ได้ศึกษาเด็กชายเกร 500 คน และเด็กดีอีก 500 คน พบว่าองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพและพฤติกรรมต่างๆ นั้น ก็คือ วินัยของพ่อแม่ที่ใช้อบรมสั่งสอนลูกของตน ครอบครัวใดที่บิดาตั้งกฎข้อบังคับอย่างเข้มงวดให้เด็กประพฤติตาม โดยมีต้องคำนึงถึงความต้องการหรือระดับวุฒิภาวะของเด็ก เด็กจะเติบโตเป็นคนไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่ชอบออกความคิดเห็น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อคราวที่เด็กจะต้องแก้ปัญหา ก็มักจะทำได้ไม่ได้ ไม่มีความเข้าใจอย่างชัดเจนว่า พ่อแม่หวังจะให้เขาเป็นคนเช่นไร ประพฤติตัวอย่างไร ส่วนเด็กที่อยู่ในวินัยซึ่งพ่อแม่วางไว้และบอกเหตุผลว่าทำไมจึงควรปฏิบัติเช่นนั้น จะเติบโตเป็นคนที่รู้จักใช้เหตุผล รู้ความจำเป็นที่พึงปฏิบัติมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาที่มีได้ ชอบแสดงความคิดเห็น

มูสเสน (Missen. 1969 : 261) ได้ศึกษาพบว่า พ่อแม่ที่ปล่อยให้เด็กเป็นอิสระในการช่วยเหลือตนเอง และสนองความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็น จะทำให้เด็กมีความกล้า รู้สึกเป็นตัวของตัวเอง พึ่งตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก สามารถเผชิญสถานการณ์โดยไม่วิตกกังวลและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

งานวิจัยในประเทศ

วินิจ เกตุขำ (2515: 73-78) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู สามแบบ คือ การให้ความรัก (Loving) แบบลงโทษ (Punishment) แบบเรียกร้องเอาจากเด็ก (Demanding) กับคุณลักษณะสามชนิด คือ ความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำ และความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 4 โรงเรียน เป็นนักเรียนชาย 151 คน นักเรียนหญิง 125 คน รวมทั้งสิ้น 276 คน พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบเรียกร้องเอาจากเด็ก เด็กจะมีแนวโน้มจะเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ ถ้าลงโทษมากเด็กจะมีความคิดสร้างสรรค์น้อย และเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษน้อยจะมีความคิดสร้างสรรค์มาก

ชูศรี หลักเพชร (2517 : 94 - 95) ได้ศึกษากับเด็กนักเรียนที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และกำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 350 คน พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด

ถัน แพเพอร์ (2517 : 84) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การอบรมเลี้ยงดูเด็กกับความ คิดสร้างสรรค์และความเกรงใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนชายและหญิงที่ได้รับการ อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนชายและหญิงที่ได้รับการ เลี้ยงดูแบบทอดทิ้งและแบบให้ความคุ้มครองเกินไป

สมพงศ์ ตีรพัฒน์ (2517 : 35 - 36) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 2 มิติ คือ แบบประชาธิปไตยและแบบเข้มงวด ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดมาก – ประชาธิปไตยน้อยและกลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดมาก- ประชาธิปไตยมาก มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำกว่ากลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดน้อยประชาธิปไตยน้อย และ กลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดน้อย ประชาธิปไตยมาก

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดามีผลต่อ บุคลิกภาพของบุตรในอนาคต และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยก็เป็นวิธีที่จะส่งเสริมให้บุตรเป็น ผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้มาก

3.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในการเรียนการสอนกับความคิดสร้าง สรรค์

3.6.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา กับความคิดสร้าง สรรค์

อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้อง เรียน อาจารย์เป็นผู้ส่งเสริมพฤติกรรมด้านการสร้างสรรค์โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความรู้ ความสามารถ แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีสอนโดยใช้อาจารย์เป็นผู้ชี้แนะให้ เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาวิชาและสภาพของนักศึกษา ดังที่ กูรีน (Guerin. 1981 : 18) ได้กล่าวว่า ในการที่จะถ่ายทอดวิชาความรู้และทักษะความชำนาญนั้น อาจารย์จะต้อง

1. คำนึงถึงความรู้สึกละและความต้องการของนักศึกษาที่จะสอน
2. รู้ทัศนคติและสภาพแวดล้อมของนักศึกษา
3. อนุญาตให้นักศึกษาเลือกวิธีการ และกิจกรรม ที่นักศึกษาคิดว่าจะเป็นประโยชน์ และประสบผลสำเร็จในการเรียนของนักศึกษาได้อย่างอิสระ
4. เชื่อมโยงประสบการณ์หรือความรู้ให้กลมกลืนสอดคล้องกับสถานการณ์จริง

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2524 : 49-86) ได้กล่าวถึง บทบาทของอาจารย์และบรรยากาศ การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาว่า การสอนของอาจารย์ควรเน้นการสร้างเสริมให้นักศึกษามี ความสามารถในการเรียนรู้เป็นสำคัญ บทบาทที่สำคัญของอาจารย์ คือ เป็นผู้คอยชี้แนะทางและวิธี การให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน งานที่อาจารย์ปฏิบัตินั้นมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะทาง

ความรู้หรือสติปัญญาเกี่ยวกับทางมนุษยสัมพันธ์ หมายความว่า อาจารย์จะต้องรู้เนื้อหาที่ตนสอนและจะต้องมีทักษะทางสัมพันธภาพที่ดีด้วย

ในการดำเนินกิจการใดๆ ก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้กิจการนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ในด้านการเรียนการสอนก็เช่นเดียวกัน ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษาจะช่วยส่งเสริม และสนับสนุนให้บรรยากาศการเรียนรู้อัปตัน พรัชติ อชาวบำรุง (2525 : 232) ได้กล่าวว่า สถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนที่ดีนั้น ต้องมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์และนักศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับไพฑูริย์ สีนลรัตน์ (2524 : 49) ที่ได้ให้ความคิดเห็นว่า ในการเรียนการสอนทุกระดับ นอกจากผู้เรียนต้องการผู้สอนที่มีความรู้ดี มีประสบการณ์ดีแล้ว ยังต้องการอาจารย์ที่มีวิธีการสอนที่เป็นกันเอง เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้เรียน แต่ในขณะเดียวกันก็ควรชี้แนะให้เห็นถึงความถูกต้องเหมาะสม ให้ข้อติชมตรงไปตรงมาซึ่งเต็มไปด้วยความหวังดี จะช่วยให้บรรยากาศการเรียนรู้อัปตัน

แกสดา และคนอื่นๆ (Gazda and others. 1977 : 10) ได้สรุปผลงานการวิจัยของนักศึกษาหลายๆ ท่านที่ได้ศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับบรรยากาศภายในห้องเรียน ซึ่งมีผู้ศึกษาดังต่อไปนี้ วิทฮอล (Withall. 1949) แฟลนเดอร์ส (Farnders. 1951) เพอร์กิน (Perkin. 1951) วิทฮอล และเลวิส (Withall and Lewis. 1963) สรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมของครูเป็นผู้กำหนดที่สำคัญของการสร้างบรรยากาศภายในห้องเรียน
2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนจะมีอิทธิพลต่อจิตใจของนักเรียน
3. การปฏิบัติของครูต่อนักเรียน จะมีผลต่อเจตคติของนักเรียนที่มีต่อสังคม และการปฏิบัติของนักเรียนต่อบุคคลอื่น นั่นคือ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องมนุษยสัมพันธ์นั่นเอง

ครูเป็นผู้ที่ทำให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามที่ต้องการ วิธีการสอนของครูเป็นการสร้างความรู้ให้สมบูรณ์เป็นแบบฉบับแก่นักเรียน และเป็นการวางเงื่อนไขว่าสิ่งใด ควรหรือไม่ควรปฏิบัติ ซึ่งเบลเลคได้แบ่งพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนระหว่างครูและนักเรียนเป็น 2 ประเภท คือ (ชูศรี เอมละออง. 2525 : 23 ; อ้างอิงจาก Bellack. 1963)

1. พฤติกรรมทางวาจา (Verbal Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออก เพื่อสื่อความหมายระหว่างกันโดยการพูด
2. พฤติกรรมที่ไม่ใช่ทางวาจา (Non - Verbal Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนไม่ได้แสดงออกทางวาจา แต่เป็นการแสดงออกทางท่าทาง เช่น การเขียน การพยักหน้า หรือ สันติริยะ เป็นต้น

พฤติกรรมของครูทั้งพฤติกรรมทางวาจาและพฤติกรรมไม่ใช่ทางวาจา ย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องในการเรียนการสอนและเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนทั้งสิ้น

มีผลงานวิจัยที่สนับสนุนผลการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน คือ งานวิจัยของ แกร์สัน ซึ่งพบว่าพฤติกรรมของนักเรียนสัมพันธ์กับพฤติกรรมของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ฟีโลลักษณะน์ จำเมือง. 2526 : 6 ; อ้างอิงจาก Garrison. 1976)

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็ก เพราะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน มีผลงานวิจัยมากมายที่ค้นพบว่า พฤติกรรมทาง วาจาและท่าทางที่ครูแสดงออก มีแนวโน้มกระตุ้นหรือเป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนมีปฏิกิริยาตอบสนองได้ ทั้งในทางบวกและทางลบ ครูที่รู้จักพูดกระตุ้นใช้คำถาม แนะนำแนวทางให้คำชมเชย จะได้รับพฤติกรรม ตอบสนองจากนักเรียนในเชิงบวก คือ นักเรียนจะมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากและเป็นการ แสดงออกอย่างเป็นอิสระ มิใช่ถูกบังคับ ตรงกันข้าม หากครูพูดบรรยายและควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนมากกว่า พูดกระตุ้นเร้าความสนใจ นักเรียนจะพูดเพื่อตอบสนองเฉพาะการพูดของครูมิได้เป็น การแสดงออกเพื่อแสดงความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งเป็นเครื่องแสดงความก้าวหน้าในระดับสติปัญญา และการเรียนรู้ของเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2527 : 12 ; อ้างอิงจาก Flanders. 1970)

สไตลส์ และ ดอร์ซีย์ (Stiles and Dorsey. 1950 : 98-100) มีความเห็นเกี่ยวกับ ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในด้านการเรียนการสอนว่า การเรียนการสอนแบบอัตตาธิปไตยนั้น ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนเป็นแบบ สั่งและเชื่อฟังโดยไม่มีข้อโต้แย้ง นักเรียนจะสนใจในบทเรียน เพื่อคะแนนของตนโดยไม่คำนึงถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ครูไม่มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนานักเรียนให้ มีความองกวมในด้านต่าง ๆ เท่าที่ควร เพียงแต่ต้องการให้นักเรียนสนใจในบทเรียนที่ตนกำลังสอน เท่านั้น ครูใช้กฎเกณฑ์ตามที่ตนพอใจ และบังคับให้นักเรียนปฏิบัติตามโดยเคร่งครัดไม่คำนึงถึงธรรมชาติจิตใจหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล การเรียนการสอนแบบนี้นักเรียนจะมีบุคลิกภาพแบบตัวใครตัวมัน ไม่มีทักษะในการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม

การเรียนการสอนแบบประชาธิปไตย ครูจะเป็นผู้สร้างสถานการณ์ให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนของเขา ครูยอมรับในเรื่องความแตกต่างของนักเรียนใน ด้านความสนใจ ความสามารถและทัศนคติ ไม่ใช่แรงจูงใจภายนอก แต่พยายามให้ความสนใจในด้านการเรียนเกิดขึ้น เพราะนักเรียนต้องการได้ความรู้มากกว่าคะแนนสูง ๆ และครูเป็นเพียงที่ปรึกษาของ นักเรียนเท่านั้น

ก่อน สวัสดิ์พาณิชย์ และคณะ (2512 : 178-181) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า เป็นที่ยอมรับกันว่า บุคลิกภาพย่อมได้รับการสร้างสมขึ้นจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามมีผลการทดลองที่พิสูจน์ว่าเด็กฝาแฝดแท้ (Identical Twins) ที่มีพันธุกรรมคล้ายกันมาก ถ้าได้แยกกันตั้งแต่วัยเด็กเล็กมาก ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและอบรมในสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน จะมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด จึงพิสูจน์ว่าบุคลิกภาพเป็นผลจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับตั้งแต่แรกเกิด วัยทารก วัยเด็ก

ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งทางบ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมทุกด้าน โดยเฉพาะเกี่ยวกับโรงเรียน เป็นสถานที่สำคัญในการปลูกฝัง บุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างยิ่ง คือ

1. ครูเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดเด็ก ย่อมที่จะถ่ายทอดพฤติกรรม และทัศนคติให้แก่เด็ก ครูที่มีความเข้าใจในธรรมชาติของเด็กตามวัย ยอมรับสภาพของสติปัญญาและความสามารถของแต่ละบุคคล ช่วยให้เด็กแต่ละคนเจริญงอกงามทั้งทางความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ช่วยให้เขารู้สึกว่าการที่เขาเรียนไปนั้นเขาได้ประสบความสำเร็จเป็นขั้นๆ และให้คำยกย่องชมเชยตามสมควร จะช่วยในการสร้างบุคลิกภาพที่ดีได้

2. หลักสูตรและการสอน หลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของเด็กมีเนื้อหาอย่างกว้างๆ และยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมแก่เด็กและสภาพของท้องถิ่น รวมทั้งการสอนหลาย ๆ แบบให้เหมาะสมแก่บทเรียนและตัวเด็ก ให้เด็กมีส่วนร่วมในการค้นคว้าหาความรู้ ให้มีส่วนในการออกความคิดเห็น จะช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพของเด็ก ในด้านความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการเป็นผู้นำได้

3. การปกครองชั้นเรียน เลอวิน (Lewin) ลิปปेट (Lippert) และไวท์ (White) ได้สำรวจพบว่า การปกครองชั้นเรียนมีอยู่ 3 แบบ คือ

3.1 การปกครองแบบอัตตาธิปไตย (Autocratic) ได้แก่ การปกครองที่ครูกำหนดเนื้อหาวิธีการสอน และกิจกรรมให้ทุกอย่างโดยที่นักเรียนไม่มีส่วนร่วมเลย เมื่อมอบงานให้นักเรียนทำ นักเรียนจะขัดแย้งไม่ได้ นักเรียนไม่ต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การวัดผลเป็นไปตามความพอใจของครู การวัดผลแบบนี้อาจจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี แต่นักเรียนอาจจะมีบุคลิกภาพแบบก้าวร้าว เนื่องจากรู้สึกถูกควบคุม นักเรียนจะขาดความรับผิดชอบ การริเริ่มสร้างสรรค์และการเป็นผู้นำ

3.2 การปกครองแบบปล่อยปละละเลย (Laissez – faire) การปกครองแบบนี้ ครูไม่เอาใจใส่ในการสอนและการอบรมนักเรียน ปล่อยให้ นักเรียนทำอะไรตามความพอใจ การวัดผลไม่มีหลักเกณฑ์ การปกครองแบบนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดี เพราะไม่ส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดี นักเรียนจะเป็นคนทำงานไม่เป็น ไม่รู้จักรับผิดชอบ ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ และไม่มีความเป็นผู้นำ

3.3 การปกครองแบบประชาธิปไตย (Democratic) ได้แก่การปกครองที่ครูให้โอกาสนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนและกิจกรรมต่างๆ หัดให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มแบบประชาธิปไตย โดยครูเป็นเพียงผู้คอยแนะนำและช่วยเหลือ การวัดผลเป็นไปอย่างยุติธรรมและสม่ำเสมอ การปกครองแบบนี้ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี ในด้านบุคลิกภาพ เด็กจะได้รับการฝึกความเป็นผู้นำและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

คณะผู้รวบรวมรายงานวิจัยปฐมนิเทศทางการศึกษา (2509 : 186) ได้นำผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูที่เด็กชอบและไม่ชอบมาเปรียบเทียบให้เห็น ดังนี้

ลักษณะของครูที่เด็กชอบ เช่น ให้ความร่วมมือกับเด็กเสมอ มีทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตย มีความอดทนสูง มีความเมตตากรุณา เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความรู้ความสามารถในการทำงานดีเยี่ยม และส่งเสริมให้ทุกคนใช้สติปัญญาและความสามารถของตนตามความถนัด เป็นต้น

ลักษณะของครูที่เด็กไม่ชอบ เช่น มีกิริยาไม่สุภาพ ขาดความอดทน ไม่มีความยุติธรรม อารมณ์ขุ่นมัวอยู่เสมอ ไม่ให้ความเป็นมิตรแก่นักเรียนโดยทั่วหน้า ชอบว่าเด็กข้างเดียวโดยไม่ฟังเหตุผล ขาดอารมณ์ขัน ไม่มีความจริงใจต่อนักเรียน และขาดความเป็นประชาธิปไตย เป็นต้น

จะเห็นได้ว่านักเรียนมีความรู้สึกต่อครูแตกต่างกันไปตามบุคลิกหรือพฤติกรรมของครู และการที่เขามีความรู้สึกต่อครูแตกต่างกัน ก็ทำให้เขามีปฏิสัมพันธ์กับครูแตกต่างกันไปด้วย

นักการศึกษาได้กล่าวถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่มีอิทธิพลต่อการเรียนของเด็ก โดยกล่าวว่า สิ่งที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างดี สรุปรว่า บุคลิกที่ถูกต้อง ทัศนคติ คุณลักษณะของครูจะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ถูกต้องแก่เด็ก

แอนเดอร์สันและบริวเวอร์ (Yee, 1971 : 35 - 36) ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่า อิทธิพลส่วนมากไปจากครู และมีผลกระทบกระเทือนต่อตัวเด็ก โดยเขาแบ่งพฤติกรรมของครูในชั้นเรียนเป็นสองแบบ คือ

1. Dominative มีการปฏิบัติ เช่น

- ◆ บอกให้เด็กย้ายที่นั่ง
- ◆ ใช้การเตือน
- ◆ ตัดสินแบบปราศจากเหตุผล
- ◆ เรียกร้องความสนใจจากเด็ก

2. Integrative มีการปฏิบัติ เช่น

- ◆ ถามถึงความสนใจของนักเรียน
- ◆ ช่วยเหลือเด็กในการแก้ปัญหา
- ◆ ยอมรับพฤติกรรมต่างๆ ของเด็ก
- ◆ มีการถามดูความสนใจของเด็กในขณะที่สอน

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า พฤติกรรมของเด็กขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของครู เด็กที่มีครูแบบ Dominative จะเป็นคนที่มีพฤติกรรมค่อนข้างก้าวร้าวและชอบเป็นศัตรู ส่วนเด็กที่มีครูแบบ Integrative จะเป็นคนให้ความร่วมมือ มีพฤติกรรมที่น่าตัวเองได้ จะมีพฤติกรรมที่น่ารำคาญ กวนใจ ไม่ลงรอยน้อยลง จากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า บุคลิกภาพและพฤติกรรมของครูในชั้นเรียนซึ่งนับว่าเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนั้น มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กที่ครูนั้นสอน

3.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา กับความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยในต่างประเทศ

อมิตอนและแฟลนเดอร์ส (พิมพ์พันธุ์ จันทรพิชญ. 2525 : 26; อ้างอิงจาก Amidon and Flanders. 1963 *Interaction Analysis : Theory, Research and Application*) ได้ใช้แบบวิเคราะห์กิริยาร่วมทางวาจาของ แฟลนเดอร์ส ศึกษาอิทธิพลของครูที่มีต่อนักเรียน การยกย่องชมเชย การนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้ การถามคำถามจะช่วยให้ผู้เรียนมีความกล้าที่จะแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเองและประสบผลสำเร็จในการเรียนสูงกว่าการเรียนการสอนที่เป็นการใช้อิทธิพลทางตรง ได้แก่ การบรรยาย การออกคำสั่ง และการวิจารณ์

คาร์เตอร์ (Carter. 1967 : 666 - 668) ได้ศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนในลักษณะที่ครูเป็นใหญ่กับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน พบว่า วิธีสอนในลักษณะที่ครูเป็นใหญ่ กิจกรรมการสอนของครูมีโครงสร้างตามตำรา มีคำตอบตายตัวและง่ายต่อการควบคุม ส่วนวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนจะไม่ควบคุมกิจกรรมการให้ตายตัวนัก ไม่มีการบรรยายตามแบบแผน ครูทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ หรือจัดบันทึกข้อมูลบนกระดานเพื่อให้นักเรียนได้วิเคราะห์วิจารณ์ ครูที่สร้างบรรยากาศแบบสืบสวนสอบสวนจะสังเกตเห็น ความเจริญงอกงามของความยืดหยุ่น ของการคิดในตัวของนักเรียน

บาร์รี (Barry. 1974 : 7577-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่มีครูใจกว้างและครูที่ยึดมั่นในความคิดเห็นของตนเองโดยศึกษาแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 240 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่มีใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน จะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่ยึดความคิดเห็นของตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แอนเดอร์สัน (Anderson. 1974 : 6490 - A) ได้มาศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระตุ้นของครู กับความคิดริเริ่มในการเขียนอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่ง โดยใช้ครู 10 คน นักเรียนในแต่ละชั้นอีกชั้นละ 10 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการกระตุ้นจากครู มีความคิดริเริ่มในการเขียนอย่างสร้างสรรค์ มีการเชื่อมั่น .58 นักเรียนที่ไม่ได้รับการกระตุ้นจากครู มีความคิดริเริ่มในการเขียนอย่างสร้างสรรค์มีค่าความเชื่อมั่น .38 การที่ค่าความเชื่อมั่นไม่แตกต่างกันมากนัก เป็นเพราะไม่ได้นำปัญหาเรื่องเทคนิคการกระตุ้นของครูมาเป็นตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ด้วย

ยูเซฟ (Yoosef. 1978 : 5355-A) ได้วิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับแรงจูงใจ 3 แบบ คือ แบบขู่และทำโทษ แบบให้รางวัล และให้เหตุผล กับนักเรียนระดับ 6 และระดับ 8 ของโรงเรียนในชนบท โรงเรียนซานเมือง จำนวน 168 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม พบว่ากลุ่มทดลองที่ให้แรงจูงใจแบบขู่และทำโทษ จะมี

พฤติกรรมการสร้างสรรค์ไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองที่ได้รับแรงจูงใจแบบให้รางวัลและแบบให้เหตุผล จะมีพฤติกรรมการสร้างสรรค์ดีกว่าอีก 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองที่ให้เหตุผลจะมีพฤติกรรมการสร้างสรรค์สูงสุด

งานวิจัยในประเทศ

ธีระชัย บุรณโชติ ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ทางวาจาของครูประถมศึกษาสายวิทยาศาสตร์ และนักเรียนกับความคิดริเริ่มของนักเรียน ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลสองประเภท คือ แบบบันทึกพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์ของ แพลนเดอร์ส และแบบทดสอบความคิดริเริ่มของ ทอแรนซ์ (The Torrance Tests of Creative Thinking) ผลงานวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. มีสหสัมพันธ์เป็นบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างคะแนนของความคิดริเริ่มกับ

- ◆ อัตราส่วนของอิทธิพลทางอ้อมกับอิทธิพลทางตรง
- ◆ ร้อยละของเวลาที่ใช้ในการยอมรับความรู้สึกของนักเรียน
- ◆ ร้อยละของเวลาที่ใช้ในการชมเชยหรือให้กำลังใจแก่นักเรียน
- ◆ ร้อยละของเวลาที่ใช้ในการยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน
- ◆ ร้อยละของเวลาที่ใช้ในการถาม
- ◆ ร้อยละของเวลาการพูดริเริ่มของนักเรียน

2. มีสหสัมพันธ์เป็นลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนความคิดริเริ่มกับ

- ◆ ร้อยละของเวลาที่ใช้ในการบรรยาย
- ◆ ร้อยละของเวลาที่ใช้แนะนำนักเรียน
- ◆ ร้อยละของเวลาที่นักเรียนตอบปัญหาครู

พินิจ นิวาตะบุตร (2519 : 43 – 45) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในด้านการเรียนการสอน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยศึกษาจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ปีการศึกษา 2518 ในภาคการศึกษาที่ 1 จำนวน 366 คน เป็นชาย 135 คน เป็นหญิง 231 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันกับกลุ่มตัวอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาริปไตย และแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย จะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาริปไตย และแบบปล่อยปละละเลย

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวพอสรุปได้ว่า อาจารย์ผู้ที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก สัมพันธภาพที่ดีระหว่างอาจารย์กับนักเรียน จะมีส่วนช่วยอย่างมากต่อการเรียนรู้และการส่งเสริมการคิดของนักเรียน

3.6.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับเพื่อน กับความคิดสร้างสรรค์

สวณีย์ ตันติพัฒนานันท์ (2522 : 57) กล่าวว่า สัมพันธภาพ หมายถึง การที่บุคคล 2 คน หรือมากกว่า 2 คน ทำความรู้จักติดต่อกันโดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเป็น เดือน เป็นปี หรือตลอดชีวิต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชีวิตและลักษณะสัมพันธภาพ

พีไลรัตน์ ทองอุไร (2529 : 57) กล่าวว่า สัมพันธภาพ หมายถึง การทำให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อให้เป็นกระบวนการระหว่างบุคคลขึ้น โดยพยายามทำให้การปฏิสัมพันธ์กันนั้นเกิด การยอมรับซึ่งกันและกัน

การสร้างสัมพันธภาพนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในการดำรงชีวิตของคนเราซึ่งเริ่มมาตั้งแต่แรกเกิด ถึงช่วงสุดท้ายของชีวิต บุคคลจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในด้านต่างๆ ของชีวิตขึ้นอยู่กับด้านสัมพันธภาพ บางคนแม้จะมีความสามารถและความรู้สูง แต่มีการติดต่อกับสื่อสารกับบุคคลภายนอกในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อกันทำให้มีปัญหาในการดำรงชีวิตเกิดความอึดอัดไม่สบายใจ ขาดความมั่นใจ จึงหลีกเลี่ยงจากสังคม หรือประสบกับความล้มเหลวในชีวิต

สิ่งสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพต่อกันคือ ความรัก ความเข้าใจ การให้เกียรติยอมรับซึ่งกันและกันซึ่งจะก่อให้เกิดสัมพันธที่ดีต่อกัน ดังที่พีไลรัตน์ ทองอุไร (2529 : 97) กล่าวว่า มโนทัศน์พื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งจะช่วยในการปฏิสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย ได้แก่ มโนทัศน์พื้นฐานเรื่องความรัก ความเอาใจใส่ มีน้ำใจ ความเห็นอกเห็นใจ ความเชื่อถือ และการให้เกียรติต่อกัน เป็นบ่อเกิดแห่งการยอมรับ เมื่อเกิดการยอมรับแล้วความสนใจต่อกันจะมากขึ้น ก่อให้เกิดความต้องการที่จะติดต่อสื่อสาร และนั่นคือจุดเริ่มต้นของการสร้างสัมพันธภาพ

กระบวนการของสัมพันธภาพ เป็นกระบวนการที่บุคคล 2 คนหรือมากกว่าต่างแสดงพฤติกรรมต่อกันและพฤติกรรมที่แสดงออกต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นมีทั้งการแสดงออกทางภาษาถ้อยคำ เช่น การใช้ถ้อยคำสุภาพ นุ่มนวล ต่อกันและการแสดงออก ทางภาษาท่าทาง เช่น สีหน้า แววตา น้ำเสียง การเคลื่อนไหว ซึ่งพฤติกรรมที่แต่ละบุคคลแสดงต่อกันแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลดังที่ วิจิตร อาวะกุล (2526 : 20) กล่าวว่า บุคคลย่อมมีความแตกต่างกันมากบ้าง น้อยบ้าง จากดีที่สุด ดีมาก ดี ค่อนข้างดี พอใช้ ใช้ไม่ได้ เลว เลวน้อย เลวมาก เหล่านี้คละกันไป บุคคลจึงต้องเผชิญและสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นในการอยู่ร่วมกัน บุคคลจะต้องมีความอดทน และต้องเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ชิกเกอร์ริง (Chickering . 1968 : 94) ได้ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับ ความรู้สึกเกี่ยวกับความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นและคุณภาพของสัมพันธภาพ

วิจิตร อวาทกุล (2526 : 20) กล่าวว่า บุคคลย่อมมีความแตกต่างกันมากบ้าง น้อยบ้าง และการเข้าถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลจะทำให้บุคคลเข้าใจได้ มีความอดทนในความสัมพันธ์

ชีกกอรัง (Chickering . 1986 : 94) กล่าวว่า การยอมรับความแตกต่างของบุคคลเป็น องค์ประกอบที่สำคัญในการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

จอห์นสัน (Johnson . 1972 : 43 – 46) กล่าวว่า คุณภาพของสัมพันธภาพจะเกิดขึ้นเมื่อ บุคคลมีความไว้วางใจ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สิ่งสำคัญก็คือ บุคคลจะต้องมีความจริงใจต่อกันเปิดเผยตนเองซึ่งจะทำให้เกิดความไว้วางใจมั่นใจในตัวบุคคล การไว้วางใจจะเกิดจากการยอมรับ และการเปิดเผยต่อกันอย่างจริงใจ มีการช่วยเหลือเท่าที่ทำได้ หากบุคคลมีการเปิดเผยตนเอง แต่ไม่ยอมรับ บุคคลอื่น ความไว้วางใจก็จะไม่เกิดขึ้น

การสร้างสัมพันธภาพของบุคคลต่างกันขึ้นอยู่กับ ความสามารถแต่ละบุคคล โคลแมน และแฮมเมน (สุภาพรณ โคตรจรัส. 2527 : 287 ; อ้างอิงจาก Coleman and Hammen. 1974 *Contemporary Psychology Effective Behavior*) ได้กล่าวถึงปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยในการสร้างสัมพันธภาพ ดังนี้

1. การมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน สัมพันธภาพจะยั่งยืนก็ต่อเมื่อสัมพันธภาพนั้นสนองความต้องการของบุคคลทั้งสองฝ่ายได้ ไม่ว่าจะเป็นความต้องการ เพื่อความรักการเป็นที่ยอมรับของสังคม ความรู้สึกมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ดังนั้นการมีวัตถุประสงค์ และความต้องการร่วมกันจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น
2. การเคารพในสิทธิและความเป็นตัวของตัวเองของบุคคล สัมพันธภาพอาจแตกร้างได้ ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งลบล้างสิทธิและไม่ยอมให้อีกฝ่ายหนึ่ง เป็นตัวของตัวเอง คนที่สนิทอาจเลิกคบกันได้
3. โครงสร้างและแบบแผนของสัมพันธภาพทางสังคม โดยทั่วไปมักมีโครงสร้างและลักษณะการติดต่อสื่อสารเฉพาะอย่างที่เป็นที่ตกลงสอดคล้องกัน เช่น สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน มารดากับบุตร เป็นต้น โครงสร้างและแบบแผนการติดต่อสื่อสารจะขึ้นอยู่กับผู้ที่อยู่ในสัมพันธภาพนั้นๆ เป็นรายๆ ไปเป็นส่วนใหญ่ และสัมพันธภาพจะยาวนานหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความพอใจของทั้งสองฝ่าย
4. องค์ประกอบของการติดต่อสื่อสาร องค์ประกอบการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ได้แก่
 - 4.1 ภูมิหลังและประสบการณ์แตกต่างกัน เช่น การศึกษาและฐานะเศรษฐกิจเดียวกัน มักมีภาษาที่สื่อสารระดับเดียวกัน
 - 4.2 การเลือกรับรู้โดยให้ความสนใจเฉพาะข้อความบางตอน ทำให้ไม่ได้ข้อเท็จจริงทั้งหมดซึ่งทำให้การตีความที่ผิดพลาด

- 4.3 อารมณ์ และความรู้สึก ในขณะที่มีการรับรู้ปัจจัยในสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์หรือบุคคลที่ก่อให้เกิดอารมณ์ต่างๆ เช่น ความไม่มั่นใจ ความกลัว ความโกรธ เป็นต้น อาจทำให้เกิดการรับรู้ และการตีความที่ผิดพลาดได้
- 4.4 ความไม่ไวในการรับรู้ ส่วนใหญ่อารมณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่ในข้อความต่างๆ มีความสำคัญยิ่งกว่าข้อความสื่อสารออกมา ความไม่สามารถรับรู้ถึงอารมณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่ อาจทำให้รับรู้ และตีความที่ผิดพลาดได้
5. การรู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อมอย่างกระจ่าง ได้แก่
- 5.1 การรับรู้ตนตามความเป็นจริง ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับตนเอง
- 5.2 การรับรู้ผู้อื่นได้ตรงตามความเป็นจริง ซึ่งสัมพันธภาพจะยืดยาวได้ถ้าสนองความต้องการและก่อให้เกิดความพึงพอใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย ดังนั้น จึงต้องพยายามขจัดปัญหาในการติดต่อสื่อสารที่เกิดขึ้น
6. การห่วงใยในสวัสดิภาพของผู้อื่น ซึ่งอาจแสดงออกโดยการพูด หรือการกระทำ อาจพูดปลอบใจ แสดงความห่วงใย ให้ความช่วยเหลือจะช่วยสร้างสัมพันธภาพให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น
7. การซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่นและตนเอง การเป็นตัวของตัวเอง และซื่อสัตย์ต่อความคิดเห็นและความเชื่อของตนเองนั้นเป็นสิ่งสำคัญบุคคลไม่ควรหลีกเลี่ยงที่จะพูดความจริงเพียงเพราะไม่กล้าเผชิญความขัดแย้ง และควรมีการยอมรับนับถือด้วยว่า ผู้อื่นก็ยอมกล้าเผชิญความจริงและหาทางแก้ปัญหาได้ในทางสร้างสรรค์ อย่างก็ตามความจริงที่พูดต้องแสดงให้เห็นถึงความเคารพในความเป็นตัวของตัวเอง และของผู้อื่น ควรคำนึงถึงความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่น พร้อมทั้งแสดงความห่วงใย และเป็นมิตรอย่างจริงใจ ด้วยความหวังดี

การสร้างสัมพันธทุกชนิดต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารและการติดต่อสื่อสารจะนำไปสู่การสร้างสัมพันธภาพ (ฟีโลร์ตัน ทองอุไร . 2529 : 108) ซึ่งในการติดต่อสื่อสารนั้นมีพฤติกรรมการแสดงออกต่อกันเป็นภาษาพูด และท่าทางเพื่อช่วยให้บุคคลเข้าใจกัน ซึ่ง สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2529 : 40 – 41) ได้แบ่งภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเป็น 2 ประเภทคือ

1. การสื่อสารความหมายด้วยการพูด (Verbal communication) เป็นการสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำเป็นภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น การพูดคุย ปรีกษาหารือกัน เป็นต้น
2. การสื่อสารความหมายด้วยภาษาท่าทาง (Non – verbal Communication) เป็นการสื่อสารโดยใช้สัญลักษณ์และพฤติกรรมที่ไม่มีถ้อยคำแต่ทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจกันได้ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ลักษณะ คือ เสียง สายตา การแสดงสีหน้า การแสดงอากัปกิริยาท่าทาง และช่องว่างระหว่างบุคคล

เบอร์ตัน (อารีย์ ลิลา. 2535 : 16 ; อ้างอิงจาก Burton . 1977 : 76 – 77) กล่าวว่าในการพัฒนาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น บุคคลควรแก้ไขส่วนบกพร่องในด้านภาษาพูด วิธีการพูด รวมทั้งกิริยาท่าทางที่แสดงประกอบการพูด เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งประทับใจครั้งแรก ที่ก่อให้เกิดการยอมรับนับถือ อันนำไปสู่การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ นอกจากนี้ (อารีย์ ลิลา . 2535 : 17 ; อ้างอิง

จาก Kreigh and Perko . 1983 : 347) กล่าวว่า การติดต่อสื่อสารทั้งการกล่าววาจาและการแสดงท่าทาง เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของบุคคล 2 ฝ่ายจะนำมาซึ่งการสร้างสัมพันธภาพ

ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มนักศึกษานั้น ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2514 : 47 – 55) ได้ให้ความเห็นว่า ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา มี 2 แบบ คือ ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ และความสัมพันธ์ทางปัญญา ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ เป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนรากฐานของความรู้สึก และความผูกพันต่อกัน เช่น ความรู้สึกระหว่างครอบครัว ความรู้สึกผูกพันระหว่างเพื่อนกับเพื่อน การตัดสินใจอาศัยความรู้สึก อารมณ์ และอาวุโสเป็นหลัก กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์แบบนี้ ได้แก่ กิจกรรมบันเทิง การเชียร์กีฬา ความสัมพันธ์แบบนี้จะสูญหายไปและถูกทำลายได้โดยง่าย เพราะไม่เกิดขึ้นด้วยเหตุผลและหลักการ ส่วนความสัมพันธ์ทางปัญญา อาศัยความรู้ ความคิด เหตุผลและสติปัญญาเป็นเครื่องเชื่อมโยง เช่น ความรู้สึกระหว่างเพื่อนร่วมทาง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์แบบนี้ ได้แก่ การอธิบายหรือการสนทนาทางวิชาการ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ความสัมพันธ์แบบนี้จะยั่งยืนมั่นคงและเป็นความสัมพันธ์ที่จำเป็นสำหรับกลุ่มเพื่อน

เมื่อนักศึกษาเข้าพักอาศัยในหอพัก นักศึกษาใหม่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในกลุ่มเพื่อน ซึ่งกลุ่มเพื่อนนักศึกษามีทั้งกลุ่มเพื่อนที่อยู่ชั้นปีเดียวกันและต่างชั้นปี ซึ่ง ทินดอลล์ และเกรย์ (Tindall and Gray . 1985 : 6 – 7) ได้ให้ความหมายของคำว่าเพื่อน ว่า หมายถึง บุคคลที่แลกเปลี่ยนค่านิยม ประสบการณ์วิถีชีวิตของกันและกันได้ และมีอายุอยู่ในวัยเดียวกัน แกริสัน (Garison . 1965 : 297) ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนไว้ว่า เพื่อนเป็นสิ่งสำคัญมากในชีวิตวัยรุ่น เนื่องจากเป็นวัยที่มีการพัฒนาการเรียนรู้ ในการอยู่ร่วมกับบุคคลที่อยู่ในวัยเดียวกันทำให้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนปัญหา

เฟลด์แมนและนิวคอมบ์ (ประกอบ คุปรัตน์. 2525 : 179 ; อ้างอิงจาก Feldman and Newcomb. 1973 *Social Psychology*) ได้สรุปความสำคัญของเพื่อนที่มีต่อนักศึกษาแต่ละคน ดังนี้

1. เป็นการเชื่อมโยงระยะการอยู่ภายในครอบครัวกับพ่อแม่ หรือผู้ปกครองกับระยะการทำงานในโลกกว้าง เพื่อทำหน้าที่ช่วยนักศึกษาให้ผ่านยุควิกฤตต่างๆ และทำให้มีความเป็นอิสระจากบ้านและครอบครัวได้
2. ในบางสถานการณ์ เพื่อนร่วมกลุ่มสามารถช่วยเหลือเกื้อหนุน ในด้านกำหนดเป้าหมายในการเรียนและวิชาการได้
3. เพื่อนสามารถให้กำลังใจในเรื่องโดยทั่วๆ ไป ซึ่งไม่สามารถจะหาได้จากคณาจารย์ชั้นเรียน หรือหลักสูตรที่กำหนดไว้ทั้งหมด
4. เพื่อนสามารถให้โอกาสนักศึกษาในการฝึกการอยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุคคลที่มีภูมิหลังความสนใจ และการอบรมที่แตกต่างไปจากตน

แปลงคุณค่าต่าง ๆ เหล่านั้น นอกจากนี้แรงผลักดันจากกลุ่มยังอาจออกไปในรูปท้าทายและต่อต้านคุณค่าและความคิดเก่า ๆ กระตุ้นความสนใจทางวิชาการและเป็นเครื่องทดสอบ แนวความคิดและประสบการณ์ใหม่ ๆ แนะนำอาชีพ ตลอดจนช่วยกระตุ้นและให้กำลังใจคนที่กำลังจะเปลี่ยนแนวความคิด

6. เพื่อนสามารถช่วยทำให้นักศึกษามีความมั่นใจ และพอใจในตนเองยิ่งขึ้น และช่วยสนองตอบความสนใจของนักศึกษา

7. เพื่อนช่วยทำหน้าที่ในการฝึกเข้าสังคมแก่นักศึกษา และช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัว ซึ่งจะส่งผลในการช่วยเหลือกันในเรื่อง การทำงานในภายหลัง

3.6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับเพื่อน กับความคิดสร้างสรรค์ งานวิจัยในต่างประเทศ

กราวแลนด์ (พวกสร้อย วรกุล. 2522 : 29 ; อ้างอิงจาก Grounluncl. 1959 *Sociometry in the Classroom*) พบว่าเมื่อเด็กเข้าโรงเรียนจนรู้วัยผู้ใหญ่ ประสบการณ์การเข้าสังคมย่อมกว้างขวางออกไป ตามลำดับ หากทุกสิ่งทุกอย่างได้พัฒนาไปตามปกติ กล่าวคือ เมื่อถึงวัยเข้าเรียนเด็กได้มีโอกาสมีความสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนเด็กจะรับรู้ถึงบทบาทของตนว่าควรจะทำปฏิบัติอย่างไร เมื่อต้องการอยู่กับเพื่อน การที่เด็กอยู่ร่วมกับเพื่อนได้จะทำให้เด็กอบอุ่นใจ มีความมั่นใจ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

กอสลิน (Gopslin. 1962 : 283 – 296) ได้ทำการวิจัยพบว่า เด็กที่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนจะมีลักษณะคล่องแคล่ว ว่องไว สนใจต่อสิ่งรอบตัว ร่าเริง เข้ากับคนง่าย เชื่อมมั่นในตัวเองไวต่อความรู้สึก และสนใจผู้อื่น

งานวิจัยในประเทศ

เลิศพร ภาระสกุล (2516 : 2-4) ได้ศึกษาพบว่าอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนในสถาบันการศึกษาไทย มีอิทธิพลอย่างมากในเรื่องค่านิยมรักความสะอาดสะอาดรักสนุก ไม่เคร่งเครียด ค่านิยมเหล่านี้อาจเรียกได้ว่าเป็นค่านิยมที่ต่อต้านปัญหา แสดงออกให้เห็นโดยการที่นักศึกษาไทยไม่ค่อยหมกมุ่นศึกษาตำรา หรือซักถามอาจารย์ เพื่อน หรืออภิปรายในเรื่องวิชาการหรือจับกลุ่มค้นคว้าทดลอง ประดิษฐ์ของใหม่ๆ ส่วนใหญ่จะเที่ยวเตร่ หาความสนุกสนานจากการซื้อของ ชมภาพยนตร์แข่งขันกีฬา เต้นรำ แม้ว่านักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งที่เข้ามาใหม่จะมีความกระตือรือร้น ใฝ่หาความรู้ ก็จะถูกระบบอาวุโสประเพณี กดขี่บังคับในทางที่ผิดโดยอำนาจของรุ่นพี่ไม่ให้รุ่นน้องแสดงออกถึงความเด่นของวิชาการในเพื่อนรุ่นเดียวกัน ถ้ามีใครสนใจหาความรู้หรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมก็จะถูกกล่าวหาว่าไม่รักเพื่อน

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อนักศึกษาเป็นอย่างมาก ถ้า นักศึกษาได้รับการยอมรับจากเพื่อน จะทำให้มีความอบอุ่นใจ มีความมั่นใจและเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้มีความปรารถนาที่จะคิดและทำในสิ่งต่างๆ

3.6.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน กับความคิดสร้างสรรค์

ตามแนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยมเชื่อว่า สภาพแวดล้อมหรือสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของเอกัตบุคคลให้เป็นไปในทางที่พึงปรารถนา เพราะสภาพแวดล้อมภายในสถาบันมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคล สามารถส่งผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความรู้ ความคิด เจตคติ ทักษะ พฤติกรรม และบุคลิกภาพของผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายของสถาบัน คือความเป็นผู้ได้รับการศึกษาโดยสมบูรณ์ (ทองเรียน อมรรักษ์ . 2525 : 40) สภาพแวดล้อมจึงมีความสำคัญยิ่ง มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และพัฒนาการทุกด้านของนักศึกษาในวิทยาลัย ดังที่โกวิท วรพิทักษ์ (2536 : บทนำ) ได้กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ดีนั้น เปรียบเสมือนครูที่พูดไม่ได้ แต่มีบทบาทอย่างลึกซึ้งในการเสริมสร้างความคิด และเอื้อให้เยาวชนได้พัฒนาเต็มความรู้ ความสามารถ กล่อมเกลาจิตใจให้เป็นคนละเอียดอ่อน พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรมอันพึงประสงค์

อาคารสถานที่ จัดเป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด ห้องโสตทัศนูปกรณ์ ห้องสารบรรณ โรงอาหาร หอพัก สนามกีฬา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและบริเวณทั้งหมดของสถาบัน เป็นต้น อาคารเรียนและสภาพของสถานศึกษามีส่วนเสริมสร้างความเจริญงอกงามให้แก่ผู้เรียน เพราะการตกแต่งอาคารสถานที่และบริเวณให้สวยงามมีส่วนเกื้อกูล ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จะช่วยให้เกิดความสดชื่นร่มเย็น เป็นแรงจูงใจให้นักศึกษามีความรัก ห่วงแหน และภาคภูมิใจในสถานศึกษา ลักษณะเช่นนี้จะช่วยลดหลอมพฤติกรรมของผู้เรียนได้ อาคารเรียนที่ดี ควรมีองค์ประกอบต่างๆ อย่างเหมาะสม ได้แก่ ขนาด รูปร่าง รูปลักษณะวัสดุอุปกรณ์ แสงสี ทัศนียภาพ ทิศทางลม การจัดระเบียบในอาคารเป็นต้น ยังมีองค์ประกอบที่สำคัญนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว คือ สุขลักษณะ ความปลอดภัย ความสดชื่น ความสุขสบาย และอบอุ่นบรรยากาศที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และความรักใคร่สามัคคีกัน และวิถีทางในการดำเนินชีวิตของผู้ใช้บริการ เช่น ความเจริญเติบโต ความเหน็ดเหนื่อย เมื่อยล้า การอยู่ร่วมกัน เล่นด้วยกัน กินด้วยกัน พักผ่อนด้วยกัน ดังนั้นสถานศึกษาและห้องเรียน จึงไม่ควรเป็นโลกหนึ่งต่างหากจากชีวิตประจำวันของผู้เรียน ควรมีบรรยากาศอบอุ่นของความเป็นบ้านหรือครอบครัวอยู่บ้าง เพื่อช่วยในการปรับตัวหรือเสริมสร้างสุขภาพจิต และประสบการณ์ของผู้เรียน (วิจิตร วรุตบางกูร . 2524 : 45)

อาคารเรียน จัดเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญ อย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมด้านวิชาการ เสริมสร้างทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้เรียน เพราะประสบการณ์ในห้องเรียนเป็นองค์ประกอบในการกำหนดการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อสถาบันและบุคคลที่เกี่ยวข้อง (ประพัฒน์ จำปาไทย . 2524 : 52-53) ขนาดมาตรฐานของอาคารเรียนขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ คือ จำนวนนักศึกษา ลักษณะวิชา และวิธีการสอนของอาจารย์ ในการจัดห้องเรียนจะต้องคำนึงถึง สี แสง เสียง การถ่ายเทอากาศ ความร้อนหนาวขณะที่ผู้เรียนอยู่ในห้อง รวมตลอดถึงความเหมาะสมด้านวัสดุครุภัณฑ์ สิ่งเหล่านี้มีผลต่อแรงจูงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งสิ้น (จินตนา ยูนิพันธ์ . 2527 : 58)

เนื่องจากโรงเรียนมีอิทธิพลต่อเด็กมากกว่าสถาบันอื่น ดังนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นต้องจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ดังที่ ยูดี เทียร์มประสิทธิ์ (2536 : 105) กล่าวว่ามนุษย์เราต้องการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมที่บ้าน ที่โรงเรียน หรือสังคมภายนอกอันกว้างใหญ่ไพศาลก็ตาม เพราะมนุษย์ต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา การจัดการในสิ่งแวดล้อมอยู่ในสภาพที่ดี จึงเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตได้โดยตรง เด็กจะใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนนานหลายชั่วโมงในแต่ละวัน ปีแล้วปีเล่าที่อยู่ในโรงเรียน ตั้งแต่อนุบาล จนถึงอุดมศึกษา เด็กจะอยู่ในระบบการศึกษาถึงประมาณ 20 ปี นับว่ายาวนานเพียงพอที่จะปลูกฝังนิสัย และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี โรงเรียนแต่ละระดับจึงควรจัดสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพดี ๆ

สพิชญา ชีระกุล และคนอื่นๆ (2524 : 182 – 187) ได้เสนอแนวทางการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนไว้หลายประการ สรุปได้ดังนี้

1. สภาพโรงเรียนและห้องเรียน โรงเรียนจัดอาคารสถานที่ถูกหลักวิชา เช่น การวางแผนแนวอาคารถูกทิศทาง ได้รับแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้ดี ไม่ร้อนอบอ้าวจนเกินไป ไม่มีเสียงดังรบกวน ภายในตกแต่งด้วยสิ่งที่สวยงามเป็นระเบียบ เพื่อช่วยให้บรรยากาศร่มรื่นน่าเรียน สภาพห้องเรียนควรยืดหยุ่นได้ตลอดเวลา บริเวณควรสะอาดสวยงาม โต๊ะเก้าอี้มีเพียงพอกับจำนวนนักเรียนและขนาดต้องเหมาะสมกับผู้เรียน
2. หลักสูตร ต้องจัดให้ตรงกับความต้องการของการศึกษา และตรงกับความต้องการของเด็กแต่ละวัย
3. แบบเรียนและบทเรียน ควรพิจารณาเลือกสรรแต่เฉพาะที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ซึ่งเหมาะสมกับวัย ความรู้ ความสนใจ ความต้องการของเด็กและท้องถิ่น
4. อุปกรณ์การศึกษา ต้องเหมาะสมกับเนื้อหา เวลาและใช้ได้ถูกต้อง
5. กิจกรรมต่างๆ ในการเรียนการสอน ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนกระทำแล้วเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีกิจกรรมมากมายหลายอย่างที่ครูสามารถจัดให้เด็กได้ เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการพูด การเขียน การแสดง และกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างและประดิษฐ์ เป็นต้น
6. เวลาและโอกาส ครูต้องจัดสรรเวลาให้เหมาะสมกับวิชาหรือเนื้อหาที่จะสอนเวลาควรมีการยืดหยุ่นไป ตามเนื้อหา หรือสาขาวิชาไม่ควรมีกฎเกณฑ์ตายตัว
7. สถานที่ สถานที่ใช้ในการเรียนนั้น อาจไม่ได้หมายถึงห้องเรียนเพียงอย่างเดียว บางครั้งเป็นสนามโรงเรียนหรือสถานที่ที่ไปทัศนศึกษาด้วย สถานที่จึงมีส่วนช่วยสร้างความรู้สึกละบรรยากาศของการศึกษาเล่าเรียน การเปลี่ยนแปลงบรรยากาศในการเรียนช่วยให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย
8. ผู้เรียน ครูจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียน เกิดความพร้อมที่จะเรียน ควรหมั่นสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน หากแสดงความรู้สึกว่ามีความวิตกกังวล มีความคับข้องใจ ครูจะต้องช่วยลดความรู้สึกนั้นๆ เสียก่อน และพยายามสร้างบรรยากาศที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่

9. ผู้สอนและวิธีสอน ครู ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลดี

สุปรีชา หิรัญโต (2524 : 183) ได้กล่าวถึง หลักการจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่ดีไว้คือ

1. ควรมีแสงสว่างในห้องเรียนในระดับที่มองเห็นได้ คือ มองเห็นได้เร็ว สบายตาและชัดเจน
2. ควรไกลจากแหล่งกำเนิดเสียงรบกวนจากบริเวณรอบๆ หรือภายนอก ห้องเรียน เพราะเสียงรบกวนจะทำให้รู้สึกรำคาญ เครียด กระวนกระวาย และเหน็ดเหนื่อย นอกจากนั้นเสียงรบกวนยังเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจระหว่างครูกับนักเรียน ฉะนั้นควรมี การควบคุมเสียงรบกวน เลือกที่ตั้งโรงเรียนให้ไกลจากเขตจราจรหนาแน่น ทางรถไฟ เป็นต้น

3.6.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพของห้องเรียนกับความคิดสร้างสรรค์

งานวิจัยในต่างประเทศ

โฮโรวิทซ์และออโตโต (สมบัติ วัจนสาริกากุล. 2524 : 24 ; อ้างอิงจาก Horowitz and Otto . 1973. 242) ได้เปรียบเทียบผลการเรียนของนักศึกษา 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียนในห้องเรียนที่จัดแบบเดิมกับกลุ่มที่เรียนในห้องเรียนที่จัดแบบใหม่ ที่นั่งนุ่มสบายและเคลื่อนย้ายได้ ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องการเรียน แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องพฤติกรรมในห้องเรียน นักศึกษาในห้องเรียนแบบใหม่มาเข้าเรียน เข้าพบอาจารย์ผู้สอน และมีการรวมกลุ่มในหมู่นักศึกษามากกว่า นักศึกษาในห้องเรียนแบบเก่า

งานวิจัยในประเทศ

นัยนา อังสันติกุล (2522 : 70 - 71) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยไทย ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจาก นิสิตระดับปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 704 คน ผลการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ทางวิชาการของนิสิตนักศึกษาประกอบด้วย บรรยากาศทางการเรียน การเข้าเรียนกิจกรรมเสริมหลักสูตร บุคลิกภาพเพื่อนสนิท บรรยากาศทางวิชาการ อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก

อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2533 : 9 - 10) ได้ศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมภายในวิทยาลัยมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงจนเป็นการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมทำให้พฤติกรรมของคนเป็นไปทั้งทางดีหรือร้าย

จากเอกสารและงานวิจัย แสดงให้เห็นว่า สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อนักเรียนในหลายๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ความคิด ความรู้สึก สิ่งแวดล้อมที่ดีจะมีส่วนช่วยส่งเสริมความคิด ทักษะและพฤติกรรมที่ดีของนักเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า สิ่งแวดล้อม และบรรยากาศภายในโรงเรียน จะส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาหรือไม่

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรบุรี ชั้นปีที่ 1 จำนวน 40 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 170 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 170 คน ชั้นปีที่ 4 จำนวน 170 คน รวมทั้งสิ้น 550 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรบุรี ชั้นปีที่ 1 จำนวน 19 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 82 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 74 คน ชั้นปีที่ 4 จำนวน 82 คน รวมทั้งสิ้น 257 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากร โดยใช้ชั้นปีเป็นชั้น (Strata) มีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. จํานนนักศึกษาพยาบาล จํานวน 550 คน ออกเป็น 4 ชั้นปี ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 จํานวน 40 คน ชั้นปีที่ 2 จํานวน 170 คน ชั้นปีที่ 3 จํานวน 170 คน ชั้นปีที่ 4 จํานวน 170

2. ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาในแต่ละชั้นปี ตามอัตราส่วน ประชากร : กลุ่มตัวอย่าง = 2 : 1 ได้ดังนี้ ชั้นปีที่ 1 จํานวน 19 คน ชั้นปีที่ 2 จํานวน 82 คน ชั้นปีที่ 3 จํานวน 74 คน ชั้นปีที่ 4 จํานวน 82 คน รวมทั้งสิ้น 257 คน

ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	40	19
2	170	82
3	170	74
4	170	82
รวม	550	257

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีทั้งหมด 5 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาของบิดา มารดา
- ตอนที่ 2 แบบสอบถาม ทศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล
- ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถาม การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง
- ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถาม บรรยากาศในการเรียนการสอน
- ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถาม ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษา

วิธีสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามด้านข้อมูลส่วนตัว

เป็นแบบสอบถามที่ถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา ได้แก่ ชั้นปีที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาของบิดา มารดา

ตัวอย่างแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามด้านส่วนตัว เมื่อท่านอ่านข้อมูลแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ()

1. ชั้นปีที่กำลังศึกษา () ชั้นปีที่ 1
() ชั้นปีที่ 2
() ชั้นปีที่ 3
() ชั้นปีที่ 4
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสม นับถึงเทอมที่ศึกษาอยู่)
() 0 - .49
() 0.5 - 1.49
() 1.5 - 2.49
() 2.5 - 3.49
() 3.5 - 4
3. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง
() ไม่ได้รับการศึกษา
() ประถมศึกษา
() มัธยมศึกษา
() อนุปริญญา - ปริญญาตรี
() สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล

2.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ ทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล

2.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล ทั้งทางด้านการคิด ความรู้สึก และแนวโน้มการแสดงพฤติกรรม โดยศึกษาจากแบบสอบถามของ บุปผา ประทีปทอง (2542) แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล จำนวน 40 ข้อ

2.3 หาความเที่ยงตรงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามในข้อ 2.2 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ได้แก่ อาจารย์ วิไลลักษณ์ พงษ์โสภณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง และรองศาสตราจารย์ ดร. ญัฐพงษ์ เจริญพิทย์ เพื่อตรวจสอบด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

2.4 นำแบบสอบถามทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล จำนวน 40 ข้อ ซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระพสุธา จังหวัดสระบุรี ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูง - กลุ่มต่ำ โดยนำคะแนนที่ตรวจแล้วมาเรียงลำดับจากสูงสุดมายังต่ำสุด แล้วแยกนักศึกษา 25 % ที่ได้คะแนนสูง และ 25 % ที่ได้คะแนนต่ำ นำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t-test แล้วเลือกข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป มาเป็นแบบสอบถามได้จำนวน 38 ข้อ โดยมีค่า t ระหว่าง 4.123 – 17.953

2.5 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 2.4 โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .9231

ลักษณะของแบบสอบถามทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

ตัวอย่าง แบบสอบถามทัศนคติของนักศึกษาพยาบาลต่อวิชาชีพพยาบาล

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความคิด ด้านความรู้สึกรู้สึก และด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องขวามือเพียงข้อเดียว ที่ตรงกับความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของท่าน

ก. ด้านความคิด

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้น ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้น ตรงกับความคิดเห็นของท่านเป็นส่วนใหญ่
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ข้อความนั้น ตรงกับความคิดเห็นของท่านบ้างไม่ตรงบ้าง
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้น ตรงกับความคิดเห็นของท่านน้อย
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้น ตรงกับความคิดเห็นของท่านน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
0	วิชาชีพพยาบาลมีประโยชน์ต่อสังคม					

เกณฑ์การให้คะแนน

ถ้าเป็นข้อความทางบวก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน

ถ้าเป็นข้อความทางลบ ให้คะแนนตรงกันข้าม

ข. ด้านความรู้สึก

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้น ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้น ตรงกับความรู้สึกของท่านเป็นส่วนใหญ่
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้น ตรงกับความรู้สึกของท่านบ้างไม่ตรงบ้าง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้น ตรงกับความรู้สึกของท่านน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้น ตรงกับความรู้สึกของท่านน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
0	ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่วิชาชีพพยาบาลมีประโยชน์ต่อสังคม					

เกณฑ์การให้คะแนน

ถ้าเป็นข้อความทางบวก

มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มาก	ให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
น้อย	ให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ถ้าเป็นข้อความทางลบ ให้คะแนนตรงกันข้าม

ค. แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม

เป็นประจำ หมายถึง ข้อความนั้น ตรงกับแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของท่านทุกครั้ง
 บ่อย หมายถึง ข้อความนั้น ตรงกับแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของท่านเกือบทุกครั้ง
 บางครั้ง หมายถึง ข้อความนั้น ตรงกับแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของท่านบ้างไม่ตรงบ้าง
 น้อยครั้ง หมายถึง ข้อความนั้น ตรงกับแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของท่านทุกน้อยมาก
 นานๆ ครั้ง หมายถึง ข้อความนั้น ตรงกับแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของท่านน้อยมาก จนแทบไม่เกิดเลย

ข้อที่	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อย	บางครั้ง	น้อยครั้ง	นาน ๆ ครั้ง
0	ข้าพเจ้าสนใจในการปฏิบัติงานพยาบาล เพราะภูมิใจในวิชาชีพพยาบาล					

เกณฑ์การให้คะแนน

ถ้าเป็นข้อความทางบวก

เป็นประจำ ให้ 5 คะแนน

บ่อย ให้ 4 คะแนน

บางครั้ง ให้ 3 คะแนน

น้อยครั้ง ให้ 2 คะแนน

นาน ๆ ครั้ง ให้ 1 คะแนน

ถ้าเป็นข้อความทางลบ ให้คะแนนตรงกันข้าม

เกณฑ์ในการแปลความหมาย แบ่งตามแนวของเบสท์ (Best. 179 -187)

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีทัศนคติในระดับไม่ดีย่างยิ่ง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีทัศนคติในระดับไม่ดี

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีทัศนคติในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีทัศนคติในระดับดี

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีทัศนคติในระดับดีมาก

ตอนที่ 3 แบบสอบถาม การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะและวิธีการที่บิดา มารดาใช้ในการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตรในเรื่องต่างๆ

3.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

3.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง โดยศึกษาจาก

แบบสอบถามของ อัญชลี ศิลเกษ (2539) แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง จำนวน 18 ข้อ

3.3 หาความเที่ยงตรงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามในข้อ 3.2 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

3.4 นำแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง จำนวน 18 ข้อ ซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระพสุทธบาท จังหวัดสระบุรี ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูง - กลุ่มต่ำ โดยนำคะแนนที่ตรวจแล้วมาเรียงลำดับจากสูงที่สุดมายังต่ำสุด แล้วแยกนักศึกษา 25 % ที่ได้คะแนนสูง และ 25 % ที่ได้คะแนนต่ำ นำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t-test แล้วเลือกข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป มาเป็นแบบสอบถามได้จำนวน 15 ข้อ โดยมีค่า t ระหว่าง 3.363-12.274

3.5 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 3.4 โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .7534

ลักษณะของแบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

ตัวอย่าง แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่นักศึกษาเห็นว่า ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด เพียง 1 ช่อง เท่านั้น

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้น ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้น ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษา
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้น บางครั้งก็ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษา บางครั้งก็ไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษา
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้น ไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษา
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้น ไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษา

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริง น้อย	จริงน้อยที่ สุด
0. บิดา มารดา เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าแสดงความคิดเห็น					
00. บิดา มารดา รับฟังเหตุผลของข้าพเจ้า					

เกณฑ์การให้คะแนน

ถ้าเป็นข้อความทางบวก

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ถ้าเป็นข้อความทางลบให้คะแนนตรงกันข้าม

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

คนที่คะแนนเฉลี่ยรายข้อของแต่ละด้านสูงสุดในลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบใด ก็ให้ถือว่ามิลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบนั้น

ตอนที่ 4 แบบสอบถาม บรรยายภาคในการเรียนการสอน

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับบรรยายภาคในการเรียนการสอน และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาจากแบบสอบถามบรรยายภาคในการเรียนการสอน ของอัญชลี ศิลาเกษ (2539) และบุปผา ประทีปทอง (2542) แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับนิยามศัพท์ เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้สร้างแบบสอบถามบรรยายภาคในการเรียนการสอน จำนวน 52 ข้อ

4.3 หาความเที่ยงตรงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ชุดเดิม จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านเนื้อหา และภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปใช้

4.4 นำแบบสอบถามบรรยายภาคในการเรียนการสอน จำนวน 52 ข้อ ซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูง - กลุ่มต่ำ โดยนำคะแนนที่ตรวจแล้วมาเรียงลำดับจากสูงที่สุดมายังต่ำสุด แล้วแยกนักศึกษา 25 % ที่ได้คะแนนสูง และ 25 % ที่ได้คะแนนต่ำ นำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t-test แล้วเลือกข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป มาเป็นแบบสอบถามจำนวน 51 ข้อ โดยมีค่า t ระหว่าง 3.997 – 14.583

4.5 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้ว ในข้อ 4.3 โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .8707

ลักษณะของแบบสอบถามบรรยายภาคในการเรียนการสอน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย จริงน้อยที่สุด

ตัวอย่าง แบบสอบถามบรรยายภาคในการเรียนการสอน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับเพื่อน และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย

ก. ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้น ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้น ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้น บางครั้งก็ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษา บางครั้งก็ไม่ตรงกับความเป็นจริง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้น ไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามาก
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้น ไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
0	อาคารเรียนเก่าเกินไป					

ข. สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
0	การปฏิบัติตนของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาแสดงความเคารพอาจารย์ทั้งในห้องเรียนและที่อื่นๆ					
00	การปฏิบัติตนของอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษาพยาบาล อาจารย์รับฟังเหตุผลของนักศึกษา					

ค. สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
0	นักศึกษาเป็นคนที่เพื่อนๆ ไว้วางใจ					

ง. สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
0	การปฏิบัติตนของนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย นักศึกษา มีเรื่องทะเลาะกับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย บ่อยครั้ง					
00	การปฏิบัติตนของบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย กับนักศึกษาพยาบาล บุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย เป็นกันเองกับนักศึกษา					

เกณฑ์การให้คะแนน

ถ้าเป็นข้อความทางบวก

จริงที่สุด ให้ 5 คะแนน

จริง ให้ 4 คะแนน

จริงบ้าง ให้ 3 คะแนน

จริงน้อย ให้ 2 คะแนน

จริงน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

ถ้าเป็นข้อความทางลบ ให้คะแนนตรงกันข้าม

เกณฑ์ในการแปลความหมาย บรรยายภาคในการเรียนการสอน (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9)

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง บรรยายภาคในการเรียนการสอนไม่ดี

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66 หมายถึง บรรยายภาคในการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00 หมายถึง บรรยายภาคในการเรียนการสอนดี

ตอนที่ 5 แบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา

เป็นแบบสอบถามที่ถามเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

5.1 ศึกษาวิทยานิพนธ์เฉพาะเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์และการให้สุขศึกษา

5.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา โดยศึกษาจากแบบสอบถามของ ของกรรณิการ์ สุขุม (2533) และ จริญญา จักรกาย (2539) แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ ได้สร้างแบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา จำนวน 4 ข้อ

5.3 หาค่าความเที่ยงประจักษ์ (Face Validity) โดยการนำแบบสอบถามในข้อ 5.2 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสม ทั้งด้านเนื้อหา ข้อคำถาม และภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนใช้

5.4 นำแบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา จำนวน 4 ข้อ ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัย พระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี จำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจ จำแนกรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ โดยนำคะแนนที่ตรวจแล้วมาเรียงตามลำดับจากสูงสุดมายังต่ำสุด แล้วแยกนักศึกษา 25 % ที่ได้คะแนนสูง และ 25 % ที่ได้คะแนนต่ำ นำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t-test เลือกข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป มาเป็นแบบสอบถาม ได้จำนวน 4 ข้อ โดยมีค่า t ระหว่าง 5.732 – 14.826

5.5 หาค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 3.3 โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .4646

ลักษณะแบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา เป็นแบบอัตนัยให้เขียนตอบ มี 4 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบ 12 นาที (ไม่รวมเวลาที่ใช้ในการทำแบบสอบถามอื่น) มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามข้อที่ 1 กำหนดสถานการณ์ให้นักศึกษา บอกวิธีการที่ใช้ในการให้สุขศึกษาให้ได้มากที่สุด ในเวลาที่กำหนด

- แนวคำตอบ
1. การบรรยาย
 2. การสาธิต
 3. การฉายวีดีโอ

2. แบบสอบถามข้อที่ 2 กำหนดสถานการณ์ให้นักศึกษา บอกโทษของการดื่มสุรา ให้มากที่สุด ในเวลาที่กำหนด

- แนวคำตอบ
1. ดับแข็ง
 2. เกิดอุบัติเหตุ
 3. ทะเลาะวิวาท

3. แบบสอบถามข้อที่ 3 กำหนดสถานการณ์ให้นักศึกษาจัดประเภท โทษของการดื่มสุรา มาให้มากที่สุด ในเวลาที่กำหนด

- แนวคำตอบ
1. โทษต่อตนเอง คือ ขาดสติ ดับแข็ง
 2. โทษต่อครอบครัว คือ เสียทรัพย์สิน
 3. โทษต่อผู้อื่น คือ ก่อความรำคาญ ทะเลาะวิวาท

4. แบบสอบถามข้อที่ 4 ให้นักศึกษาอธิบายถึงขั้นตอนการให้สุขศึกษา เรื่องโทษของการดื่มสุรา

- แนวคำตอบ
1. ศึกษาข้อมูล เช่น จำนวนผู้ฟัง อายุของผู้ฟัง
 2. เลือกปัญหาที่สำคัญ คือ โทษของการดื่มสุรา
 3. กำหนดวัตถุประสงค์ เช่น เพื่อให้ผู้ฟังเห็นถึงโทษของการดื่มสุรา

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

แบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษา มีการตรวจให้คะแนน โดยแบบสอบถามแต่ละข้อ ให้คะแนนองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ทั้ง 4 ลักษณะ คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดละออ แล้วรวมคะแนนทุกลักษณะเข้าด้วยกันทุกข้อ เป็นคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของทั้งฉบับ ซึ่งมีเกณฑ์การตรวจให้คะแนนดังนี้ (ไพรัตน์ วงษ์นาม, 2523 : 151-152)

1. คะแนนความคิดคล่องแคล่ว ให้นับจำนวนคำตอบที่นักศึกษาตอบได้ทั้งหมด ให้คำตอบละ 1 คะแนน

2. คะแนนความคิดยืดหยุ่น ให้นับจำนวนกลุ่ม หรือจำนวนทิศทางของคำตอบ คำตอบทิศทางเดียวกันก็จัดเป็นกลุ่มเดียวกัน แล้วนับจำนวนกลุ่มและให้คะแนนตามจำนวนกลุ่มหรือทิศทางของคำตอบที่จัดไว้ กลุ่มละ 1 คะแนน

3. คะแนนความคิดริเริ่ม ให้นับคำตอบที่มีความถ้อยคำน้อยของคำตอบ กล่าวคือ ถ้าคำตอบใดมีผู้ตอบซ้ำกันมากก็จะได้คะแนนน้อย ถ้ามีคนตอบน้อยคำตอบนั้นก็จะได้คะแนนมาก ดังนี้ (ไพรัตน์ วงษ์นาม, 2523 : 42 ; อ้างอิงมาจาก Cropley, 1966 : 261 - 262)

คำตอบซ้ำกัน 12 % ขึ้นไป	ให้	0	คะแนน
คำตอบซ้ำกัน 6 - 11 %	ให้	1	คะแนน
คำตอบซ้ำกัน 3 - 5 %	ให้	2	คะแนน
คำตอบซ้ำกัน 2 %	ให้	3	คะแนน
คำตอบซ้ำกัน 1 %	ให้	4	คะแนน

4. คะแนนความคิดละเอียดละออ ถ้าคำตอบมีรายละเอียดมีลักษณะความคิดเป็นขั้นตอน หรือมีการอธิบายให้เห็นภาพพจน์อย่างชัดเจน ให้คำตอบละ 1 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	หมายถึง	มีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษาต่ำ
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66	หมายถึง	มีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษาปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00	หมายถึง	มีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษาสูง

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปยังวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี เพื่อขออนุญาต และขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง วันที่ 1 เมษายน 2544 – 7 เมษายน 2544 โดยส่งแบบสอบถามจำนวน 275 ฉบับ ได้คืนมา 263 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.9

3. ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ของนักศึกษา ปรากฏว่าสมบูรณ์ทุกฉบับ แล้วผู้วิจัยนำมาตรวจให้คะแนน จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป คัดคำร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านต่างๆ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
3. ค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ ในการให้สุขศึกษาของ นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี โดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ
 - 2.1 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิค 25 % ของกลุ่มสูง - ต่ำ โดยใช้สูตร t-test
 - 2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach)
3. สถิติที่ใช้วิเคราะห์สมมติฐาน
 - 3.1 หาค่าความสัมพันธ์ โดยใช้สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
 - 3.2 หาตัวแปรที่ส่งผล ซึ่งมีความสำคัญเป็นอันดับก่อนหลัง โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรอิสระทั้งหมด 24 ตัว ตัวแปรตาม คือ ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
R	แทน	สัมประสิทธิ์สัมพันธ์แบบพหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสอง ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์แบบพหุคูณ
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอยของการพยากรณ์ ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของการถดถอยของการพยากรณ์ ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการ พยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
SS	แทน	Sum of Squares
MS	แทน	Mean Squares
SE	แทน	ความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าพารามิเตอร์
df	แทน	Degree of Freedom
x_1	แทน	ชั้นปีที่ 1
x_2	แทน	ชั้นปีที่ 2
x_3	แทน	ชั้นปีที่ 3
x_4	แทน	ชั้นปีที่ 4
x_5	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่าน
x_6	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอ่อน
x_7	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพอใช้
x_8	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี
x_9	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีมาก

x_{10}	แทน	ผู้ปกครองที่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา
x_{11}	แทน	ผู้ปกครองที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
x_{12}	แทน	ผู้ปกครองที่ได้รับการศึกษาระดับอนุปริญญา - ปริญญาตรี
x_{13}	แทน	ผู้ปกครองที่ได้รับการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี
x_{14}	แทน	ผู้ปกครองที่ไม่ได้รับการศึกษา
x_{15}	แทน	ทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลด้านความคิด
x_{16}	แทน	ทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลด้านความรู้สึก
x_{17}	แทน	ทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลด้านแนวโน้มการแสดงพฤติกรรม
x_{18}	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
x_{19}	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด
x_{20}	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
x_{21}	แทน	ลักษณะทางกายภาพและห้องเรียน
x_{22}	แทน	สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษาพยาบาล
x_{23}	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน
x_{24}	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับ บุคลากรทางการแพทย์บน หอผู้ป่วย
Y	แทน	ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา
$\bar{Y}$	แทน	ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
Z	แทน	ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป คัดคำร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านต่างๆ โดยใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
3. การค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 จำนวน และร้อยละของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ชั้นปีที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร ได้แก่ ทักษะคิดต่อวิชาชีพพยาบาล ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษาพยาบาล สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ชั้นปีที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง การอบรมเลี้ยงดู ทักษะคิดต่อวิชาชีพพยาบาล ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษาพยาบาล สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์ กับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1 แสดงจำนวน และร้อยละของนักศึกษาพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ชั้นปีที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวน และร้อยละของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ชั้นปีที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และการอบรมเลี้ยงดู

ตัวแปร	ระดับของตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ชั้นปีที่ศึกษา	ชั้นปีที่ 1	19	7.4
	ชั้นปีที่ 2	82	31.9
	ชั้นปีที่ 3	74	28.7
	ชั้นปีที่ 4	82	31.9
	รวม	257	100.0
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	อ่อน	1	.4
	พอใช้	71	27.6
	ดี	181	70.4
	ดีมาก	4	1.5
	รวม	257	100.0
3. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง	ประถมศึกษา	123	47.9
	มัธยมศึกษา	64	24.9
	อนุปริญญา-ปริญญาตรี	67	26
	สูงกว่าปริญญาตรี	2	.7
	ไม่ได้รับการศึกษา	1	.4
	รวม	257	100.0
4. การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง	แบบประชาธิปไตย	131	50.9
	แบบเข้มงวดกวดขัน	66	25.6
	แบบปล่อยปละละเลย	60	23.3
	รวม	257	100.0

จากตาราง 2 พบว่า นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 257 คน

เมื่อจำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา พบว่าส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 31.9 และน้อยที่สุดเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 7.4

เมื่อจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.4 รองลงมาได้แก่ นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 27.6 และน้อยที่สุด คือ นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอ่อน คิดเป็นร้อยละ 0.4

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.9 รองลงมาได้แก่ นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับอนุปริญาถึงปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 26 รองลงมาได้แก่ นักศึกษาที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 24.9 รองลงมาได้แก่ นักศึกษาที่ผู้ปกครอง มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 0.7 และน้อยที่สุด คือ นักศึกษาที่ผู้ปกครองไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 0.4

เมื่อจำแนกตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.9 รองลงมาคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน คิดเป็นร้อยละ 25.6 ส่วนการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีเพียงร้อยละ 23.3

ตอนที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร ได้แก่ ทักษะคิดต่อวิชาชีวพยาบาล ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษาพยาบาล สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์ ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร ได้แก่ ทศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษาพยาบาล สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์

ตัวแปร	N	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
ทศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล				
x_{15} : ทศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลด้านความคิด	257	3.5495	.3395	บวก
x_{16} : ทศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลด้านความรู้สึก	257	3.7343	.4834	บวก
x_{17} : ทศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลด้านแนวโน้มการแสดงพฤติกรรม	257	3.8884	.5519	บวก
บรรยากาศในการเรียนการสอน				
x_{21} : ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน	257	3.6025	.4880	ปานกลาง
x_{22} : สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษาพยาบาล	257	3.8718	.4209	ดี
x_{23} : สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน	257	3.4002	.4086	ปานกลาง
x_{22} : สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย	257	2.7879	.5118	ปานกลาง
Y : ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษา	257	3.5495	1.0722	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี มีค่าเฉลี่ยของทศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลทางบวก ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียนปานกลาง สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาอยู่ในระดับดี สัมพันธภาพนักศึกษากับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับบุคลากรทางการแพทย์อยู่ในระดับปานกลาง และความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาสัมพันธภาพระหว่างตัวแปร ชั้นปีที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง การอบรมเลี้ยงดู ทศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษาพยาบาล สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับเพื่อน และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์ กับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษา ของนักศึกษาพยาบาล ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงผลการถดถอยสมการสำหรับตัวแปร ซึ่งมีทั้งการถดถอยแบบธรรมดา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาของครูปกครอง การยอมรับเรียนรู้ ทดสอบด้วยวิธีพหุคูณ
ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียน สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียน สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียน
กับบุคลากรทางการพยาบาลบนหน่วยผู้ป่วยกับความเครียดในการให้การศึกษาของนักศึกษาพยาบาล

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	X ₁₃	X ₁₄	X ₁₅	X ₁₆	X ₁₇	X ₁₈	X ₁₉	X ₂₀	X ₂₁	X ₂₂	X ₂₃	X ₂₄	Y
X ₁	1.000	-.194*	-.172*	-.192*		-.017	.096	-.127*	.069	.109	-.069	-.025	-.024	-.017	.219*	.218*	.202*	.116	.122*	-.059	-.045	.115	.058	.206*	-.143*
X ₂		1.000	-.430*	-.479*		.089	.253*	-.243*	-.097	.113	-.129*	-.009	.126*	-.043	.099	.012	-.050	-.035	.157*	-.082	-.262*	.166*	-.031	-.052	.113
X ₃			1.000	-.426*		-.038	-.165*	.163*	.038	-.113	.204*	-.064	-.054	-.038	-.153*	-.183*	-.131*	.005	-.052	.203*	-.009	-.174*	-.112	-.142*	-.131*
X ₄				1.000		-.042	-.144*	.170*	.023	-.057	-.011	.089	-.060	.089	-.051	.030	.066	-.045	-.177*	-.081	.297*	-.068	.109	.064	.093
X ₅																									
X ₆					1.000	-.037	-.091	-.009	-.060	-.035	.107	-.005	-.004	-.009	-.026	-.059	-.120	-.071	.012	-.042	-.033	-.069	.003	.041	
X ₇						1.000	-.896*	-.084	.091	.036	-.133*	.046	-.037	.158*	.113	.031	.037	.173*	-.061	-.137*	.135*	-.007	.034	-.006	
X ₈							1.000	-.205*	-.089	.002	.127*	-.035	.042	-.154*	-.121*	-.074	-.057	-.150*	.064	.149*	-.155*	-.029	-.092	-.027	
X ₉								1.000	.031	-.079	.048	-.012	-.009	.109	-.012	.138*	.095	-.036	-.101	.077	.069	.072	.113	.079	
X ₁₀									1.000	-.553*	-.564*	-.085	-.060	.255*	.207*	.255*	.044	.106	-.236*	.046	.141*	.112	.159*	.013	
X ₁₁										1.000	-.327*	-.049	-.035	-.172*	-.068	-.120	-.001	-.038	.130*	-.029	-.070	-.099	-.130*	.017	
X ₁₂											1.000	-.050	-.036	-.099	-.172*	-.137*	-.061	-.092	.113	-.032	-.110	-.008	-.066	-.051	
X ₁₃												1.000	-.005	.024	-.024	-.119	.061	.115	.080	-.050	.102	-.008	.029	.089	
X ₁₄													1.000	.030	.034	-.018	-.072	.162*	.012	.135*	-.033	-.081	-.022	.070	
X ₁₅														1.000	.700*	.621*	.143*	.185*	-.250*	.086	.517*	.351*	.400*	.168*	
X ₁₆															1.000	.710*	.229*	.220*	-.272*	.124*	.546*	.400*	.455*	.138*	
X ₁₇																1.000	.334*	.192*	-.325*	.112	.502*	.454*	.479*	.176*	
X ₁₈																	1.000	.225*	-.113	.011	.275*	.29*	.237*	.082	
X ₁₉																		1.000	.243*	-.173*	.306*	.109	.231*	.029	
X ₂₀																			1.000	-.202*	-.240*	-.235*	-.191*	-.045	
X ₂₁																				1.000	.149*	.199*	.155*	-.058	
X ₂₂																					1.000	.397*	.498*	.229*	
X ₂₃																						1.000	.316*	.074	
X ₂₄																							1.000	.061	
Y																								1.000	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา มี 4 ตัวแปร ได้แก่ ทศนคติต่อวิชาชีพทางด้านความคิด (X_{15}) ทางด้านความรู้สึก (X_{16}) ทางด้านแนวโน้มแสดงพฤติกรรม (X_{17}) และสัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล (X_{22}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบ กับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา มี 2 ตัวแปร ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 (X_1) ชั้นปีที่ 3 (X_3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา มี 18 ตัวแปร ได้แก่ ชั้นปีที่ 2 (X_2) ชั้นปีที่ 4 (X_4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_5 - X_9) ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง (X_{10} - X_{14}) การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง (X_{18} - X_{20}) ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน (X_{21}) สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาด้วยกัน (X_{23}) และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการพยาบาลบนหอผู้ป่วย (X_{24})

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 แสดงผลการทดสอบความเป็นเส้นตรงของ ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล กับตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
Regression	20	45.603	2.280	2.158*
Residual	237	256.769	1.057	
Total	257	302.371		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล (X_{22}) ชั้นปีที่ 1 (X_1) และชั้นปีที่ 3 (X_3) ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ของนักศึกษาพยาบาล โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ตัวแปร	b	SE	β	R	R^2	F
X_{22}	.587	.153	.229	.229	.053	14.518*
$X_{22} X_1$	-.713	.247	-.172	.286	.082	11.613*
$X_{22} X_1 X_3$	-.296	.145	-.124	.310	.096	9.226*
R = .310						
$R^2 = .096$						
SE = .145						
a = .819						

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์ โดยการนำตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์สูงสุด เข้ามาในสมการทีละตัวตามลำดับ พบว่า ตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ ในการให้สุขศึกษา เรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ส่งผลมากที่สุดไปถึงน้อยที่สุดได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา (X_{22}) ชั้นปีที่ 1 (X_1) ชั้นปีที่ 3 (X_3) ตามลำดับ และตัวพยากรณ์ดังกล่าว สามารถร่วมกันทำนายความแปรปรวนของความคิดสร้างสรรค์ ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 9.6

ในการสร้างสมการพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ของนักศึกษาพยาบาล โดยนำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ มาเขียนสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .819 + .587 X_{22} - .713 X_1 - .296 X_3$$

สมการพยากรณ์ ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z = .229 X_{22} - .172 X_1 - .124 X_3$$

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านวิทยาลัยพยาบาล กับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล
2. เพื่อศึกษาตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านวิทยาลัยพยาบาล ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัวและด้านวิทยาลัยพยาบาล มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล
2. ตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านวิทยาลัยพยาบาล ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

เป็นนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ปีการศึกษา 2543 ชั้นปีที่ 1 จำนวน 40 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 170 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 170 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 170 คน รวมทั้งสิ้น 550 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ปีการศึกษา 2543 จำนวน 257 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ของยามาเน่ (Yamane, 1970, 582) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 19 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 82 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 74 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 82 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ซึ่งมีทั้งหมด 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ ชั้นปีที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม ทศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 38 ข้อ ได้หาความเชื่อมั่น เท่ากับ .9231

ตอนที่ 3 แบบสอบถาม การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มีจำนวน 15 ข้อ ได้หาความเชื่อมั่น เท่ากับ .6912

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถาม บรรยากาศในการเรียนการสอน แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

- 4.1 ด้านลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน
- 4.2 ด้านสัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา
- 4.3 ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน
- 4.4 ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาล กับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย

เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 51 ข้อ ได้หาความเชื่อมั่น เท่ากับ .8707

ตอนที่ 5 แบบสอบถาม ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษา แบ่งเป็น 4 ด้าน

- 5.1 ด้านความคิดริเริ่ม
- 5.2 ด้านความคิดคล่องแคล่ว
- 5.3 ด้านความคิดยืดหยุ่น
- 5.4 ด้านความคิดละเอียดลออ

เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ ได้หาความเชื่อมั่น เท่ากับ .4646

การดำเนินการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยไปยังวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาต และขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำการแจกแบบสอบถามระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2544 – 7 เมษายน 2544 ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม จำนวน 275 ฉบับ ได้รับคืนจำนวน 257 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.45

3. ผู้วิจัยให้คะแนนแบบสอบถามในข้อ 2 ตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป คัดคำร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านต่างๆ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
3. การค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ ในการให้สุขศึกษาของ นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี โดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก มี 4 ตัวแปร ได้แก่ ทักษะคิดต่อวิชาชีพทางด้านความคิด (X_{15}) ทางด้านความรู้สึก (X_{16}) ทางด้านแนวโน้มแสดงพฤติกรรม (X_{17}) และสัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล (X_{22}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 2. ตัวแปรที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล โดยมีความสัมพันธ์ทางลบ มี 2 ตัวแปร ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 (X_1) ชั้นปีที่ 3 (X_3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 3. ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ของนักศึกษาพยาบาล มี 18 ตัวแปร ได้แก่ ชั้นปีที่ 2 (X_2) ชั้นปีที่ 4 (X_4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_5 - X_9) ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง (X_{10} - X_{14}) การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง (X_{18} - X_{20}) ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน (X_{21}) สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาด้วยกัน (X_{23}) และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย (X_{24})
 4. ตัวแปรที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี เรียงลำดับจากส่งผลมากที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล (x_{22}) ชั้นปีที่ 1 (x_1) และชั้นปีที่ 3 (x_3) และตัวแปรทั้งสามสามารถร่วมกันพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ได้ร้อยละ 9.6 สมการพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี เขียนสมการได้ดังนี้
- 4.1 สมการพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .819 + .584 x_{22} - .713 x_1 - .296 x_3$$

4.2 สมการพยากรณ์ ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี ในรูปแบบมาตรฐาน

$$Z = .229 x_{22} - .172 x_1 - .124 x_3$$

อภิปรายผลของการศึกษาค้นคว้า

สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ตัวแปรที่สัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา มี 4 ตัวแปร คือ ทักษะคิดต่อวิชาชีพพยาบาล ทั้งด้านความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มการแสดงพฤติกรรม และสัมพันธ์ภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล อภิปรายได้ดังนี้

1.1 ทักษะคิดต่อวิชาชีพพยาบาล ทั้งด้านความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มการแสดงพฤติกรรม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ทั้งนี้เพราะนักศึกษาพยาบาลเห็นคุณค่าและประโยชน์ของวิชาชีพพยาบาล มีความรู้สึกชอบ ย่อมส่งผลให้นักศึกษาเรียนอย่างตั้งใจ มีความพอใจ และพร้อมที่จะฝึกปฏิบัติงาน จะทำให้นักศึกษาเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ อรุณ รัชธรรม (2533 : 141-142) กล่าวว่า ทักษะคิดเป็นสาเหตุหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงาน กล่าวคือ หากพัฒนาทักษะคิดต่อการทำงานให้มีทักษะคิดที่ดีได้แล้ว ย่อมส่งผลให้บุคคลเห็นคุณค่าประโยชน์ของการทำงานอย่างเต็มกำลัง ความสามารถ มีความพอใจ และพร้อมที่จะทำงาน ซึ่งเป็นสาเหตุก่อให้เกิดความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1.2 สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ทั้งนี้เพราะ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาลเป็นไปในทางที่ดี คือ นักศึกษาก็ปฏิบัติตามที่อาจารย์สั่งสอน เคารพเชื่อฟัง อาจารย์ก็ให้ความรักความเป็นกันเอง ยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนและกิจกรรมต่างๆ สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อความคิดของนักศึกษา นักศึกษาจะมีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ในรูปแบบที่แปลกๆ ใหม่ๆ มีความกล้าแสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับ เลอวินและลิปเปท (ก๊อ สวัสดิ์พาณิชย์ และคณะ. 2512 : 178 – 181 ; อ้างอิงจาก Lewin and Lippert. 1971) ที่ว่า ครูที่ให้โอกาสนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนและกิจกรรมต่างๆ ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มแบบประชาธิปไตย โดยครูเป็นเพียงผู้คอยแนะนำและช่วยเหลือ เด็กจะได้รับการฝึกความเป็นผู้นำและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสมิท และฮิลเดรท (อาร์ พินธ์มณี. 2540 : 101 ; อ้างอิงจาก Smith and Hildreth. 1971 *A Setting Condition for Creative Teaching in the Elementary School*) ที่ว่า บรรยากาศในห้องเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กมาก ห้องเรียนที่เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นใหม่ๆ แปลกๆ ของตนเองโดยเฉพาะได้อย่างเต็มที่ และนักเรียนมีความรู้สึกอิสระไม่ถูกควบคุมจากระเบียบวินัยที่เคร่งครัดจนเกินไป รวมทั้งมีการส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละคนได้รู้จักแก้ปัญหา ย่อมสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟินิจ นิวาสะบุตร (2519 : 43-45) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของ

ครูกับนักเรียนในด้านการเรียนการสอน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยศึกษาจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ปีการศึกษา 2518 ในภาคการศึกษาที่ 1 จำนวน 366 คน เป็นชาย 135 คน เป็นหญิง 231 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันกับกลุ่มตัวอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย จะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบอัตตาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย

2. ตัวแปรที่สัมพันธ์ทางลบกับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา มี 2 ตัวแปร ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 อภิปรายได้ดังนี้

2.1 นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 มีความสัมพันธ์ทางลบกับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ทั้งนี้เพราะนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 เพิ่งจะเข้ามาศึกษาในสถานพยาบาล ซึ่งเนื้อหาวิชาที่ศึกษาจะแตกต่างไปจากที่เคยได้รับการศึกษามา เนื้อหาวิชาสุขศึกษาที่เรียนในระดับมัธยมศึกษา ก็มีเพียงเล็กน้อย จึงทำให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานสุขศึกษายังคงมีไม่มาก อีกทั้งยังไม่เคยได้รับการฝึกให้สอนสุขศึกษาหรือทำกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับงานสุขศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 1 อาจจะยังไม่เข้าใจว่างานสุขศึกษาทำอะไร และต้องมีแนวทางในการปฏิบัติแบบใด ทำให้แนวคิดในการที่จะสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ในการให้สุขศึกษายังคงมีน้อยอยู่

2.2 นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 อาจจะกล่าวได้ว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานทางด้านการให้สุขศึกษามากพอสมควรแล้ว และได้รับการฝึกให้ทำงานทางด้านสุขศึกษา แต่นักศึกษาก็ยังต้องฝึกปฏิบัติในงานด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน โดยเฉพาะงานทางด้านการพยาบาลผู้ป่วยบนหอผู้ป่วย ต้องทำรายงานเกี่ยวกับการให้การพยาบาลผู้ป่วยต่างๆ เป็นจำนวนมาก การฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยอย่างหนัก ซึ่งเป็นแบบที่จะต้องเชื่อฟังคำสั่งและปฏิบัติตามโดยตลอด การออกความคิดเห็นต่างๆ มีน้อย และการออกความคิดเห็นใหม่ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการให้การพยาบาลผู้ป่วย อาจทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและสร้างความไม่พอใจแก่ผู้อื่น สิ่งเหล่านี้อาจทำให้ความคิดริเริ่มที่จะทำสิ่งแปลกใหม่ลดน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับ อาร์ พันธ์มณี (2540 : 130-133) ที่ว่า การยอมรับ หรือการติดอยู่กับรูปแบบ หรือการกระทำเดิมที่เคยทำเป็นประจำ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ การมองเห็นความคิดใหม่ การเปลี่ยนแปลงใหม่เป็นเรื่องเบื่อหน่าย สร้างความรำคาญและเพิ่มปัญหา สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคของความคิดสร้างสรรค์

3. ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา มี 18 ตัวแปร ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับเพื่อน และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย อธิบายได้ดังนี้

3.1 นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษา เนื่องจากมีทั้งนักศึกษาพยาบาลที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษาสูง และนักศึกษาพยาบาลที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษาต่ำ

นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษาสูง เพราะมีบุคลิกลักษณะเป็นคนที่ชอบซักถาม มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบสำรวจศึกษาค้นคว้า ช่างสังเกตและสนใจสิ่งต่างๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งสอดคล้องกับ ทอแรนซ์ (อาร์ พันธ์ณี, 2540 : 16 ; อ้างอิงจาก Torrance, 1963) พบว่า วิธีการเรียนรู้ของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ชอบการเรียนรู้ โดยการตั้งคำถาม ซักถาม เสาะแสวงหา ทดลอง เพื่อพยายามที่จะค้นพบความจริงหรือคำตอบด้วยตนเอง

นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 ที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำ เพราะมีบุคลิกลักษณะเป็นคนที่ขี้อาย เชื่อฟัง ยอมรับการตัดสินใจของคนอื่นเสมอ ไม่มีความมั่นใจในตนเอง เหนือชา ไม่กระตือรือร้น

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษา ของนักศึกษาพยาบาล ทั้งนี้เพราะนักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อาจมีทั้งความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษาสูงและต่ำ นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง อาจมีทั้งความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษาสูงและต่ำ และนักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อาจมีทั้งความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษาสูงและต่ำ อธิบายได้ดังนี้

นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง แล้วมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุศึกษาสูง ทั้งนี้เพราะนักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะชอบศึกษาค้นคว้า มีความอยากรู้อยากเห็น มีความคิดเป็นของตนเอง ขยัน ละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็เป็นองค์ประกอบของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเฟลด์ฮูเซน กับคณะ (Feldhusen, et. al, 1971 : 35-39) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับแบบทดสอบที่ใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ของ ทอแรนซ์ (TTCT-Torrance Test of Creative Thinking) กับนักเรียนเกรด 5, 8 และ 11 จำนวน 356 คน พบว่าความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง แล้วมีความคิดในการให้สุศึกษาต่ำ ทั้งนี้เพราะนักศึกษาจะมีลักษณะไม่ชอบเข้าสังคมกับเพื่อน เจ็บเมยหรือไว้วางใจ ไม่ค่อยชอบแสดงความคิดเห็น และไม่ชอบให้มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกิทเซลส์ และแจคสัน (Getzels and Jackson, 1962) ที่ได้ศึกษาถึงลักษณะของนักเรียนมัธยมที่มีความคิดสร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์ จากกลุ่มนักเรียนที่เรียนดี ปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนดียอดเยี่ยม มักจะคิดไม่สร้างสรรค์ เพราะเด็กที่เรียนดียอดเยี่ยมมักคิดในทางเดียว ถือคำตอบที่ถูกเพียงคำตอบเดียว

นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง แล้วมีความคิดในการให้สุศึกษาสูง ทั้งนี้เพราะถึงแม้ว่านักศึกษาจะมีความจำไม่ดีมาก และเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนได้ไม่ดีเท่ากับนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง แต่ก็มีความสามารถในการคิดสิ่งแปลกใหม่ มีความอยากรู้อยากเห็น และมีความสนใจในตนเอง

นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง แล้วมีความคิดในการให้สุขศึกษาต่ำ เพราะมีความจำไม่ค่อยดี ความสามารถในการเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนไม่ค่อยดี อีกทั้งยังไม่มีวาทะถ้อยคำที่ชัดเจน ไม่อดทน ไม่มีความมานะพยายาม

นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แต่มีความคิดในการให้สุขศึกษาสูง ทั้งนี้เพราะนักศึกษาขาดความตั้งใจเรียน ไม่มีสมาธิในการเรียน แต่มีความคิดริเริ่ม มีความคิดแปลกๆ ใหม่ๆ ชอบสร้างปัญหา

นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แล้วมีความคิดในการให้สุขศึกษาต่ำ ทั้งนี้เพราะมีบุคลิกลักษณะเป็นคนลึกลับใจน้อย ความสามารถในการคิด การจำไม่ดี ขาดสมาธิในการเรียน ขาดความตั้งใจในการเรียน

3.3 ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา เนื่องจากมีทั้งนักศึกษาพยาบาลที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษาสูง แล้วนักศึกษาพยาบาลที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูงและต่ำ และนักศึกษาพยาบาลที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่ำ แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูงและต่ำ อธิบายได้ดังนี้

นักศึกษาพยาบาลที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษาสูงและระดับการศึกษาต่ำ แล้วนักศึกษาพยาบาลที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง อาจเป็นเพราะผู้ปกครองรู้ถึงหลักการอบรมเลี้ยงดูบุตร รู้จักให้ความรัก ความอบอุ่น และสนองตอบต่อความต้องการของนักศึกษา ทำให้นักศึกษาเกิดความพึงพอใจและมีอารมณ์ที่ดี นอกจากนี้ยังรู้จักที่จะอธิบายเหตุผลของการตั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ของครอบครัว การตัดสินใจใดๆ ในครอบครัวเกิดขึ้นจากตกลงเห็นชอบของสมาชิกทุกคน นักศึกษามีโอกาสใช้ความสามารถอย่างเต็มที่และรับผิดชอบในกิจการต่างๆ ในครอบครัว หัดให้นักศึกษาคิดริเริ่ม และตัดสินใจจากเรื่องเล็กไปหาเรื่องใหญ่ ซึ่งจะสร้างเป็นนิสัยต่อไป ให้รู้จักคิดริเริ่ม กล้าแสดงความคิดเห็น มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของบอลด์วิน (Baldwin, 1948 : 127-136) ที่ได้ศึกษาเด็กอายุ 4 ขวบ จำนวน 67 คน พบว่า พ่อแม่ที่มีกิจกรรมร่วมกับเด็ก ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจ อธิบายเหตุผลของการตั้งกฎเกณฑ์ของครอบครัว สนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก มักจะทำให้เด็กเป็นคนซุกซน กล้าแสดงออก อยากรู้อยากเห็น ซึ่งเป็นลักษณะของผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

นักศึกษาพยาบาลที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษาสูงและระดับการศึกษาต่ำ แล้วนักศึกษาพยาบาลที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาต่ำ อาจเป็นเพราะผู้ปกครองอาจจะเข้มงวดกับนักศึกษา พยายามหาวิธีการต่างๆ เพื่อที่จะทำให้นักศึกษาเป็นคนที่ไม่ฉลาด เรียนหนังสือได้เก่ง ผู้ปกครองอาจจะตั้งกฎข้อบังคับอย่างเข้มงวดให้นักศึกษาปฏิบัติตาม เช่น เวลาที่นักศึกษาต้องดูหนังสือ ทำการบ้าน หรือการเรียนทฤษฎีเพิ่มเติม เป็นต้น โดยไม่คำนึงถึงความต้องการ หรือความสนใจของนักศึกษา สิ่งเหล่านี้อาจส่งผลให้นักศึกษาเป็นคนที่ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่ชอบแสดงความคิดเห็น ขาดความเชื่อมั่น ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ ชอแบน (Shoban, 1950 : 148) ที่พบว่า ถ้าพ่อแม่บังคับและเข้มงวดกับเด็กมากเกินไป จะทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีอารมณ์ไม่มั่นคง ไม่กล้าตัดสินใจหรือแสดงความคิดเห็น ไม่เป็นตัวของตัวเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3.4 การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองกับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล ทั้งนี้เพราะมีทั้งการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาต่ำ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาต่ำ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาต่ำ อธิบายได้ดังนี้

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง พ่อแม่จะใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ทำให้นักศึกษา รู้สึกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ยอมรับนับถือความสามารถและความคิดของลูก ให้ความร่วมมือกับนักศึกษาตามโอกาสอันควร ส่งเสริมให้มีอิสระ ตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง ทำให้นักศึกษามีความรู้สึกอบอุ่นใจ กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับ บอลด์วิน (Baldwin, 1967 : 129-136) ที่ศึกษากับเด็กอายุ 4 ขวบ จำนวน 67 คน โดยให้ครูสังเกตพฤติกรรมเด็ก พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวแบบประชาธิปไตยมักซุกซน กล้าแสดงออก เป็นผู้นำ มีแบบแผนในการดำเนินงาน อยากรู้ อยากเห็น ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ เฮิร์ลอค (Hurlock, 1955 : 433-435) ที่ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของพ่อแม่ จะทำให้เด็กมีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาต่ำ นักศึกษาที่มาจากบ้านที่เป็นประชาธิปไตย จะมีลักษณะเด่นในการเป็นผู้นำกิจกรรม มีความมั่นใจ เพราะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะสร้างความอบอุ่น สร้างความมั่นคงทางอารมณ์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความอยากรู้อยากเห็นให้กับนักศึกษา แต่การที่นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาต่ำ อาจเป็นเพราะนักศึกษาไม่มีความสนใจในงานด้านสุขศึกษา จึงไม่มีแนวความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนางานด้านสุขศึกษา

การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง พ่อแม่จะก้าวท้าวเรื่องส่วนตัวของนักศึกษา และบังคับให้นักศึกษาทำตามความต้องการของพ่อแม่ ถ้าทำสิ่งใดไม่สำเร็จพ่อแม่จะใช้คำพูดที่ทำให้นักศึกษาละอาย นักศึกษาอาจจะกลายเป็นคนที่มูมามะ ทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จตามความต้องการของพ่อแม่ กลายเป็นคนขยันอดทน และพยายามทำงานที่ยากและซับซ้อน มีความมานะบากบั่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ซึ่งบุคลิกภาพเหล่านี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของลักษณะของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2510 : 58 - 59) พบว่าบุคลิกภาพที่ดีเด่นของผู้มีความคิดสร้างสรรค์นั้น คือ การมีความคิดริเริ่ม สามารถคิดและพลิกแพลงแก้ปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วงด้วยดี มีความมั่นใจในตนเอง มีความอดทน และไม่ยอมเลิกล้มความตั้งใจง่ายๆ

การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาต่ำ พ่อแม่ก้าวท้าวเรื่องส่วนตัวของนักศึกษา ไม่ยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา และบังคับให้

นักศึกษาทำตามที่ต้องการ ส่งผลให้นักศึกษาเป็นคนที่ไม่ชอบแสดงความคิดเห็น เชื้อพึง เงียบขรึม และยอมตามผู้อื่น ขาดความคิดริเริ่ม เป็นอุปสรรคของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันเพลส์ (Baldwin and other. 1945 : 58) พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขันมีกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ไม่ให้อิสระแก่เด็ก เด็กมักมีลักษณะเงียบขรึม ขี้อาย ไม่มั่นใจในการเข้าสังคม ไม่กล้าแสดงออก และขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง พ่อแม่จะตามใจ และไม่คอยเอาใจใส่นักศึกษา นักศึกษาจะรู้สึกมีอิสระ อาจส่งผลให้นักศึกษาเป็นคนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในสิ่งต่างๆ กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นลักษณะของบุคคลที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาต่ำ นักศึกษาจะรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับความรัก และความเอาใจใส่ ให้คำแนะนำช่วยเหลือจากพ่อแม่เท่าที่ควร รู้สึกว่าไม่เป็นที่ต้องการของพ่อแม่ อาจส่งผลให้กลายเป็นคนขาดกำลังใจ จึงเลิ ความรู้สึกไม่มั่นคง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นต่างๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัญจวน คำขวัญพิทักษ์ (2524 : 136-137) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมกล้าแสดงออก ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3.5 ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล ทั้งนี้เพราะมีทั้งลักษณะทางกายภาพของห้องเรียนดี แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง และลักษณะทางกายภาพของห้องเรียนดี แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาต่ำ ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียนไม่ดี แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียนไม่ดี แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาต่ำ อธิบายได้ดังนี้

ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียนดี แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง อาจเป็นเพราะบรรยากาศที่ดี อาคารสถานที่ที่สวยงาม มีอุปกรณ์ต่างๆ ครบถ้วนและทันสมัย ส่งผลต่อจิตใจของนักศึกษา ให้มีความกระตือรือร้นและสนใจในสิ่งต่างๆ รอบตัว มีความรู้สึกสบายตา สบายใจ อาจทำให้เกิดมีความคิดริเริ่มในสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาได้

ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียนดี แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาต่ำ อาจเป็นเพราะบรรยากาศที่ดี อบอุ่นร่มเย็น อาคารสถานที่ที่สวยงามเป็นระเบียบ สภาพเช่นนี้อาจจะให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกดี มีความภาคภูมิใจ และเกิดความรักใคร่ผูกพันต่อสถาบัน ตั้งใจที่จะศึกษาหาความรู้ และดำรงชีวิตอยู่ในวิทยาลัยอย่างมีความสุข ความพึงพอใจนี้อาจทำให้ความรู้สึกที่อยากจะเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ให้แปลกใหม่มีน้อย เพราะสิ่งที่อยู่เดิมก็ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีอยู่แล้ว ความพึงพอใจกับสิ่งเดิมโดยไม่อยากให้มีการเปลี่ยนแปลง อาจทำให้ความคิดริเริ่มที่จะทำในสิ่งแปลกใหม่มีน้อยลง

ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียนไม่ดี แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง อาจเป็นเพราะนักศึกษามองเห็นสภาพของห้องเรียน อาคารเรียนไม่ดีไม่สวยงาม

อาจมีความคิดแปลกใหม่ที่จะพัฒนาให้ดีขึ้น การได้คิดในแง่มุมที่แปลกใหม่ จะช่วยให้เกิดการพัฒนาในทางสร้างสรรค์

ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียนไม่ดี แล้วนักศึกษาพยาบาลมีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาดำ ทั้งนี้เพราะบรรยากาศไม่ดี อาคารเรียนเก่า อุปกรณ์ต่างๆ ไม่ทันสมัย อาคารที่ถ่ายเทไม่ดี ส่งผลให้นักศึกษาเกิดความเบื่อหน่าย ไม่กระตือรือร้น ที่จะคิด จะทำอะไร

3.6 สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ทั้งนี้เพราะมีทั้งสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อนดี ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อนดี ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาดำ สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อนไม่ดี ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อนไม่ดี ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาดำ อธิบายได้ดังนี้

สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อนดี ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง ทั้งนี้เพราะเพื่อนจะช่วยให้ นักศึกษามีความมั่นใจ และเป็นกำลังใจ ทำให้อบอุ่นใจ ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษากล้าที่จะคิด และทำในสิ่งต่างๆ มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าเสนอความคิดแปลกใหม่โดยไม่ต้องกังวลใจ ว่าเพื่อนจะไม่ยอมรับ ซึ่งสอดคล้องกับ กอสลิน (Gopslin. 1962 : 283 – 296) ได้ทำการวิจัยพบว่า เด็กที่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนจะมีลักษณะคล่องแคล่ว ว่องไว สนใจต่อสิ่งรอบตัว ร่าเริง และเชื่อมั่นในตนเอง

สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อนดี ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาดำ นักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีและสามารถเข้ากันได้ดีกับกลุ่มเพื่อน จะทำให้นักศึกษามีความสุข ร่าเริงและสนุกสนาน นักศึกษาจะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อน เช่น เล่นกีฬา หรือเชียร์กีฬา ทำกิจกรรมจำๆ ที่ทางวิทยาลัยจัดขึ้น แต่นักศึกษาอาจจะไม่สนใจในวิชาการต่างๆ ในวิชาชีพพยาบาล ไม่สนใจศึกษาเล่าเรียนและไม่สนใจในงานสุขศึกษา ทำให้ความรู้ความเข้าใจ ในงานสุขศึกษามีน้อย ความสนใจ ความรู้ ความเข้าใจที่มีเพียงเล็กน้อย อาจส่งผลให้ความคิดริเริ่มที่จะทำสิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนางานด้านสุขศึกษาเป็นไปได้ยาก

สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อนไม่ดี ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง แม้ว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนเท่าไรนัก แต่นักศึกษาก็มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความมานะไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่างๆ แม้ว่าจะเสนอความคิดที่ไม่เหมือนใคร แล้วไม่มีเพื่อนสนใจหรืออาจจะถูกต่อว่า แต่ก็พยายามคิดและทำให้เพื่อนเห็นว่า ความคิดของตนน่าสนใจจนเป็นที่ยอมรับ

สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อนไม่ดี ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาดำ เพราะไม่สามารถเข้ากับเพื่อนได้ จึงไม่ยอมแสดงความคิดเห็น กลัวไม่เป็นที่ยอมรับ กลัวถูกต่อว่า กลายเป็นคนแยกตัว ไม่สังคมกับใคร เงียบขรึม ซึ่งส่งผลให้ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3.7 สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย ไม่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ทั้งนี้เพราะมีทั้งสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วยดี ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วยดี ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาดำ สัมพันธภาพ

ระหว่างนักศึกษากับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วยไม่ดี ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง
สัมพันธ์ภาพระหว่างนักศึกษากับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วยไม่ดี ความคิดสร้างสรรค์ในการ
ให้สุขศึกษาต่ำ

สัมพันธ์ภาพระหว่างนักศึกษากับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วยดี ความคิดสร้าง
สรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง อาจเป็นเพราะสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันทำให้นักศึกษากล้าที่จะแสดงความคิด
เห็นต่าง ๆ ในงานสุขศึกษา กล้าเสนอความคิดแปลกใหม่โดยไม่ต้องกลัวว่าจะถูกต่อว่า

สัมพันธ์ภาพระหว่างนักศึกษากับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วยดี ความคิดสร้าง
สรรค์ในการให้สุขศึกษาต่ำ อาจเป็นเพราะนักศึกษาไม่มีความสนใจในงานด้านสุขศึกษา ไม่สนใจที่จะ
คิดทำในสิ่งต่าง ๆ ให้งานสุขศึกษาพัฒนาขึ้น

สัมพันธ์ภาพระหว่างนักศึกษากับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วยไม่ดี ความคิดสร้าง
สรรค์ในการให้สุขศึกษาสูง อาจเป็นเพราะนักศึกษามีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความมานะไม่ย่อท้อ
พยายามคิดและทำให้เห็นว่าความคิดของตนเองน่าสนใจและเป็นที่ยอมรับ

สัมพันธ์ภาพระหว่างนักศึกษากับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วยไม่ดี ความคิดสร้าง
สรรค์ในการให้สุขศึกษาต่ำ สัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อกัน ทำให้นักศึกษาไม่อยากคิด ไม่อยากแสดงความคิด
เห็นต่าง ๆ/ทำตามคำสั่งเพื่อให้งานเสร็จ ๆ ไป

4. ตัวแปรที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ของนักศึกษาพยาบาล มี 3
ตัวแปร เรียงจากตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุด ไปถึงตัวแปรที่ส่งผลน้อยที่สุดตามลำดับ อธิบายได้ดังนี้

4.1 ตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ ตัวแปรสัมพันธ์ภาพระหว่างอาจารย์
กับนักศึกษาพยาบาล ทั้งนี้เพราะสัมพันธ์ภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา มีอิทธิพลต่อความคิด
สร้างสรรค์ของนักศึกษา อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและ
นอกห้องเรียน อาจารย์เป็นผู้ส่งเสริมพฤติกรรมด้านการสร้างสรรค์ โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดง
ความรู้ ความสามารถ แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการเลือกวิชาสอน โดยให้อาจารย์เป็นผู้ชี้
แนะให้เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาวิชาและสภาพของนักศึกษา ดังที่ กูริน (Guerin, 1981 : 18) ได้
กล่าวว่า ในการที่จะถ่ายทอดวิชาความรู้และทักษะความชำนาญนั้น อาจารย์จะต้องคำนึงถึงความรู้สึก
และความต้องการของนักศึกษา บรรยากาศการสอนที่ดี ควรเน้นการเสริมสร้างให้นักศึกษามีความ
สามารถในการเรียนรู้เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2524 : 49-86) ได้กล่าวถึง บท
บาทของอาจารย์และบรรยากาศการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา อาจารย์เป็นผู้คอยชี้แนะทาง
และวิธีการทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน งานที่อาจารย์ปฏิบัตินั้นมี 2 ลักษณะ ลักษณะ
ทางความรู้หรือสติปัญญากับทางมนุษยสัมพันธ์ หมายความว่า อาจารย์จะต้องรู้เนื้อหาที่ตนสอน และ
จะต้องมีทักษะทางสัมพันธ์ภาพที่ดีด้วย ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษา จะช่วยส่งเสริม
และสนับสนุนให้บรรยากาศการเรียนรู้อุดมคติขึ้น พรชูลี อาชวามารุง (2522 : 232) ได้กล่าวว่า สถาน
การณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนที่ดีนั้น ต้องมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์และนักศึกษา
เป็นสิ่งสำคัญ สัมพันธภาพที่ดีระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ความเป็นกันเอง ความเห็นอกเห็นใจ มี
ความจริงใจต่อนักศึกษา และมีความเป็นประชาธิปไตยของอาจารย์ จะมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์ของนักศึกษาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะนักศึกษาจะมีความกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้า

ทำในสิ่งแปลกใหม่ มีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ พินิจ นิวาตะบุตร (2519 : 43-45) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ในด้านการเรียนการสอน กับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยศึกษาจากนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 7 ปีการศึกษา 2518 จำนวน 366 คน เป็นนักเรียนชาย 135 คน เป็นนักเรียนหญิง 231 คน พบว่าปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์กับนักเรียนในด้านการเรียนการสอน แบบประชาธิปไตย มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน แตกต่างไปจากปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์แบบอัตตาริปไตย และแบบปล่อยปละละเลย ดังนั้นสัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา จึงสามารถพยากรณ์ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุติศึกษาของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรีได้ดีที่สุด

4.2 ตัวแปรที่ส่งผลเป็นอันดับสอง คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุติศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ยังมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง การให้สุติศึกษาน้อย เพราะเพิ่งเข้ารับการศึกษานิติเวชพยาบาล ทำให้ความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุติศึกษามีน้อย

4.3 ตัวแปรที่ส่งผลเป็นอันดับสุดท้าย นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ทั้งนี้เพราะนักศึกษาต้องฝึกปฏิบัติงานในด้านอื่นๆ โดยเฉพาะงานทางด้านการพยาบาลบนหอผู้ป่วย นักศึกษาต้องฝึกงานอย่างหนัก เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติ จะเป็นแบบที่จะต้องเชื่อฟังคำสั่งและปฏิบัติตามโดยตลอด อีกทั้งยังต้องทำรายงานเกี่ยวกับการให้การพยาบาลผู้ป่วยต่างๆ เป็นจำนวนมาก นักศึกษาอาจมีความเหนื่อยล้า เมื่อถึงเวลาที่ต้องฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับงานสุติศึกษา จึงไม่อยากจะคิดหรือทำอะไรใหม่ ๆ

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูล สำหรับอาจารย์พยาบาลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสอนเรื่องการให้สุติศึกษา ทำให้ทราบว่าตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุติศึกษาของนักศึกษาพยาบาลมากที่สุด จึงควรตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล ควรมีการจัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล เพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาพยาบาลให้มีมากขึ้น
2. ควรให้ความสำคัญและเอาใจใส่ต่อนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 3 โดยพยายามปรับปรุงแก้ไขให้มีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุติศึกษามากขึ้น

ข. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาตัวแปรเพิ่มเติมนอกเหนือจากตัวแปรที่ศึกษามาแล้ว เช่น การสนับสนุนทางด้านการเรียนของผู้ปกครอง เป็นต้น
2. ควรทำการทดลองเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาพยาบาล เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุติศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยใช้เทคนิคทางจิตวิทยา เช่น การทำกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มสัมพันธ์ การฝึกฝนความรู้สึกรัก การฝึกโดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ก่อ สวัสดิพานิชย์ และคณะ. (2512). "จิตวิทยา," ตำราวิชาชุดक्रमมัธยมของคุรุสภา. วิชาครูตอน 3
องค์การค้ำของคุรุสภา.
- กันยา กาญจนบุรานนท์. (2540). "วิธีการสุศึกษา," เอกสารการสอนชุดวิชาสาธรรณสุข 2.
พิมพ์ครั้งที่ 14. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2523). "ครอบครัวสัมพันธ์," คุรุปริทัศน์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- จรรยาพร กาญจนโชติ. (2536). การปรับตัวและสุขภาพจิตของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ภาคใต้. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (สุศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา
- จินตนา ยูนิพันธ์. (2527). การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- จริญญา จักรกาย. (2539). ผลของการใช้วิธีซีเนคติกส์ ควบคู่กับการเสริมแรงทางสังคมที่มีต่อความ
คิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชินีบูรณะ จังหวัดนครปฐม.
ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา
- ชนนุช บุญสิทธิ์. (2541). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย โรงเรียนกุนนที่รุทธารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. อัดสำเนา
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2539). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิต
การพิมพ์.
- ชูศรี เอมละออง. (2527). พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของ
นักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยในภาคใต้.
วิทยานินพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา
- โชติ เพชรชื่น. (2514). การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่เรียนวิชาชีพ
ต่างกัน. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. อัดสำเนา
- เชาวนา ยุทธสุริยพันธ์. (2514). การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในระดับชั้น
ประถมและมัธยม ระหว่างโรงเรียนสาธิตและโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ. ปรินญานินพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
อัดสำเนา

- ถัน แพเพชร. (2517). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับความคิดสร้างสรรค์และความเกรงใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 3. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา
- นิพนธ์ จิตต์ภักดี. (2523, มิถุนายน – กรกฎาคม). “การสอนแบบสร้างสรรค์,” สามัญศึกษา. 17(6) : 17 – 18.
- บุญยง เกี่ยวการค้า. (2536). “วิธีการสอนสุขศึกษา,” เอกสารการสอนชุดวิชาสุขศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 11. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2532). รายงานการวิจัยการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการฝึก. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- ประเทิน มหาจันทร์. (2511). ศิลปในโรงเรียนประถม. กรุงเทพฯ : แผนกการพิมพ์วิทยาลัยครูสวนสุนันทาพระนคร.
- มุสตี กุญอินทร์. (2525). “เด็กกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์,” เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 11. นนทบุรี : โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมาราช.
- พรชูลี อาชวบำรุง. (2525). ผู้การอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณี เดชคำแหง. (2515). ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความวิตกกังวล และพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิทยาการศึกษา ชั้นปีที่ 1 และ 2. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2524). การพัฒนาการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เลิศพร ภาระสกุล. (2516). “การอบรมระเบียบสังคมของเยาวชนในประเทศไทย,” เยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วราภรณ์ รักวิจัย. (2528). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- วันเพ็ญ อายุการ. (2512). การศึกษาลักษณะและความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่แสดงออกถึงบุคลิกภาพ แสดงตัว การยอมรับและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนวัยรุ่นในโรงเรียนรัฐบาล ในจังหวัดชลบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา
- วารี ระกิติ. (2540). “วิธีการสุขศึกษา,” เอกสารการสอนชุดวิชาสาธารณสุข 2. พิมพ์ครั้งที่ 14. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.

- วิจิตร วรุตบางกูร. (2524). *การวางแผนผังและพัฒนาสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : ขนิษฐาการพิมพ์และโฆษณา.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- วินิจ เกตุขำ. (2515). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ กับความคิดสร้างสรรค์ความเป็นผู้นำ และความวิตกกังวลของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 ในจังหวัดสุโขทัย*. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา
- สุภาพรณ โคตรจรัส. (2531). "การปรับตัว," ในจิตวิทยาเอกสารคำสอนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณ รักธรรม. (2533). *พฤติกรรมในระบบราชการ*. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อารี พันธุ์ณี. (2540). *คิดอย่างสร้างสรรค์*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ แกรมมี.
- อารี รังสินันท์. (2532). *ความคิดสร้างสรรค์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- อารี สันทนต์. (2511, มีนาคม). "วิธีสอนแบบสร้างสรรค์," *ประชาศึกษา*. 8(61) : 423 – 429.
- Amidon, Edmund and Flanders. (1967, August). "Interaction Analysis as a Feedback System," *Interaction Analysis : Theory, Research and Application*. 40(1) : 307-314.
- Anderson, Ronald D. and others. (1970). *Development Thinking Through Science*. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice – Hall.
- Antonovsky, H.F. (1958, July). "A Contribution to Research in the Area of the Mother Child Relationship," *Child Development* XIV 36 : 219 – 235.
- Baldwin, A.L. , Kalhorn, J. And Breeze, F. (1945, July). "Pattern of Parent Behavior," *Psychological Monograph*. 40(2) : 29 – 32.
- Baldwin, A.L. (1967). *Theories of Child Development*. New York : John Wiley and Sons, Inc.
- Bently, John C. (1965, November). "Creativity and Academic Achievement," *The Journal of Educational Research*. 59 (2) : 269-272.
- Bernard, Harold W. (1972). *Psychology of Learning and Teaching*. New York : Mc Graw – Hill.
- Carter, Jack L. (1967, August). "The Authoritarian V.S. The Inquiry Approach" *School Science and Mathematics*. 67(8) : 25 – 37.
- Cicirelli, Victor G. (1965, November). "Form of the Relationship between Creativity, I.Q. and Academic Achievement," *Journal of Education Psychology*. 56(3) : 265-270.
- Coleman, James C. and Constance L. Hammen. (1974). *Contemporary Psychology and Effective Behavior*. California : Scott, Foreman and Company.

- De Cessco, John P. (1968). *The Psychology of Learning and Instruction*. New Jersey : Englewood Cliffs.
- Freud, S. (1938, January). "The Interpretation of Dreams," *The Basic Writing of Sigmund Freud*. 32 : 359 – 366.
- Getzels, J.W. and Jackson P.W. (1962). *Creativity and Intelligence*. New York : John Wiley and Sons Inc.
- Gilhooly, K.J. (1981). *Think Directed-Undirected and Creative*. London : Academic Press Inc.
- Gronlund, N.E. (1979). *Sociometry in the Classroom*. New York : Harper.
- Guildford, J.P. (1965). *Foundation Statistics in Psychology and Education*. New York : Mc Graw – Hill Inc.
- Guilford, J.P. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. New York : Mc Graw-Hill Book.
- Guilford, J.P. (1969, July). "Creativity," *Journal of Creative Behavior*. 4(2) : 145 - 151.
- Hallman, Ralph J. (1971). *Training Creative Thinking*. New York : Holt, Rinehart and Winston Inc.
- Hurlock, E.B. (1972). *Child Development*. New York : Mc Graw – Hill.
- Hutchinson, E.D. (1949). *How to think Creativity*. New York : Abingdon Press.
- Indehar, V.E. (1974, December). "An – Investigation into the Need for Communication Linkages Between Home and School Organization : The Effect of Home Environment Variables, on Preschool Children and on Later Reading Achievement," *Dissertation Abstracts*. 35(3) : 3299 – A.
- Jersild, Arther T. (1972, October). "Creative Expression," *Children Go Forth*. 1 : 153 – 158.
- Johnson, David W. (1972). *Interpersonal Effectiveness and Self – Actualization*. New York : Prentices – Hall.
- Medonal, Federic J. (1959). *Education Psychology*. San Francisco : Wedsworth Prbhishing.
- Mc Ganon, Thomas. (1972, January). "Creativity and Mathematics Education," *Journal of School Science and Mathematics*. 45(4) : 1008 – A.
- Miel, Alice. (1961). *Creativity in Teaching*. California : Wadsworth Publishing Company.
- Mussen, P.H. (1970). *Carmichael's Manual of Child Psychology*. New York : John Wiley.
- New Comp, T.N. (1954). *Social Psychology*. New York : Prycem Press.
- Roger, C.R. (1959). *Creativity and Its Cultivation*. New York : Harper and Row Publishers.

- Searth, L.L. (1973, January). "The Influence of Certain Environment Variables on the School Readiness of Kindergarten Children," *Dissertation Abstracts*. 33(3) : 3168 – A.
- Sullivan, John J. and Calvin W. Taylor. (1967). *Learning and Creativity with Special Emphasis on Science*. Washington D.C. : National Science Teachers Association.
- Taylor, R.G. (1964, July). "Personality Traits and Discrepant Achievement : A Review," *Journal of Counseling Psychology*. 14(3) : 150-153.
- Torrance, E., Paul. (1959, November). "Explorations in Creativity Thinking in Early School Years," *Bureau of Educational Research*. 41(3) : 44 – 49.
- Torrance, E., Paul. (1962). *Guiding Creative Talent*. New Jersey : Englewood Cliffs Inc.
- Torrance, E., Paul. (1964). *Guiding Creative Talent*. New Jersey : Englewood Cliffs Inc.
- Weigand, James E. (1971). *Development Teacher Competances*. New Jersey : Prentice – Hall Inc.
- William, F.E. (1970). *Classroom Ideas for Encouraging Thinking and Feeling*. New York : D.O.K. Publishing Co., Inc.
- Yamamoto, K. (1967, November). "Creativity and Underpredieability in school Achievement," *The Journal of Educational Research*. 60(3) : 321 – 325.
- Yee Albert, H. (1971). *Social Interaction in Education Settings*. New Jersey : Prentice – Hall Inc.
- Yoosef, Rarimi. (1978, October). "The Relation Effect of Threat of Punishment, Promised Reward and Reasoning on Students Creating Behavior," *Dissertation Abstracts International*. 38(3) : 2156 – A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถาม

เรื่อง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา ของนักศึกษาพยาบาล
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถาม มีทั้งหมด 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

ตอนที่ 4 แบบสอบถามบรรยากาศในการเรียนการสอน

ตอนที่ 5 แบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา

แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษาของนักศึกษาพยาบาล นักศึกษาสามารถแสดงความรู้สึกรหรือความคิดเห็นได้อย่างอิสระ คำตอบไม่มีข้อใดถูกหรือผิด และไม่มีผลกระทบต่อการเรียนแต่อย่างใด ในการตอบแบบสอบถามนักศึกษาไม่ต้องลงชื่อของนักศึกษา คำตอบทั้งหมดจะเก็บไว้เป็นความลับไม่มีการเปิดเผยให้ผู้อื่นทราบ

จึงขอความกรุณาให้นักศึกษาตอบให้ตรงกับความรู้สึก และความคิดเห็นของนักศึกษามากที่สุด โปรดตอบให้ครบทุกข้อ

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางสาวพรพรรณ ขวัญชื่น

นิสิตปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามด้านส่วนตัว เมื่อท่านอ่านข้อมูลแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ()

1. ชั้นปีที่กำลังศึกษา

- () ชั้นปีที่ 1
- () ชั้นปีที่ 2
- () ชั้นปีที่ 3
- () ชั้นปีที่ 4

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ยสะสม นับถึงเทอมที่ศึกษาอยู่)

- () 0 - .49
- () 0.5 - 1.49
- () 1.5 - 2.49
- () 2.5 - 3.49
- () 3.5 - 4

3. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

- () ประถมศึกษา
- () มัธยมศึกษา
- () อนุปริญญา-ปริญญาตรี
- () สูงกว่าปริญญาตรี
- () ไม่ได้รับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่มีต่อวิชาชีพพยาบาล โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือเพียงข้อเดียวที่ตรงกับความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของท่าน

ก. ด้านความคิด

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

เห็นด้วย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านเป็นส่วนใหญ่

ไม่แน่ใจ หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านบ้างไม่ตรงบ้าง

ไม่เห็นด้วย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านน้อย

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านน้อยที่สุด

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1. วิชาชีพพยาบาลมีประโยชน์ต่อตนเอง					
2. วิชาชีพพยาบาลมีประโยชน์ต่อสังคม					
3. วิชาชีพพยาบาลมีประโยชน์ต่อครอบครัว					
4. วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีความเสียสละ					
5. วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติในสังคม					
6. วิชาชีพพยาบาลช่วยเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์					
7. วิชาชีพพยาบาลสามารถช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ได้ทุกโอกาส					
8. วิชาชีพพยาบาลทำให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งที่ช้ากว่าวิชาชีพอื่น					
9. วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรค					
10. พยาบาลที่ปฏิบัติงานดีได้รับการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งอย่างยุติธรรม					
11. วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่คำนึงถึงความต้องการของผู้ป่วยเป็นสำคัญ					
12. วิชาชีพพยาบาลส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น					
13. วิชาชีพพยาบาลทำให้จิตใจเศร้าหมอง					
14. วิชาชีพพยาบาลเป็นการใช้แรงงานมากกว่าใช้ความรู้					

ข. ด้านความรู้สึก

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความด้านซ้ายมือ แล้วพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อนั้น ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด
 มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของท่านเป็นส่วนใหญ่
 ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของท่านบ้างไม่ตรงบ้าง
 น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของท่านน้อย
 น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของท่านน้อยที่สุด

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่วิชาชีพพยาบาล มีประโยชน์ต่อสังคม					
2. ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่เป็นพยาบาล เพราะเป็นวิชาชีพที่ได้รับการยกย่องจากสังคม					
3. ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่วิชาชีพพยาบาล เป็นอาชีพที่มีองค์ความรู้เฉพาะตัว					
4. ข้าพเจ้าภูมิใจที่วิชาชีพพยาบาล สามารถดูแลบุคคลในครอบครัวได้					
5. ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่วิชาชีพพยาบาล สามารถช่วยเหลือคนในสังคมได้					
6. ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจที่วิชาชีพพยาบาล เป็นวิชาชีพที่มีเกียรติ					
7. ข้าพเจ้าภูมิใจและพร้อมที่จะสละแรงกายในการปฏิบัติงาน					
8. ข้าพเจ้ารู้สึกเครียดที่ต้องปฏิบัติงานในวิชาชีพพยาบาล เพราะเวลาทำงานไม่แน่นอน					
9. ข้าพเจ้ารู้สึกกลัว เมื่อต้องให้การพยาบาลผู้ป่วยติดเชื้อ					
10. ข้าพเจ้ารู้สึกว่า การปฏิบัติงานพยาบาล ทำให้เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคได้ง่าย					
11. ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อหน่ายงานพยาบาลที่จำเจและไม่ก้าวหน้า					
12. ข้าพเจ้าภูมิใจที่ได้รับการยกย่องจากบุคคลในวิชาชีพอื่น ว่าเป็นผู้มีจิตใจอ่อนโยน					
13. ข้าพเจ้าภูมิใจในวิชาชีพพยาบาล เพราะได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์					
14. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าวิชาชีพพยาบาล ทำให้ร่างกายข้าพเจ้าไม่แข็งแรง					
15. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าวิชาชีพพยาบาล ทำให้ชีวิตไม่สดใส					

ค. แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความด้านซ้ายมือ แล้วพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อนั้นตรงกับแนวโน้มที่ท่านจะแสดงพฤติกรรมของท่านมากที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับท่านมากที่สุด

เป็นประจำ หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับ แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของท่านทุกครั้ง

บ่อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของท่านเกือบทุกครั้ง

บางครั้ง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของท่านบ้าง ไม่ตรงบ้าง

น้อยครั้ง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของท่านน้อยมาก

นานๆ ครั้ง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของท่าน น้อยมากจนแทบไม่เกิดเลย

ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อย	บางครั้ง	นานครั้ง	นานๆ ครั้ง
1. ข้าพเจ้าปฏิบัติงานด้วยความเสียสละเพื่อสังคม					
2. ข้าพเจ้าสนใจในการปฏิบัติงานพยาบาลเพราะภูมิใจในวิชาชีพพยาบาล					
3. ข้าพเจ้าปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ถึงแม้เวลาในการทำงานไม่แน่นอน					
4. ข้าพเจ้ามักหลีกเลี่ยงที่จะให้การพยาบาลผู้ป่วยที่ติดเชื่อ					
5. ข้าพเจ้ารู้จักป้องกันตนเองจึงไม่กลัวเมื่อต้องการให้การพยาบาลผู้ป่วยติดเชื่อ					
6. ข้าพเจ้าสามารถให้การพยาบาลบุคคลในครอบครัวได้					
7. ข้าพเจ้าปฏิบัติงานพยาบาลด้วยจิตใจเศร้าหมอง					
8. ข้าพเจ้าสนใจในการศึกษาต่อในระดับสูงเพราะทำให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน					
9. ข้าพเจ้าไม่กระตือรือร้นในการปฏิบัติงานพยาบาล					
10. ข้าพเจ้าตั้งใจปฏิบัติงานพยาบาลด้วยความเสียสละและอดทน					
11. ข้าพเจ้าไม่กระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลจากแหล่งความรู้ต่างๆ					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่นักศึกษาเห็นว่าตรงกับนักศึกษามากที่สุดเพียง 1 ช่องเท่านั้น

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษา บางครั้งก็ไม่ตรงกับความเป็นจริง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามาก
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด

ข้อความ	จริงที่สุด	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1. บิดา มารดา โอบกอดหรือสัมผัสนักศึกษาอย่างอบอุ่น				
2. บิดา มารดา ให้กำลังใจ เมื่อนักศึกษามีปัญหาด้านการเรียน				
3. บิดา มารดา ให้กำลังใจ เมื่อนักศึกษาสอบ				
4. บิดา มารดา คอยสอบถามเกี่ยวกับสุขภาพของนักศึกษา				
5. บิดา มารดา ยอมรับฟังเหตุผลของนักศึกษา				
6. บิดา มารดา เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ				
7. เมื่อนักศึกษาเจ็บป่วย บิดา มารดา ดูแลเอาใจใส่ หรือพาไปรักษา				
8. บิดา มารดา ไม่สนใจว่านักศึกษาจะเลือกเรียนอะไร				
9. เมื่อมีเวลาว่าง บิดา มารดา จะพูดคุยกับนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียน				
10. บิดา มารดา รักลูกเท่ากันทุกคน				
11. บิดา มารดา ของนักศึกษาเป็นคนเจ้าระเบียบ				
12. เมื่อนักศึกษาทำความผิดบิดา มารดา จะลงโทษด้วยวิธีที่รุนแรง				
13. นักศึกษาปฏิบัติตามคำสั่งสอนของบิดา มารดาอย่างเคร่งครัด				
14. นักศึกษาต้องกลับบ้านตามเวลาที่ บิดา มารดากำหนด				
15. นักศึกษาต้องเรียนกวดวิชาตามที่บิดา มารดาต้องการ				
16. บิดา มารดา ไม่อนุญาตให้นักศึกษาไปเที่ยวกับเพื่อน				
17. นักศึกษาต้องทำการบ้าน อ่านหนังสือตามเวลาที่บิดา มารดากำหนด				

ตอนที่ 4³ แบบสอบถามบรรยากาศในการเรียนการสอน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับเพื่อน และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องขวามือเพียงข้อเดียว ที่ตรงกับนักศึกษามากที่สุด

3.1 4.1 ลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน

- จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด
- จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษา
- จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษา บางครั้งก็ไม่ตรงกับความเป็นจริง
- จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษา
- จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษาที่สุด

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
1. อาคารเรียนเก่าเกินไป					
2. แสงสว่างภายในห้องเรียนมีน้อย					
3. ในห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทดี					
4. สภาพห้องเรียนมีกลิ่นต่างๆ เช่น กลิ่นเหม็นจากโรงอาหาร กองขยะ ห้องน้ำ					
5. สภาพห้องเรียนไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย					
6. ห้องเรียนคับแคบ					
7. โต๊ะ เก้าอี้ มีไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา					
8. ห้องเรียนมีความสะอาด สวยงาม					
9. ในห้องเรียนมีอากาศเย็นสบาย					
10. นักเรียนมีเสียงรบกวนในการเรียน					

4.2 สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่นักศึกษาเห็นว่าตรงกับนักศึกษาพยาบาลมากที่สุดเพียง 1 ช่องเท่านั้น

จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด
 จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามาก
 จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษา บางครั้งก็ไม่ตรงกับความเป็นจริง
 จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามาก
 จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
การปฏิบัติตนของนักศึกษาพยาบาลกับอาจารย์ผู้สอน					
1. นักศึกษาแสดงความเคารพอาจารย์ทั้งในห้องเรียนและที่อื่นๆ					
2. นักศึกษาเอาใจใส่ต่อการเรียนและปฏิบัติงานตามที่อาจารย์มอบหมาย					
3. นักศึกษาแสดงความไม่พอใจ เมื่อมีความคิดเห็นไม่ตรงกับอาจารย์ผู้สอน					
4. นักศึกษาเต็มใจที่จะทำกิจกรรมและปฏิบัติงานต่างๆ ตามที่อาจารย์มอบหมาย					
5. นักศึกษาไม่นินทาว่าร้ายอาจารย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง					
6. นักศึกษารู้สึกท้อแท้ในการเรียนเพราะอาจารย์ผู้สอนสนใจแต่นักศึกษาที่เรียนเก่ง					
การปฏิบัติตนของอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษาพยาบาล					
1. อาจารย์รับฟังเหตุผลของนักศึกษา					
2. อาจารย์สนใจและซักถามนักศึกษาทุกคน					
3. อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน					
4. อาจารย์เป็นกันเองกับนักศึกษา					
5. อาจารย์ยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษาและเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น					
6. อาจารย์มีการลงโทษเกินกว่าเหตุเมื่อนักศึกษาทำผิด					
7. เมื่อนักศึกษาเจ็บป่วย อาจารย์ให้ความดูแลอย่างใกล้ชิด					
8. เมื่อนักศึกษาทำงานผิดพลาด อาจารย์จะพูดให้กำลังใจ และพยายามทำให้อีกครั้ง					

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
9. อาจารย์ให้คำแนะนำ สั่งสอน เรื่องต่างๆ ด้วยคำพูดที่สุภาพอ่อนโยน					
10. ในเวลาว่าง อาจารย์มักจะมาทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับนักศึกษา					

8.8

4.3 สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่นักศึกษาพยาบาลเห็นว่าตรงกับนักศึกษามากที่สุดเพียง 1 ช่องเท่านั้น

- จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด
- จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามาก
- จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษา บางครั้งก็ไม่ตรงกับความเป็นจริง
- จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามาก
- จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
1. นักศึกษาเป็นคนที่มีเพื่อนๆ ไว้วางใจ					
2. นักศึกษามีเพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาหารือเกี่ยวกับการเรียน					
3. นักศึกษามีเรื่องทะเลาะกับเพื่อน					
4. เมื่อนักศึกษาไม่เข้าใจเรื่องการเรียนรู้ เพื่อนจะช่วยอธิบาย					
5. เพื่อนๆ มักไม่ยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา					
6. ถ้านักศึกษาทำงานผิดพลาด เพื่อนจะปลอบใจและให้กำลังใจ					
7. เพื่อนๆ เต็มใจให้นักศึกษาเข้าร่วมกลุ่ม					
8. นักศึกษาชอบทำงานคนเดียวมากกว่าทำงานเป็นกลุ่ม					
9. นักศึกษายอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน					
10. นักศึกษายินดีช่วยเหลือเมื่อเพื่อนเดือดร้อน					
11. นักศึกษาไม่นินทาว่าร้าย เพื่อนทั้งต่อหน้าและลับหลัง					
12. นักศึกษาชื่นชมความสำเร็จในการเรียน และชีวิตส่วนตัวของเพื่อนอย่างจริงใจ					

รู้แล้ว

4.4 สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่นักศึกษาพยาบาลเห็นว่าตรงกับนักศึกษามากที่สุด เพียง 1 ช่องเท่านั้น

จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด
 จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามาก
 จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษา บางครั้งก็ไม่ตรงกับความเป็นจริง
 จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามาก
 จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักศึกษามากที่สุด

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
การปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล กับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย					
1. เมื่อนักศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับการพยาบาลจะปรึกษามูลการทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย					
2. นักศึกษารู้สึกท้อใจในการทำกิจกรรมพยาบาล เพราะบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย จะสนใจแต่นักศึกษาที่เรียนเก่ง					
3. นักศึกษาไม่เห็นว่าร้ายบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง					
4. นักศึกษาเต็มใจที่จะทำการพยาบาลต่างๆตามที่บุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วยมอบหมาย					
5. นักศึกษาแสดงความเคารพบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย ทั้งในหอผู้ป่วยและที่อื่นๆ					
6. นักศึกษามีเรื่องทะเลาะกับบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วยบ่อยครั้ง					
การปฏิบัติงานของบุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วยกับนักศึกษาพยาบาล					
1. บุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย เป็นกันเองกับนักศึกษา					
2. บุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา					
3. บุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย พูดคุยกับนักศึกษาด้วยคำพูดที่สุภาพอ่อนโยน					
4. บุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย คอยให้คำแนะนำแก่นักศึกษาเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการพยาบาล					
5. เมื่อนักศึกษาทำงานผิดพลาด บุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย จะพูดให้กำลังใจและลองทำใหม่อีกครั้ง					

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริงน้อย ที่สุด
6. เมื่อมีเวลาว่าง บุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย มักจะสอน นักศึกษาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ทางวิชาการ					
7. บุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย จะหงุดหงิด และอารมณ์เสีย เมื่อนักศึกษาไปฝึกงานบนหอผู้ป่วย					
8. เมื่อนักศึกษาทำงานผิดพลาด บุคลากรทางการแพทย์บนหอผู้ป่วย จะอารมณ์เสีย และต่อว่านักศึกษาอย่างมาก ต่อหน้าผู้ป่วยและญาติ					

ตอนที่ 5 แบบสอบถามความคิดเห็นสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีทั้งหมด 4 ข้อ ใช้เวลา 12 นาที
2. ในแต่ละข้อให้นักศึกษาคิดวิธีการให้สุขศึกษาในหลายรูปแบบ เพื่อนำมาใช้ในการให้ความรู้ทางสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน พยายามเขียนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ให้ได้คำตอบหลายแง่หลายมุม แปลกๆ ใหม่ๆ และได้คำตอบที่ไม่ซ้ำกับคนอื่น

1. จงบอกวิธีการที่ใช้ในการให้สุศึกษา

[illegible]

2. จงบอกโทษของการดื่มสุรา

1

3. ให้นักศึกษานำคำตอบโทษของการดื่มสุรา ในข้อ 2 มาจัดแบ่งเป็นประเภทให้ได้มากที่สุด

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no text or other markings on the paper.

4. ให้นักศึกษาอธิบายถึงขั้นตอนการให้สุศึกษา เรื่องโทษของการดื่มสุรา

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no text or other markings on the paper.

ภาคผนวก ข.

ตาราง 7 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามทัศนคติต่อวิชาชีพด้านความคิด

ลำดับข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	16.363
2	10.142
3	15.029
4	7.926
5	10.877
6	12.090
7	11.722
8	8.971
9	13.373
10	13.690
11	8.852
12	11.609

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .7539

ตาราง 8 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามทัศนคติต่อวิชาชีพด้านความรู้สึ

ลำดับข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	16.125
2	10.922
3	11.948
4	14.358
5	15.463
6	12.203
7	14.584
8	8.380
9	4.705
10	4.109
11	10.600
12	9.878
13	17.953
14	13.034
15	13.826

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .8624

ตาราง 9 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามทัศนคติต่อวิชาชีพด้านแนวโน้มการแสดงผล
พฤติกรรม

ลำดับข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	7.063
2	9.600
3	13.475
4	13.416
5	8.969
6	11.291
7	12.452
8	17.254
9	17.798
10	14.798
11	17.334

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .8427

ตาราง 10 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู

ลำดับข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	12.274
2	9.266
3	11.636
4	9.734
5	5.949
6	4.384
7	6.840
9	10.127
10	5.067
11	5.011
13	7.581
14	7.040
15	6.030
16	3.363
17	6.336

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .7534

ตาราง 11 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพของห้องเรียน

ลำดับข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	9.102
2	13.131
3	5.076
4	8.714
5	10.869
6	11.419
7	8.713
8	7.851
9	4.567

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .7165

ตาราง 12 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา
พยาบาล

ลำดับข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	5.000
2	7.051
3	6.241
4	7.546
5	5.942
6	4.027
7	11.814
8	10.028
9	14.107
10	13.004
11	12.378
12	6.656
13	9.961
14	9.853
15	8.928
16	7.220

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .8047

ตาราง 13 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับเพื่อน

ลำดับข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	6.639
2	8.872
3	7.380
4	6.657
5	7.874
6	8.404
7	11.507
8	8.234
9	9.166
10	9.665
11	5.828
12	10.935

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .7538

ตาราง 14 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับบุคลากรทาง
การแพทย์บนหอผู้ป่วย

ลำดับข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	8.388
2	6.554
3	8.300
4	9.251
5	10.681
6	3.997
7	13.729
8	9.262
9	13.272
10	14.583
11	11.817
12	9.965
13	8.321
14	8.993

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .8549

ตาราง 15 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ในการให้สุขศึกษา

ลำดับข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	11.586
2	14.826
3	5.732
4	6.840

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .4646

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาว พรพรรณ ขวัญชื่น
วัน เดือน ปีเกิด	16 กุมภาพันธ์ 2513
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	27/1 ถ.จักรพรรดิ ต.ประตู่ชัย อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา
ตำแหน่ง	พยาบาลวิชาชีพ 6
สถานที่ทำงาน	โรงพยาบาลเสนา จ.พระนครศรีอยุธยา

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2528	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2531	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2535	หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ จากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี